

vergadering **31**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 26 april 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
POLITIEKE FRACTIES	
Wijziging in het bestuur	5
MOTIE VAN ORDE	
Voorafgaande vraag over de toepassing van de procedure	5
ACTUELE VRAAG van Adeline Blancquaert aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de gemeentelijke heffing op ongeschikte en onbewoonbare woningen	6
ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het nieuwe pleidooi van de minister voor de invoering van een kilometerheffing voor personenwagens	
ACTUELE VRAAG van Stijn Bex aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de voorstellen om de CO2-uitstoot van de transportsector terug te dringen	10
ACTUELE VRAAG van Marius Meremans aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over fietsen in groep en de kwaliteit van de fietsinfrastructuur	17
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	21
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de invoering van een volwaardige evaluatie na het eerste jaar secundair	21
ACTUELE VRAAG van Immanuel De Reuse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de impact van de demografische evolutie op de ouderenzorg	
ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het naderende zorginfarct in de ouderenzorg wegens de demografische uitdagingen	
ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de verwachte uitdagingen van de vergrijzing	26
ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de impact van de invoering van de titel van basisverpleegkundige in de wet van 10 mei 2015	34

ACTUELE VRAAG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hoge PFAS-waarden gemeten in het bloed van 303 jongeren in de omgeving van 3M	
ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de resultaten van het bloedonderzoek bij de omwonenden van 3M	
ACTUELE VRAAG van Stijn De Roo aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de resultaten van de humane biomonitoring-studie bij jongeren uit de omgeving van 3M in Zwijndrecht	
ACTUELE VRAAG van Willem-Frederik Schiltz aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van het PFAS-onderzoek bij jongeren	
ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hoge PFAS-waarden bij jongeren in de buurt van de 3M-fabriek in Zwijndrecht	39
ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de handhaving van het Logiesdecreet	49
ACTUELE VRAAG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het standpunt van de Vlaamse Regering ten aanzien van de Europese verordening inzake natuurherstel	53
ACTUELE VRAAG van Wilfried Vandaele aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de extra zuivering van fosfor in rioolwaterzuiveringsinstallaties	57
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	60
ONTWERP VAN DECREET over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn – 1604 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	61
Artikelsgewijze bespreking	65
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeyns, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft – 1679 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	65
ONTWERP VAN DECREET over de Vlaamse toetsen in het onderwijs – 1590 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	65
Artikelsgewijze bespreking	81
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs – 1612 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	81
Artikelsgewijze bespreking	82

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra – 1579 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4 Bespreking	82
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft – 1679 (2022-2023) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling Algemene bespreking Artikelsgewijze bespreking	85 86 86
ONTWERP VAN DECREET over de Vlaamse toetsen in het onderwijs – 1590 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	87
ONTWERP VAN DECREET over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn – 1604 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3 Hoofdelijke stemming	87
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs – 1612 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	87
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft – 1679 (2022-2023) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	88
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra – 1579 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4 Stemmingen over de amendementen Hoofdelijke stemming	88 89
ROUWHULDE voor de heren André Moreau en Gilbert Bossuyt, gewezen Vlaamse volksvertegenwoordigers	90
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	92
BIJLAGEN Aanwezigheden Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	94 94

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– De vergadering wordt geopend om 14.01 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Leo Pieters: ambtsverplichtingen;

Freya Perdaens, Annabel Tavernier: bevallingsverlof;

Meyrem Almaci, Maaïke De Rudder, Katia Segers, Orry Van de Wauwer, Manuela Van Werde: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Jeremie Vaneeckhout: familieverbindingen;

Sihame El Kaouakibi, An Moerenhout, Lise Vandecasteele, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

POLITIEKE FRACTIES

Wijziging in het bestuur

De voorzitter: Dames en heren, bij mail van 25 april 2023 deelt de heer Björn Rzoska, voorzitter van de Groenfractie, mee dat mevrouw Mieke Schauvliege hem vanaf deze plenaire vergadering opvolgt als fractievoorzitter. Proficiat. *(Applaus)*

MOTIE VAN ORDE

Voorafgaande vraag over de toepassing van de procedure

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Voorzitter, op basis van artikel 50, punt 1, c), van het reglement wou ik vooral een oprechte vraag stellen.

Collega's, ik denk dat we het erover eens zijn dat de kinderopvang in crisis is. Minister Crevits doet daar belofte na belofte over in de pers, zonder dat daar veel van komt. Ik weet dat het er gisteren in de commissie over gegaan is, maar daar zijn eigenlijk ook helemaal geen antwoorden gekomen op heel veel vragen. Bovendien is er wat ons betreft een nieuw feit, met ook weer een open brief vanuit de sector, vandaag in de krant.

Voorzitter, wij willen gewoon dat daarover ook in de plenaire vergadering verder het debat kan worden gevoerd. Wat moeten wij doen om ervoor te zorgen dat wij het debat over de kinderopvang en de financiering daarvan ook hier in de plenaire vergadering kunnen voeren? *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Collega Goeman, u kunt altijd bij motie van orde een actualiteitsdebat vragen. En dan wordt het debat in de plenaire vergadering gevoerd. *(Opmerkingen)*

Of u kunt actuele vragen indienen.

Hannelore Goeman (Vooruit): Wij hebben een actuele vraag ingediend, maar ze is geweigerd. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Ja, omdat het gisteren in de commissie was.

Hannelore Goeman (Vooruit): Maar daar is weinig opheldering gekomen over de vragen die daar gesteld zijn. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Ja, een open brief. Het staat elke fractie vrij om actuele vragen in te dienen, maar die van de Vooruitfractie is inderdaad onontvankelijk verklaard, omdat dat gisteren uitgebreid aan bod is gekomen tijdens een gedachtewisseling met de minister en de administrateur-generaal, als ik me niet vergis. Maar het staat natuurlijk ook elke fractie vrij om met een motie een actualiteitsdebat aan te vragen, of zonder motie, door gewoon een mail aan mij te richten, zoals al zoveel keren is gebeurd.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Adeline Blancquaert aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de gemeentelijke heffing op ongeschikte en onbewoonbare woningen

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, zowel in Oostende als in Gent blijkt dat er torenhoge gemeentelijke heffingen op ongeschikte en onbewoonbare woningen geheven worden bij het overschrijden van de voorziene termijn om te bouwen. In beide gevallen die we konden vernemen via de pers, kon er wel gesproken worden over overmacht en zou een verlenging van die vrijstelling toch billijker geweest zijn.

Uiteraard klopt het, minister, dat gemeenten zelf kunnen beslissen om een gemeentelijke heffing in te voeren. Dat is logisch. Maar de Vlaamse overheid kan natuurlijk wel bepaalde richtlijnen opstellen over wat daar precies in moet worden opgenomen. En het principe van overmacht is er daar een van. Bij renovatie zou er toch minstens een opschorting mogelijk moeten zijn. Bij de Vlaamse heffing, de krotbelasting, is dat het geval voor het aanslagjaar 2021, zowel voor sloop als voor renovatie. De bedoeling daarvan is om huisjesmelkers en verwaarlozing tegen te gaan. Maar daar hebben we het hier vandaag niet over, minister. We hebben het hier wel over Vlaamse gezinnen die wel degelijk aan de slag gegaan zijn voor het renoveren van een dergelijke woning en die door omstandigheden buiten die vrijstellingstermijn vielen.

Minister, we zien crisis na crisis, stijgende materiaalprijzen, faillissementen van bouwbedrijven. Het afgelopen jaar gingen niet minder dan 1080 bouwbedrijven over de kop. We zouden dan toch enige redelijkheid mogen verwachten ten opzichte van de mensen die wel hun best doen om een woning te gaan renoveren.

Minister, uiteraard is ook mijn partij voor meer gemeentelijke autonomie. Maar het kan toch niet de bedoeling zijn dat dergelijke autonomie leidt tot het spekken van de stadskas met het geld van mensen die het wel goed voorhebben. Mensen die aan het verbouwen zijn, zitten vaak al op hun tandvlees. Ze dan nog eens bedragen van 13.200 tot zelfs 24.000 euro aanrekenen terwijl ze wel degelijk inspanningen doen, dat is voor mijn fractie een brug te ver.

Minister, welke initiatieven zult u hieromtrent nemen? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw Blancquaert, ik dank u voor uw vraag. Ik heb die reportage ook gezien en ik ben het er natuurlijk mee eens: het is dramatisch dat je werkt aan je grote droom, aan de renovatie van je eigen woning, je eigen thuis, en dan met iets dergelijks wordt geconfronteerd.

Vooraf wil ik twee zaken zeggen. Ik kan mij niet uitspreken over die concrete gevallen. Ik ken die concrete gevallen niet en zoals u zegt, vallen die onder de lokale bevoegdheid.

Ten tweede ben ik nu wel wat in de war door uw vraag. Want de zaken die u aanhaalt, zijn al vervat in ons decreet, in de Vlaamse regelgeving daarrond. En de regeling zelf wil ik wel verdedigen. En iedereen die actief is op het lokale niveau, zal wel weten dat een dergelijke regeling broodnodig is. Want waarvoor dient die regeling? Die regeling heeft als doel ervoor te zorgen dat de woningen zo snel mogelijk weer kunnen worden gebruikt, worden bewoond, op de markt kunnen worden gegooid. Het doel daarbij is om speculatie te vermijden. Grootgrondbezitters kopen woningen op en laten ze dan leegstaan, enkel en alleen met het oog op het realiseren van een meerwaarde over enkele jaren. Ondertussen worden dat echter stadskankers, komen er verloedering en dergelijke. De bedoeling van de bestaande regeling is om dat te vermijden en die verdedig ik wel.

De decretale regelgeving die daartoe werd uitgewerkt, heeft twee sporen. Er is voor lokale besturen de mogelijkheid om dat zelf te doen, binnen dat kader. Ik geef een voorbeeld. Indien men dat zelf wil doen, wordt er een minimumbedrag bepaald van 990 euro. In de gevallen waarover u praat, zijn het hogere tarieven. Een tachtigtal gemeenten of lokale besturen in Vlaanderen doen dat zelf.

Als ze dat niet zelf doen, treedt de Vlaamse regelgeving, de Vlaamse heffing in werking. Het basisbedrag daar bedraagt 1250 euro. De twee voorbeelden die werden aangehaald in de pers betroffen lokale regelingen.

Ik wil een belangrijk punt meegeven: het is wel degelijk mogelijk om tijdens de lopende renovatie een opschorting te vragen. Die mogelijkheid is ook vervat in die gemeentelijke reglementen. Meestal gaat het over twee jaar, maar dat hoeft niet eens twee jaar te zijn. In sommige gevallen kan het ook vier jaar zijn. Dat kan allemaal worden bepaald.

Ten tweede kan er ook, zoals u uitdrukkelijk vraagt, overmacht worden ingeroepen in geval van onvoorziene omstandigheden, zowel op gemeentelijk als op Vlaams niveau. Dan wordt er een billijkheidsoordeel geveld, hetzij door het lokale bestuur, hetzij door de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) indien de regeling door de Vlaamse overheid gebeurt. Het is ook mogelijk om in beroep te gaan bij het college van burgemeester en schepenen. Die zaken zijn reeds vervat in de bestaande regelgeving.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het gaat natuurlijk niet alleen over die twee gevallen. Alleen nog maar in de straat van het koppel dat een boete kreeg van 24.000 euro waren er nog verschillende mensen die hier slachtoffer van werden.

Als we alle woningen duurzamer, energiezuinig en tegen 2050 onder het EPC-label A willen krijgen, maar de mensen die zich hier nu al voor inzetten financieel pesten, dan zal daar helemaal niets van in huis komen.

Het is toch schrijnend dat in steden zoals Oostende en Gent, beide onder leiding van de liberalen, Vlamingen die hun best doen om te verbouwen, worden bestraft en dat blijkbaar niet het onderscheid kan worden gemaakt tussen malafide praktijken enerzijds en jonge gezinnen die wel hun best doen anderzijds.

Minister, we zien dat die heffing bijvoorbeeld in Oostende tot drie keer zo duur is, collega's, als wat Vlaanderen voor ogen heeft. Ik stel mij daar ernstige vragen bij.

Minister, mijn bijkomende vraag luidt dan ook: hoe zult u concreet aanpakken dat er meer eenvormigheid komt inzake dergelijke heffingen? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, ik dank u. Voor de Vooruitfractie is het simpel: wie zijn best doet, wie zich inspant, moet kunnen vooruitgaan. Het is de taak van een slimme overheid om te investeren, om ten dienste van die mensen te staan, om daarin te faciliteren en om ervoor te zorgen dat mensen die renoveren en zich daardoor in een moeilijke periode bevinden – ze leven in het stof en moeten veel investeren – ontzorgd worden. Dat is ook de ambitie van de Vlaamse overheid in de ondersteuning van renovaties. Maar goed, in deze feiten zien we toch wel dat die mensen door administratieve toestanden meer zorgen krijgen. Dat is natuurlijk de omgekeerde wereld.

Minister, ik zou graag een oproep doen: bent u bereid om dit samen met minister Demir en minister Somers, bevoegd voor de lokale besturen, van naderbij te bekijken, om ervoor te zorgen dat Vlamingen die de moeite doen om te renoveren, die de moeite doen om onze steden te versterken, niet meer met deze wantoestanden geconfronteerd worden? *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik vind het een klein beetje een rare vraag van het Vlaams Belang, in die zin dat er in de commissie Binnenland altijd gezegd wordt dat er gemeentelijke autonomie is en dat we niet mogen gaan betuttelen enzovoort. En dan zouden we hier rechtstreeks gaan inbreken in een van de belangrijkste bevoegdheden van de gemeenten, de fiscale autonomie. U zegt dat we de gemeenten gaan spekken in hun stadskas. Uit een recente schriftelijke vraag blijkt dat het over 11 miljoen euro gaat op 233 miljoen euro inkomsten. Je mag echt niet alle gemeenten over een kam scheren. Onze fractie gelooft echt wel dat die lokale besturen hiervoor ideaal geschikt zijn, dat de gemeenteraad een perfecte plaats is om daarover de gemeente te interpellieren, om daar ook vanuit de oppositie aanklachten over te doen.

Maar ik volg uiteraard ook collega Veys: wie renoveert, die kan daarvoor geen last dragen, die mag daarvoor geen administratieve overlast krijgen. Het lijkt me goed om dat samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) te bekijken, samen met minister Somers, samen met minister Diependaele. Maar rechtstreeks inbreken in onze lokale autonomie is gewoon een slecht idee.

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Ik kan alleen maar de collega's bijtreden dat dit een bevoegdheid is van de lokale besturen. Mevrouw Blancquaert, de situatie die u aanhaalt kom ikzelf als schepen van Wonen regelmatig tegen. Dan is het inderdaad aan de lokale autonomie om de mensen correct te informeren over de procedure die bestaat. Overmacht kan worden ingeroepen. Dat wordt dan ook

terdege gecontroleerd en beoordeeld door de lokale besturen. Maar om nu een algemene uitzondering te gaan voorzien? Dat lijkt me dan ook weer de poort openzetten voor heel wat misbruik van de situatie, iets waar ik in dit geval niet van uitga, maar waar wel procedures voor bestaan.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor alle tussenkomsten en alle duidelijkheid. Iedereen hier heeft alle waardering voor mensen die renoveren, die niet alleen bouwen aan hun droom, maar daarmee inderdaad ons woningpatrimonium tot een hogere en betere kwaliteit brengen. Daar hebben we alle waardering voor. Het belangrijkste signaal dat we dat waarderen, is het feit dat we daar heel wat geld in investeren. Hoeveel miljard euro per jaar steken wij als Vlaamse overheid in renovatiepremies, enzovoort? Tijdens corona hebben we ook heel wat maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat die termijnen gerespecteerd konden worden, dat men nooit door overmacht geconfronteerd zou worden met dergelijke zaken. We hebben daar heel wat maatregelen voor genomen. Dit is geen vraag. Iedereen die het zo wil voorstellen, weet dat zelf goed genoeg. Dit is geen kwestie van al dan niet waardering hebben voor mensen die gaan renoveren, die hebben we allemaal.

Ten tweede wil ik toch zeggen om op te letten met de concrete gevallen want de administratieve procedures die er zijn, laten nog heel veel ruimte om te melden dat je bezig bent met renoveren en dat er dus een schorsing genomen wordt, zodat je die heffing kunt vermijden. Je kunt ook overmacht aantonen. Akkoord, er is natuurlijk – en dan kom ik aan het volgende – de billijkheidstoets die door het lokale bestuur of door VLABEL moet gebeuren, maar die mogelijkheden zijn er. Dus, beste mensen hier die zich willen opwerpen als rechter in deze concrete gevallen, het kan goed zijn dat u gelijk hebt, maar het kan evengoed zijn van niet en ik weet niet of u ook beschikt over alle informatie die nodig is om te oordelen. Wees daar voorzichtig. Ik zeg niet meer dan dat.

Ten derde, ik begrijp de punten die aangehaald worden helemaal, dat het lastig is om geconfronteerd te worden met zoiets, maar er is daar inderdaad een bepaalde lokale autonomie. Mevrouw Blancquaert, u vraagt eenvormigheid. Daar ben ik absoluut tegen. Ik ga daar niet in mee. Waarom? Omdat die situatie ook in elke stad, in elke gemeente in Vlaanderen verschilt. Het zijn de lokale besturen die het best kunnen inspelen op die specifieke noden van de woonmarkt. De situatie bij mij in Zottegem is niet dezelfde als in Gent en die in Antwerpen is nog iets anders dan in Oostende. Laat daar dus de lokale besturen hun eigen maatwerk doen. Uiteraard, – en daarvoor dienen gemeenteraden trouwens – als er wan toestanden zijn, als die billijkheidstoets volgens jullie of volgens de betrokken gemeenteraden niet correct afgewogen wordt, dan kan daar in opgetreden worden. Dan is dat geen goede zaak, maar dan moet dat debat daar gevoerd worden. Maar voor eenvormigheid gaan, mevrouw Blancquaert, lijkt me helemaal onzinnig.

Nog een laatste punt dat ik absoluut wil aanhalen – ik wilde het daarjuist al doen – is dat dit systeem wel werkt. Sinds de invoering van het systeem hebben er een kleine 55.000 panden op de lijst, op de inventaris gestaan, en er zijn al een kleine 45.000 opnieuw van de lijst gegaan. Dus het helpt wel om met heffingen te dwingen om iets te doen met die panden, om speculatie tegen te gaan.

Ik begrijp de opmerkingen die hier gemaakt zijn, en zeker met betrekking tot een billijke afweging, dat overmacht in rekening moet worden gebracht, zoals het systeem ook toelaat, en verplicht om te doen. Maar ga nu niet het kind met het

badwater weggooien. Dit systeem is een goed systeem om te zorgen dat lokale besturen stadskankers, verloedering en dergelijke meer kunnen aanpakken.

Nogmaals, dat staat niet in de weg dat in die concrete gevallen, waar het om gezinnen gaat die er door omstandigheden niet in slagen om die termijn te respecteren, overmacht moet kunnen worden ingeroepen en dat daar een billijke afweging moet gebeuren. Dank u wel. *(Applaus bij de N-VA, Open Vld en van Brecht Warnez)*

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Bedankt voor uw antwoord.

Zoals ik reeds in mijn tweede tussenkomst ook zei, collega Warnez, zijn we uiteraard ook voorstander van die lokale autonomie. Maar goede richtlijnen zijn volgens ons noodzakelijk om dergelijke scenario's te vermijden. Mensen die hun steentje bijdragen, vaak ook letterlijk in dezen, moeten we ondersteunen en niet bestraffen, en onze partij ondersteunt uiteraard ook de strijd tegen huisjesmelkerij en verkrotting waarmee we hier in Vlaanderen helaas nog steeds te maken hebben.

Maar wij weigeren om mee te gaan in de heksenjacht die momenteel plaatsvindt tegen de hardwerkende Vlamingen die wel hun best doen om hun woning tijdig te verbouwen, maar die daar door omstandigheden niet tijdig in slagen. En blijkbaar, collega's, blijkbaar, in tegenstelling tot sommige andere partijen die hier aanwezig zijn, zullen wij het wel opnemen voor die mensen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het nieuwe pleidooi van de minister voor de invoering van een kilometerheffing voor personenwagens

ACTUELE VRAAG van Stijn Bex aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de voorstellen om de CO2-uitstoot van de transportsector terug te dringen

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Dank u wel, voorzitter.

Minister, de klimaatwaanzin slaat weer toe. Wat konden we lezen in de krant? Dat Lydia Peeters van Open Vld een kilometerheffing wil invoeren, en dat al vanaf 2028. Het wordt nog straffer, u zei daarbij dat het niet uitmaakt of we er nu over discussiëren of niet, het komt er toch.

En dat is zo typisch, collega's, aan heel dat klimaatverhaal. De burger wil al die maatregelen niet, maar ze worden toch doorgevoerd. Ze worden de burger toch door de strot geduwd. Hetzelfde gebeurt nu met de kilometerheffing, er is geen draagvlak voor, er is nul democratisch draagvlak voor, en toch willen we het gewoon invoeren. Niemand wil dat.

Dat blijkt ook uit een peiling uit het Belang van Limburg, een krant uit uw eigen provincie. 80 procent van de respondenten is radicaal tegen. Ik geef een citaat. "Die kilometerheffing is een straf voor mensen waarbij openbaar vervoer verre van optimaal is en het is ook gewoon te duur voor gezinnen," aldus lezer Mustafa in het Belang van Limburg van afgelopen maandag. En geef die man eens ongelijk, want de burger betaalt nu al een capaciteitstarief op energie. Vanaf 2027 moeten we van Europa een koolstoftaks betalen. Vanaf 2029, minister, mogen we van u niet meer kiezen welke auto we kopen, dat moet een elektrische zijn.

Vanaf 2030 mogen we met onze dieselwagens niet meer in de lage-emissiezone, vanaf 2035 mogen we dat met geen enkele klassieke wagen nog doen, en u wilt er vanaf 2028 ook nog eens een kilometerheffing bij lappen.

Minister, gelooft u nu echt dat dit er gaat doorkomen? In 2019 heeft toenmalig minister Weyts van de N-VA de bocht genomen, hij heeft die plannen afgevoerd. Gaat u dat effectief doorzetten, ook tegen de wil van de burger in? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, als het goed is, zeggen we het ook, en we weten dat de Vlamingen nog altijd meer en meer in de file staan. We weten dat de gezondheid van mensen daaronder lijdt, en we weten dat we voor een enorme klimaatuitdaging staan, en als u dan zegt aan de Vlaamse Regering dat we tot nu toe niet ambitieus genoeg zijn geweest en onze doelstellingen niet halen, dat u wilt dat jullie op een aantal vlakken een stap vooruit zetten, dan juichen wij dat toe bij Groen.

Zijn wij akkoord met alle voorstellen die u hebt gedaan? Niet per se. Als u zegt dat jullie iedereen gaan ondersteunen met een premie van 4000 euro om een elektrische auto aan te kunnen kopen, dan denken wij dat er slimmere manieren zijn om een goed klimaatbeleid en een goed mobiliteitsbeleid te voeren.

Maar we zijn wel blij dat u eindelijk zegt dat die ambities naar omhoog moeten. U wilt meer investeren in elektrische bussen, dat is een goede zaak, want vorige week hebt u moeten zeggen dat we er niet dreigen te komen met die elektrische bussen, en dat we heel veel boetes gaan moeten betalen in steden waar een lage-emissiezone geldt. Die ambitie moet dus echt naar omhoog.

Wat ons nu opvalt, is dat u die aankondiging hebt gedaan en die voorstellen hebt neergelegd, nota bene op vraag van de minister van Klimaat die zei dat het niet van haar alleen moest komen, en dat ze wilde dat elke minister zijn of haar verantwoordelijkheid neemt. U komt dan met een pakket maatregelen naar de ministerraad, waarvan ik aanneem dat ze niet allemaal te nemen of te laten zijn, en dat er ruimte is voor onderhandelingen – net zoals wij trouwens vinden dat er over die slimme kilometerheffing ook nagedacht en onderhandeld moet worden, omdat het beleid sociaal moet zijn. U komt met die maatregelen op de ministerraad, en wat lezen wij in de krant? In plaats van een klimaatminister die blij is dat een minister haar verantwoordelijkheid neemt, werden al die voorstellen blijkbaar klakkeloos van tafel geveegd.

Ik vraag mij dan af, minister, hoe vaak u dat nog zult laten gebeuren. Het is namelijk niet de eerste keer dat u zegt dat we een tandje bij moeten steken, en het is ook niet de eerste keer dat u nul op het rekest krijgt bij de Vlaamse Regering. Mijn vraag aan u is dus hoe u ervoor gaat zorgen dat u die extra ambitie die u wilt ook effectief kunt realiseren. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel, collega's, voor jullie vragen. Het klopt dat wij op dit ogenblik binnen de Vlaamse Regering volop met ons Vlaams Energie- en Klimaatplan bezig zijn, waarvoor – en dat weten jullie – wij de ambitieuze doelstellingen op tafel hebben gelegd dat wij een CO₂-reductie willen doorvoeren van 40 procent. Ik denk dat we dat moeten doen wegens alle klimaatuitdagingen waar we iedere dag opnieuw mee geconfronteerd worden.

We willen die doelstellingen halen, en zoals de heer Bex heeft gezegd, klopt het dat collega Demir in de pers duidelijk gezegd heeft dat we onze ambities nog wat

moeten bijstellen, en dat we bijkomende maatregelen moeten nemen specifiek inzake transport en landbouw. Wij hebben dan de oefening gemaakt, en wij hebben een heel pakket aan maatregelen op tafel gelegd die tot twee grote rubrieken terug te brengen zijn. Eén rubriek heeft betrekking op het stimuleren en faciliteren van zero-emissievoertuigen, een ander pakket is een sturende fiscaliteit.

Mijnheer Claes, ik weet dat u honkvast vasthoudt aan het verleden. Ik begrijp dat u zich vasthoudt aan de bestaande verkeersbelasting die vandaag in ons land geldt, die al van de vorige eeuw dateert, en bovendien een hoge belasting is, maar wij houden ons daar niet aan vast. Vanwege de congestieproblematiek en vanwege de CO₂-problematiek denken wij dat wij moeten komen tot een sturende, slimme en gebiedsdekkende kilometerheffing. De nadruk ligt daarbij op 'slimme'. Dat betekent dat er nultarieven zijn in welbepaalde gebieden, en ik kom waarschijnlijk uit zo'n perifeer gebied. Ik kom helemaal uit het oosten van het land, en daar is weinig tot geen congestie. Maar er zijn ook gebieden waar er veel congestie is, en dan moet je kunnen sturen. Je moet mensen dan kunnen aanmoedigen om bijvoorbeeld de piekuren te vermijden, daarom zullen die tarieven variëren tussen piekuren en daluren, en tussen de ene locatie en de andere. Dat is volgens mij een slimme, gebiedsdekkende kilometerheffing.

Willen we dat alleen voor personenwagens? Neen, we hebben een pakket aan maatregelen. Ik wil ook de bestaande kilometerheffing voor vrachtwagens uitbreiden naar het wegennet. We krijgen vandaag – onder andere van vele lokale besturen – namelijk klachten over sluipverkeer. We krijgen ook de melding dat er in havengebieden geen kilometerheffing voor vrachtwagens is, dat betekent dat er een rechtstreekse concurrentie is met het transport over het water. Daar willen we ook verandering in brengen.

We willen ook een kilometerheffing voor bestelwagens. Dat hebben we in 2021 al op tafel gelegd, en we zijn daar volop mee bezig, maar we willen daar uiteraard de middenstand ook geen pijn mee doen. Daarom voeren we bijkomende maatregelen in, en dat is dat stimuleren richting zero emissie. Zero-emissievoertuigen dienen uiteraard ook vrijgesteld te worden van al die heffingen. Zero emissie steunen we al volop dankzij onze laadinfrastructuur, maar we willen daar ook een tandje in bijsteken. We willen het aanpakken zoals de omliggende landen het doen, zoals Nederland, Frankrijk of Duitsland het doet. In de particuliere wagenmarkt is vandaag nog maar weinig interesse om zero-emissievoertuigen aan te kopen. Wij denken dat als je een premie die lineair wordt afgebouwd aan particulieren geeft – een beperkte premie voor het lagere segment, niet voor de hoogste klasse – voor nieuwe wagens en voor tweedehandswagens, je dan een boost geeft aan heel die elektrificatiemarkt.

Ik denk wel degelijk dat we met heel dit pakket aan maatregelen tot een veel betere sturing komen en we een antwoord zullen bieden op al die klimaatuitdagingen die op ons afkomen en we die CO₂-reductie wel degelijk zullen kunnen doorvoeren.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Het is bijzonder veelzeggend dat u een kilometerheffing wilt voor de Vlaming, maar niet in het gebied waar u woont. Als ik al die klimaatmaatregelen en uw geplande beleidsmaatregelen hoor, heb ik de indruk dat u het programma van de PVDA in beleid wilt gaan omzetten: mensen hun wagen afpakken, de overheid die gaat beslissen wie waar naartoe rijdt en hoe, iedereen naar het collectieve vervoer vanuit de overheid georganiseerd. Dat is de natte droom van collega D'Haese en zijn kameraden, dat is wat men in de Sovjet-Unie deed en dat is wat Mao van plan was in China. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Collega D’Haese, hebt u een pilletje nodig?

Bart Claes (Vlaams Belang): Dat is wat de communisten willen. Vroeger was dat in naam van de revolutie, nu – ik durf dat niet meer zeggen – in naam van het klimaat, en u, minister, als liberaal zal dat communistische beleid en die doctrine mee in beleid omzetten. We weten dat het de burger niets zal kosten, maar dat is natuurlijk een leugen. Als u die kilometerheffing invoert, moet u investeren in dure IMP-camera's, peperdure camera's, waar we er tienduizenden van nodig hebben, oftewel miljoenen gps-trackers. Dus wees eens eerlijk en zeg eens duidelijk wat het de burger alweer meer zal kosten op jaarbasis. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Collega's, het is mij een raadsel hoe je in een zaal waar zo veel jonge mensen zitten, vandaag de dag nog durft doen alsof het klimaat geen uitdaging is. En wat betreft uw vergelijking tussen de collega van de PVDA en de minister: in de commissie Mobiliteit zien we elke dag dat het Vlaams Belang en de PVDA heel dicht tegen elkaar zitten, als het gaat over het behouden van die individuele auto om daarmee in de file te kunnen gaan staan. *(Opmerkingen. Applaus bij Groen en Open Vld)*

Die oplossingen, minister, willen wij niet als groenen. U hebt veel gesproken over het individuele autobezit, maar de grote uitdaging waar u ook voor bevoegd bent, is het openbaar vervoer. Als we iets aan de klimaatuitdaging willen doen en als we de mensen willen aanmoedigen om hun auto minder te gebruiken, dan moet De Lijn beter werk leveren. Tot nu toe is dat nog steeds niet het geval en ook daar hopen wij dat er iets van zal terug te vinden zijn in uw klimaatmaatregelen. Mijn vraag van daarnet hebt u nog steeds niet beantwoord. Minister Demir heeft uw voorstellen van tafel geveegd. Hoe gaat dit nu verder in de Vlaamse Regering?

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): De kilometerheffing voor vrachtwagens heeft momenteel twee voordelen en een ervan is een recordopbrengst van 530 miljoen euro in 2021, een kwart meer dan in 2017. Een tweede voordeel is dat er een heel grote vergroening is van het vrachtwagenpark, wat we niet mogen onderschatten en wat ook heel belangrijk is. Maar minister, met de kilometerheffing die er momenteel is, blijven de files bestaan. Dat kwam ook al heel veel aan bod in de commissie. De files zijn eigenlijk langer dan ooit en we gaan inderdaad iets moeten doen als we zowel de files willen aanpakken, als de CO₂-uitstoot met 40 procent willen verminderen tegen 2030. Voor ons kan een slimme kilometerheffing eventueel, maar het mag zeker geen extra belasting zijn voor de gewone personenwagens, en momenteel zijn er ook veel te weinig alternatieven om de personenwagens aan de kant te laten staan.

Wat de uitbreiding van bestelwagens betreft – u kent ook ons standpunt –, vind ik dat er rekening gehouden moet worden met de verschillende beroepssectoren. We hebben enerzijds de bestelwagens van de e-commerce die de pakjes thuis gaan leveren en anderzijds ook de bestelwagens van de lokale stielman, zoals ze bij ons zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): We zijn bijna op het einde van de legislatuur waarin deze Vlaamse Regering op het vlak van openbaar vervoer spijtig genoeg de ene blunder na de andere begaan heeft en geen enkele verbetering op het vlak van aanbod of kwaliteit, integendeel. Minister, het is een debacle waarvoor u

verantwoordelijk bent, en dan zou u de verantwoordelijkheid en de rekening doorschuiven naar de gewone man, de gewone man die smeekt om meer en beter openbaar vervoer, maar die zijn wagen nodig heeft om op het werk te geraken, omdat u en deze regering weigeren om fors te investeren in alternatieven voor de wagen. Dat is wraakroepend en daarvoor passen wij. Het ene kan niet zonder het andere. U kunt niet zomaar de lasten afschuiven op de gewone man, zonder zelf als regering uw verantwoordelijkheid te nemen. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Amai, het moet pijn doen bij het Vlaams Belang. Goh goh goh. Het moet pijn doen dat iedereen vorige week heeft gezien dat jullie graaiers zijn, net als de anderen. Om dan met dit soort fake news af te komen, mijnheer Claes. Het moet pijn doen! *(Opmerkingen van Bart Claes)*

Zenuwachtig dat jullie zijn! Zenuwachtig! Het is heel duidelijk, jullie weten heel goed dat de PVDA tegen de kilometerheffing is. We hebben er petitie tegen opgesteld, meerdere keren hier in het parlement onze afkeer laten blijken. De PVDA is tegen de kilometerheffing, mijnheer Claes, u weet het heel goed. Een kilometerheffing is asociaal, jaagt de mensen op kosten zonder alternatieven, is inefficiënt en gaat niets verbeteren aan ons klimaat en onze mobiliteit.

En, mijnheer Bex, de PVDA is tegen de klimaatontkenning van het Vlaams Belang. Uiteraard, dat weet u ook heel goed. *(Opmerkingen van Bart Claes)*

De PVDA is voor alternatieven.

Alle gekheid op een stokje, minister, u zegt dat u niet in een gebied met congestie woont. Ik woon wel in een gebied met congestie. Ik vraag me of u denkt dat mensen voor hun plezier 's ochtends in de file staan op de Antwerpse Ring. Denkt u dat ze u nodig hebben om een taks op te leggen om niet in de file te komen staan? Denkt u dat de band in de bedrijven pas begint te rollen als de mensen aankomen? Men kan dat niet kiezen. Dus stop met die ideeën van die kilometerheffing ...

De voorzitter: U moet stoppen met te spreken.

Jos D'Haese (PVDA): ... en zorg dat de mensen alternatieven hebben. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Minister, goede collega's, uit alle mogelijke rankings, ook uit Europese rankings, blijkt dat België de koploper is inzake autofiscaliteit. Als er een slim en rechtvaardig systeem kan worden bedacht om die autofiscaliteit te reduceren en tegelijkertijd ook de CO₂-uitstoot te verminderen – dus dubbele winst – waarom zouden we zo'n slim en rechtvaardig systeem dan niet onderzoeken en er daadwerkelijk werk van maken? Want als het zou werken: opnieuw dubbele winst. Die kans mogen we niet laten liggen. *(Applaus van Steven Coenegrachts)*

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel voor de vele tussenkomsten, collega's, weliswaar allen zeer verschillend. Sommige trekken hier alles op flessen. Voor alle duidelijkheid, mijnheer Claes, ik zal nooit het beleid van de PVDA overnemen, verre van. Ik denk dat we heel ver van elkaar staan.

Wat ik wel vreemd vind, is dat als het gaat om een kilometerheffing voor vrachtwagens, we van iedereen lovende woorden horen. Misschien even ter herinnering het verhaal van de kilometerheffing voor vrachtwagens: we hebben het principe goedgekeurd in 2007, we hebben de samenwerkingsovereenkomst ondertekend in 2014 en ze is in 2016 ingevoerd. Ik wil ze vandaag uitbreiden qua wegnnet, om een antwoord te bieden aan de fileproblematiek. De kilometerheffing voor vrachtwagens vindt iedereen goed, maar een sturende kilometerheffing gekoppeld aan die taxshift – en moedwillig gaat u vanuit de oppositie continu verzwijgen dat we daar een taxshift aan koppelen – vindt u niet goed. Het is nochtans een heffing op het gebruik van de auto in plaats van de archaïsche oude belasting van vorige eeuw op basis van het bezit van de auto. Deze belasting, waarmee we zoals mijnheer Keulen zegt, de hoogste van Europa zijn, waarmee we de hoogste belastingopbrengst per auto laten betalen door de gebruiker, daar willen we juist vanaf. Het is een slimme kilometerheffing in die zin dat je nultarieven hebt, nultarieven voor bepaalde zones, voor bepaalde locaties, maar ook voor bepaalde tijdstippen. Dat zal zorgen voor die mindshift, dat zal mensen ertoe aanzetten zich – uiteraard samen met een flexibele arbeidsduurregeling – buiten bepaalde uren, buiten de piekuren te gaan verplaatsen en dat men zich niet gaat verplaatsen als men zich niet moet verplaatsen. En tegelijkertijd, bijkomend met maatregelen voor het vrachtverkeer, gaan we veel meer transport richting de waterwegen krijgen. Dat is mijn pakket aan maatregelen dat we op tafel gelegd hebben.

U vraagt, mijnheer Bex, hoe dit nu verder moet nadat het allemaal van tafel is geveegd. We zijn vrijdag begonnen met de gesprekken. Die gesprekken gaan nu verder en er is in mijn ogen nog niets van tafel geveegd. Er is ook nog geen consensus, dus we gaan daar verder mee werken. Als men mij vraagt hoe ik die CO₂-reductie van 40 procent wil behalen, hoe ik ervoor wil zorgen dat er inzake transport een drastische reductie is van CO₂, hoe we x ton CO₂-uitstoot gaan verminderen, wel dan denk ik na en dan leg ik maatregelen op tafel. Dit zijn mijn maatregelen.

Ten behoeve van de mensen die met hun klaagzang komen dat ik niets doe voor De Lijn, zeg ik dat ik heel veel extra investeringsmiddelen heb overgemaakt aan De Lijn. Dat weten jullie. Ik heb ook op tafel gelegd om honderd extra elektrische bussen aan te kopen. Dat zat er ook bij. U vindt dat niet belangrijk, u vindt dat niet goed.

Ik wil niet van heel Vlaanderen een zero-emissiezone maken, maar ik wil wel – opnieuw – faciliteren en sturen, door een sturende fiscaliteit, die niet zorgt voor een belastingverhoging. Ik ben en blijf een liberaal en ik ben absoluut tegen belastingverhogingen. Het zal zelfs voor heel wat mensen veeleer een belastingverlaging zijn. Ik geef ook niet alleen een zero-emissiepremie voor personenwagens, wagens van particulieren. Ik geef die ook nog eens voor de deelmobiliteit.

Kortom, we hebben een heel gamma aan maatregelen: maatregelen inzake fiscaliteit op heel wat segmenten en maatregelen inzake het stimuleren van zero emissie. Ik wil niemand zijn auto afnemen. We weten dat heel veel mensen aangewezen zijn op die auto. We weten ook dat heel wat mensen aangewezen zijn op het openbaar vervoer. We weten ook dat heel wat mensen al gebruikmaken van de deelmobiliteit. Wel, we willen dat allemaal faciliteren. Dat doen we met de maatregelen die wij hier op tafel leggen. Men kan zeggen dat het allemaal niet mag, dat het allemaal niet kan, maar dan zou ik toch willen horen van de collega's die hier heel hard roepen dat dit niet kan, hoe zij dan die CO₂-reductie willen uitvoeren. Door achterover te leunen en te blijven voortgaan met een oude, archaïsche belasting? Door zich te blijven verplaatsen met fossieleverbrandingsmotoren?

We zien de naweën van de klimaatveranderingen continu. We hebben extreme droogte, we hebben extreem natte periodes. Je kunt dat absoluut niet ontkennen. We zullen dus maatregelen moeten nemen. Deze Vlaamse Regering heeft een CO₂-reductie van 40 procent als ambitie. Wel, ik leg hier ambitieuze doelstellingen en maatregelen op tafel waarmee we die doelstellingen kunnen halen. Ik nodig iedereen uit om dat aandachtig te bestuderen. Ik sta ook altijd open voor andere maatregelen. Zeg het mij dan, maar niks doen is geen optie. Dat is geen optie voor onze kinderen, voor onze kleinkinderen, kortom, voor ons nageslacht. We moeten maatregelen nemen. We moeten durven na te denken over hoe we ons in de toekomst gaan verplaatsen. Voor mij zullen die verplaatsingen in de toekomst duurzame verplaatsingen zijn. *(Applaus bij Open Vld en van Joke Schauvliege)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Natuurlijk wil de PVDA een kilometerheffing. Natuurlijk wil de PVDA al die klimaatmaatregelen. Collega D'Haese, er kan geen klimaatbetoging zijn of u loopt mee voorop met uw partij. Natuurlijk. De lage-emissiezone kon er niet snel genoeg zijn voor de PVDA in Antwerpen, kon er niet snel genoeg zijn in Gent, en nu de gevolgen daarvan pijnlijk zijn voor de burger, dan keert u uw kar en gaat u dat verzwijgen. Dat is heel typerend voor u. De geschiedenis is immers nooit echt positief voor het communisme. *(Applaus bij het Vlaams Belang. Opmerkingen)*

Minister, ik doe een oproep: stop die pestbelasting, stop met het uitvinden van pestbelastingen op auto's. Stop met elke beweging van de burger te willen monitoren en te taxeren. Stop met uw plannen voor het invoeren van een kilometerheffing. Schaf die verkeersbelasting af en voer een wegenvignet in, zodat ook de buitenlandse chauffeurs die ons middenvak komen versperren, mee betalen voor het gebruikmaken van onze wegen, maar laat de burger vooral vrij om te beslissen hoe hij zich van punt A naar punt B verplaatst. Te voet, met de fiets of met de wagen, het maakt niet uit, maar die keuze moet vrij zijn, en het Vlaams Belang zal die keuze altijd blijven verdedigen, ook voor onze automobilisten. We zullen dus blijven strijden tegen uw plannen voor het invoeren van die idiote kilometerheffing. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Collega's, het is boeiend hoe uiteindelijk alles altijd de schuld is van de buitenlanders. *(Opmerkingen bij het Vlaams Belang)*

Minister, ik heb een paar slotbemerkingen. Om te beginnen, voor maatregelen die zowel fileleed tegengaan als de gezondheid van de Vlamingen ten goede kunnen komen als de klimaatopwarming tegengaan hebt u in Groen absoluut een partner, maar die maatregelen moeten slim en sociaal zijn. U moet dus meer inzetten op openbaar vervoer. De juiste piste is niet het gaan subsidiëren van privaat autobezit.

Wat de discussies betreft die nu zullen volgen in de Vlaamse Regering, wil ik u oproepen om deze keer meer ruggengraat te tonen. U hebt dit dossier immers al diverse keren op de agenda gezet. U hebt al diverse keren voorgesteld om bepaalde maatregelen te nemen. Ofwel worden die dan afgezwakt, ofwel komen ze er helemaal niet, halen ze het niet. U zegt wel dat minister Demir nog niet alles van tafel heeft geveegd. Ik heb het artikel in de krant gelezen. Het was haar woordvoerder die zei dat er niks van in huis komt, maar er stond wel degelijk dat ze van tafel werden geveegd. Ik doe een oproep aan u. Als u echt iets wilt doen aan de klimaatopwarming, moet u ter zake eindelijk de rug rechten. Ik roep ook de coalitiepartners daartoe op. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Marius Meremans aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over fietsen in groep en de kwaliteit van de fietsinfrastructuur

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Minister, ik ga beginnen met een bloemetje. Het is er een zonder bloempot. We zijn vaak kritisch, maar de campagne 'Seg, bedankt!' is gestart en dat is een vraag die ik al verschillende malen heb gesteld, om een campagne te doen rond fietsveiligheid, vooral voor het begrip tussen fietsers en automobilisten. Ik heb de campagne gezien, ook de filmpjes. Ik vind het zeer goed. Ik wil dat toch wel eens zeggen, dat is toch belangrijk. Sensibilisering lost natuurlijk niet alles op, maar ik denk toch dat de campagne belangrijk is, en zeker en vast niet te vroeg komt.

Desalniettemin was het een goede dag voor politiezone Hageland. 65 wielertoeristen zijn op de bon gegooid, omdat zij het fietspad niet gebruikten. Het is een zaak die vaak voorkomt. Ik ben zelf ook wielertoerist. Ik ben lid van de Vlaamse Wielrijdersbond (VWB). Dan gebeurt het wel: die groepjes ontstaan organisch en dan moet je soms de keuze maken. Ik kan u wel zeggen dat het met de toestand van de fietspaden, zeker die langs gewestwegen – je moet kijken tussen twee stippellijnen, en er zit hier en daar een put in – misschien wel veiliger is om met een groepje van zes, zeven man toch de rijweg te kiezen. Ik kreeg deze ochtend een bericht – mijn vraag was amper binnen – vanuit de krant, van federaal minister Gilkinet, die de wegcode blijkbaar wil aanpassen en nog verder wil gaan. Hij stelt voor om als een fietspad in slechte staat is, ook vanwege modder of vallende bladeren – ik spreek wel over buiten de bebouwde kom – de fietsers toe te laten om de rijweg te gebruiken.

Ik weet niet in hoeverre u al contact hebt gehad met uw federale evenknie, maar mijn vraag is of u ervan overtuigd bent dat de maatregelen die door de federale minister voorgesteld worden, de veiligheid van alle weggebruikers ten goede komt.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel, mijnheer Meremans, voor uw vraag.

Fietsveiligheid staat hoog op onze agenda, dat weet u. Wij investeren ook ongezien veel budgetten in onze fietsinfrastructuur. Maar u zult ook begrijpen dat we niet van de ene dag op de andere met een vingerknip alle fietsinfrastructuur kunnen verbeteren. De omgevingsproblematiek speelt daar sowieso vaak een rol in, alsook onteigeningen en dergelijke. Maar dat zijn geen argumenten om te zeggen dat we het niet willen doen. Integendeel, we willen blijven investeren in onze fietsinfrastructuur. Vandaar dat we recent ook ons fietsambitieplan hebben gelanceerd, waarbij we eens te meer verankeren dat we ook in de toekomst op hetzelfde elan verder willen blijven werken als we nu doen.

Wat betreft de uitspraken van minister Gilkinet en het voorval van afgelopen weekend: dat heeft vooral betrekking op de regelgeving rond fietsen in groep. U weet dat de regelgeving rond fietsen in groep geldt vanaf het moment dat men met een groep is van vijftien fietsers. Zit men daaronder, dan geldt gewoon de algemene reglementering. De algemene reglementering is natuurlijk: een fietser volgt het fietspad als er een berijdbaar fietspad is. Minister Gilkinet heeft inderdaad gelanceerd dat hij enerzijds het aantal in die groep wil verlagen naar elf, en anderzijds een duidelijkere omschrijving wil van wat een berijdbaar fietspad is. Het zal altijd subjectief zijn: wat voor de ene een perfect berijdbaar fietspad is, is voor de andere misschien helemaal geen perfect berijdbaar fietspad. Het is alleszins zo dat men zich heeft te houden aan de wegcode. Ik heb

er absoluut geen problemen mee om aan de omschrijving van wat een berijdbaar fietspad is, een aantal criteria te koppelen. Met het reduceren van het aantal fietsers naar elf heb ik ook geen problemen, gelet op het feit dat er veel meer gefietst wordt en onze fietspaden ook veel meer gebruikt worden. Ik sta dus zeker open voor de suggesties en we zullen dat weldra op een of andere vergadering wellicht grondiger bespreken.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Wat hier heel belangrijk is, is eenduidigheid. Ik zou toch willen vragen, als u contact opneemt met uw federale collega, om te gaan voor duidelijkheid. Of je het aantal nu van vijftien tot elf reduceert, ik kan u zeggen dat, als je met zes fietsers op racefietsen fietst, het nog altijd veiliger is op de rijweg dan op het fietspad.

Het is misschien niet aan mij te zien, maar ik ben een aantal jaar geleden toch zwaar tegen de vlakke gegaan in een peloton van vijf man. *(Opmerkingen. Gelach.)*

Ja, ik hoop dat het niet meer te zien is. Is het beter nu? Dat terzijde, collega's, maar ik ben inderdaad zwaar tegen de vlakke gegaan in een groep van vijf wielertoeristen, op een fietspad. Dat kwam omdat ondergetekende met het bandje toch ergens in een gootje terecht kwam. Gelukkig kon ik amper volgen achteraan. Mocht ik vooraan gefietst hebben, had ik de hele meute ook nog eens over me heen gehad.

Ik wil dus toch even wijzen op die realiteitszin. En in godsnaam, ga ook in overleg met die bonden: de Vlaamse Wielrijdersbond en Wielerbond Vlaanderen. Die wijzen hun wielrenners ook altijd op die veiligheid.

En eenduidigheid is belangrijk. We maken een uitzondering voor wielertoeristen, maar wat ga je bijvoorbeeld doen met groepjes schoolkinderen die ook graag in groep naar hun school rijden?

Het zijn zulke zaken die ook opgelost moeten worden.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister, twee jaar geleden kondigde u MIA aan: Mobiliteit Innovatief Aanpakken. Dat zou zorgen voor een betere inpak inzake het uitwerken van infrastructuurwerken, veiligheid, fietspaden en dergelijke meer. Het moest ook een aanzet zijn om het fietsen te bemoedigen, door allerlei ingrepen inzake procedures die de versnelling van werken moesten verbeteren en dergelijke meer.

U hebt daar twee laboratoria voor opgestart, in Limburg en in West-Vlaanderen. Mijn vraag is: u kondigde die versnelde output aan, maar hoever staat u ondertussen met die twee laboratoria? Levert MIA ook de resultaten op die u ervan verwacht had? En zo ja, wanneer zal men dat dan kunnen uitrollen over heel Vlaanderen? Want als ik veel fietsers en ook wielertoeristen mag geloven, hinken we voor de uitrol van veilige fietspaden toch nog ver achterop, ondanks het feit dat u heel veel investeert.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega's, we moeten ook objectief durven toegeven dat het de goede kant opgaat met de fietsinfrastructuur. Als je ieder jaar 300 tot 350 miljoen euro investeert, merk je dat ook. Met andere woorden, minister, u moet zeker minister van Mobiliteit blijven.

Daarnaast is de samenleving een organisch gebeuren, en moet je de regelgeving dus ook én laten evalueren, én evolueren. En inderdaad, waarom niet alleen de aantallen van dat fietsen in groep op de rijweg reduceren, maar misschien ook in de weekends meer toelaten dan tijdens weekdays, als daar op dezelfde rijweg meer concurrentie is? Ik denk dat je dat hele pakket in ogeschouw moet durven nemen. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Er zijn na de vraag van collega Meremans heel veel interessante insteken mogelijk. Maar een punt dat mij toch is opgevallen, collega, is dat u zegt dat ondanks alle investeringen die de minister telkens terecht oplijst, er in Vlaanderen nog heel wat moordstrookjes zijn langs gewestwegen. En mijn vraag is dan, minister, hoe we dat versneld aanpakken. Want ondanks de investeringen die u plant, ziet het er blijkbaar naar uit – en daarin geloof ik de collega's ook – dat we over x aantal jaren nog altijd met dergelijke probleemsituaties zullen zitten. Is er de mogelijkheid om daar naar een versnelde aanpak te gaan? Wij vinden met Groen alleszins dat die moordstrookjes zo snel mogelijk moeten verdwijnen, en we willen een urgentieplan dat daar snel voor kan zorgen.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister, in Vlaanderen is maar 5 procent van alle fietspaden langs gewestwegen breed en veilig genoeg volgens de normen die u zelf vooropstelde in het fietsvadecum. Een bevraging van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) deze week toonde aan dat maar een op de drie fietsers zich veilig voelt. Als we nu zouden zorgen voor voldoende brede, veilige en afgescheiden fietspaden, geen moordstrookjes meer, en fietspaden in goede staat, dan zouden we al heel ver staan voor de fietsers, niet alleen als ze alleen fietsen, maar ook als ze, zoals de collega zegt, in groep fietsen.

En het is uw verantwoordelijkheid om te zorgen voor die veilige fietspaden. U blijft maar goochelen met hoge investeringsbedragen, maar op het terrein zien we daar niet veel van. De ongevallen stijgen. De fietsers voelen zich onveilig. En het aantal fietsdoden was nog nooit zo hoog als in 2022.

Ik stel voor dat u dat eerst aanpakt. De rest van het veilig rijden in groepen zal zeker volgen. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): Minister, wat het onderhoud van de fietspaden betreft: voor de weggebruiker doet het er niet toe wie de wegbeheerder is, een lokaal bestuur of het gewest. Het enige wat de fietser wil, is een goed en onderhouden en veilig fietspad. We kijken snel naar de lokale besturen en naar de burgemeester als de fietspaden niet worden gekuist en als er kiezelsteentjes of dergelijke op liggen. Minister, de mogelijkheid bestaat dat de gemeenten een samenwerkingsovereenkomst hebben met het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) voor het onderhouden van de fietspaden. Ik citeer: "Met deze samenwerkingsovereenkomst verbinden de partijen zich ertoe bepaalde wegvakken van gewestwegen en/of vrij liggende fietspaden langs gewestwegen permanent te onderhouden en in nette staat te houden." De gemeenten krijgen van het gewest 0,2 euro per lopende meter. Dat lijkt mij wel heel weinig. Het zijn bedragen van 2013, maar zelfs met een indexering kan dat zeker de kosten niet dekken. Ik denk dat heel veel steden bereid zijn om het onderhoud te doen, zelfs van fietspaden van gewestwegen. Minister, kunnen die prijzen herzien worden, zodat de lokale gemeenten meer en beter kunnen instaan voor het onderhoud van de fietspaden langs gewestwegen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Collega's, dank u wel voor de bijkomende vragen.

Ik keer nog even terug naar het fietsen in groep want daar zijn we mee begonnen. Of we nu met vijf of elf of tien of vijftien mensen in groep fietsen – het gaat niet alleen over wielertoeristen tout court –, de wegcode zegt: "Zodra je met vijftien bent, hoef je op de publieke baan niet meer op het fietspad te rijden. Dat kun je het best doen met de begeleiding van een wegkapitein en desgevallend ook een autobegeleiding. Als je met meer dan vijftig mensen bent, moet je zelfs een wegkapitein en een autobegeleiding hebben."

Minister Gilkinet heeft het initiatief al aangekondigd dat we zullen bekijken of we die aantallen per groep niet moeten verminderen, gelet op het feit – wat ons uiteraard gelukkig stemt – dat vandaag veel meer mensen fietsen. Veel meer mensen op de fiets krijgen is belangrijk in het kader van de modal shift. Dat hebben we altijd beoogd. Maar natuurlijk moet onze infrastructuur kunnen volgen.

Collega's, het klopt dat we heel veel geld investeren. Ik zal het nog maar eens herhalen voor de mensen die het niet graag horen: wij zullen deze legislatuur 1,4 miljard euro investeren in fietsinfrastructuur. Kunnen we daarmee alles, met één vingerknip, veilig en comfortabel maken? Neen, dat gaat niet. Maar we doen het wel op grote schaal. En MIA helpt ons daarin. Met MIA kunnen we in samenwerking met alle lokale besturen en alle mogelijke stakeholders sneller overgaan tot actie.

Collega's, de voorbije dagen hebben we onder andere in navolging van het VeloVeiligverhaal, dat vorig jaar uitgebreid aan bod kwam, daarover een uitgebreid rapport gekregen. Dat is onafhankelijk, dat is geen administratie; wij hebben niemand gefaciliteerd om dat rapport te maken. Het rapport over West-Vlaanderen toonde de tien gevaarlijkste punten in de fietsinfrastructuur. Voor acht op de tien was er sowieso al een verandering in het vooruitzicht of al doorgevoerd.

Collega's, de bewijzen zijn er wel degelijk. Wij zorgen er wel degelijk voor dat onze fietsinfrastructuur veiliger en comfortabeler wordt, maar we zijn er nog niet. Heel wat projecten staan vandaag in de steigers. In mijn investeringsplan 2023 heb ik het bedrag van 320 miljoen euro voor fietsinfrastructuur staan. 443 concrete projecten staan op til. Als er vandaag een investeringsplan ligt, betekent dat dat ik vandaag die kredieten kan vastleggen. Maar dat betekent nog niet noodzakelijk de 'schup' in de grond. Ik moet mijn vergunning hebben, ik moet mijn signalatievergunning hebben, ik moet de goedkeuring hebben van de betrokken entiteiten. Dan kunnen we overgaan tot uitvoering. Meestal zit er tussen de opname in het geïntegreerd investeringsprogramma (GIP), het investeringsplan, en de effectieve uitvoering een doorlooptijd van twee jaar. Daar moeten we niet flauw over doen.

Dus ik zeg opnieuw: als wij jaar na jaar meer dan 300 miljoen euro uittrekken voor onze fietsinfrastructuur, dan zul je dat wel degelijk zien op het terrein. Je ziet dat vandaag al op heel veel vlakken, maar nog niet overal. We zullen blijven investeren in de fietsinfrastructuur op alle mogelijke plekken en locaties. Ik zeg het altijd: meld mij als en waar er nog gevaarlijke situaties zijn, we nemen dat zeker mee. Als het gekoppeld is aan grote infrastructuurwerken of nutsleidingen in de onderbouw en dergelijke, bekijken we of we via een quick wins en met een aantal kleinere maatregelen de fietsveiligheid al kunnen verhogen. Op de Noord-Zuid in Limburg, een dossier waar we al vijftig jaar over praten, hebben we bredere veiligere fietspaden aangelegd, zodat heel het schoolgaand verkeer maar ook elke fietser zich daar veel veiliger en comfortabeler kan verplaatsen. Er is nog veel werk aan de winkel, maar we blijven alleszins verder op dat elan.

Mevrouw Fournier, wat betreft het onderhoud: ik zal dat zeker bekijken in samenspraak met AWW. Ik denk niet dat er zo heel veel contracten gesloten zijn met lokale besturen om dat onderhoud ten laste te nemen. Dat is natuurlijk zorgen voor voldoende brede fietspaden en ook het onderhoud ervan, zeker bij bladval en sneeuw en ijzel. Ook dat moet daar zeker in worden opgenomen. Het is trouwens effectief opgenomen in het verhaal van de fiets- en jaagpaden. Kortom, we blijven alle aandacht hebben voor de fietser en meer fietsveiligheid.

Dank u, mijnheer Meremans, voor uw vraag en om heel het fietsbeleid nog eens in de picture te brengen. We gaan aan de slag met de aanpassing van de regelgeving en de definitie van 'bereikbaar fietspad'. Verder blijven we investeren in veilige en comfortabele fietsinfrastructuur om meer mensen op de fiets te krijgen. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Minister, dank u om een aantal zaken op te nemen. Eerst en vooral, de fietsinvestering. We gaan eerlijk zijn, ofwel is men ziende blind, maar in mijn eigen stad alleen al zijn er tien werven bezig, allemaal in samenwerking met AWW. Dan zwijg ik nog over andere werven in de omgeving, soms tot wanhoop van de automobilist. Heel Vlaanderen zit op dit ogenblik in een werf. Ik besef ook wel dat het niet eenvoudig is. Je moet onteigeningen doen, je moet plannen maken. Dat heeft zijn tijd nodig, we zijn ermee bezig. De Vlaamse Regering investeert: top! Maar ik vraag om zeker en vast in overleg te gaan met de federale overheid om de wegcode aan te passen. Maak ze zo eenduidig mogelijk, zodat politiezone X niet plots een andere interpretatie hanteert dan politiezone Y. Ga in overleg met de bonden van wielrenners en wielertoeristen. Dan kunnen we een aantal zaken oplossen.

Ten slotte, de fietsongevallen zijn vaak te wijten aan de infrastructuur, maar ook aan slecht gedrag, zowel van de automobilist als van de fietser. Ik raad elke fietser aan om een bel op zijn fiets te plaatsen. *(Applaus bij de N-VA en Open Vld)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, minister Crevits heeft me gevraagd of de plenaire vergadering kan instemmen met een agendawijziging, in die zin dat we het ontwerp van decreet over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn eerst behandelen, in plaats van het ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs. Het tweede ontwerp van decreet wordt dus het eerste en omgekeerd.

Is iedereen het daarmee eens? *(Instemming)*

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de invoering van een volwaardige evaluatie na het eerste jaar secundair

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we hebben een hervorming van het secundair onderwijs doorgevoerd, met een stapsgewijze studiekeuze. Voor alle duidelijkheid: er is geen brede eerste graad meer en ook geen brede tweede graad. Dat heeft minister Crevits nog mee op de sporen gezet in de vorige legislatuur. Dat

wordt nu uitgerold. Wat houdt dat in? Na het eerste jaar secundair onderwijs kiezen leerlingen voor een basisoptie of een pakket.

Dat is een keuze, een keuze die weliswaar door een klassenraad beperkt kan worden, door te zeggen dat je die basisoptie of dat pakket niet kunt volgen, op basis van de voorkennis die je hebt. En dat is ook logisch, collega's, want er zijn onderdelen die op elkaar verder bouwen.

Als we hier dan het debat voeren over het lerarentekort, dan moeten we ook luisteren naar die leerkrachten. Als je dan zegt dat iedereen kan overgaan, zeg je eigenlijk tegen de leerkracht van het volgende jaar: "Los het maar op. Differentieer. Zorg maar dat die leerling bij is, ook al heeft die onvoldoende voorkennis." En dat is de reden waarom in de vorige legislatuur die trapsgewijze studiekeuze inderdaad is ingeschreven.

De minister heeft begin deze week gecommuniceerd dat na het eerste jaar van de eerste graad, dus het eerste jaar secundair, er een volledige evaluatie in de A-stroom is. De klassenraad moet daar een oordeel vellen. Je kunt niet wachten tot na het tweede jaar.

Daar kwam vanuit bepaalde hoek heel veel reactie op. Men was het niet eens met dat idee van de minister. Collega's, ik kan u geruststellen: het is geen idee. Het is al goedgekeurd in een besluit van de Vlaamse Regering, meer bepaald op 22 juli 2022. Maar ik was inderdaad ook verbaasd dat scholen en ook koepels reageerden dat ze het er niet mee eens waren. Want het is eigenlijk al gepasseerd. Het is beleid.

Minister, op welke manier zult u ervoor zorgen dat leerkrachten, klassenraden en scholen effectief weten dat dit de vigerende regelgeving is voor de komende evaluatieperiode die eraan komt eind juni?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben in dit regeerakkoord de ambitie opgevat om echt iets te doen aan de tanende onderwijskwaliteit. We doen dat met verschillende instrumenten en via verschillende wegen. We doen dat bijvoorbeeld, als het even goed zit, straks met de goedkeuring van de introductie van Vlaamse toetsen, voor het eerst Vlaanderenbrede toetsen in ons onderwijs, maar evengoed door niet langer te werken met eindtermen om te bepalen wat jongeren moeten kennen en kunnen, maar te spreken over minimumdoelen, een excellentiefonds, focus op Nederlands en wiskunde, en dergelijke meer.

Daarmee willen we heel duidelijk het signaal geven dat we leerlingen willen prikkelen, willen uitdagen, willen laten excelleren. Maar natuurlijk willen we ook diegenen waarderen en belonen die effectief hun best doen. Dus ja, dat is ook met evaluaties. En we zorgen ervoor dat die evaluaties ook tellen en dat er rekening mee wordt gehouden. Want dat is het probleem met die graadevaluatie van weleer, dat er na dat eerste jaar misschien wel evaluaties worden georganiseerd, maar dat ook het signaal wordt gegeven dat het eigenlijk niet uitmaakt en dat je sowieso naar het tweede jaar gaat. Wat je resultaat ook is, of je je best hebt gedaan of niet, je gaat sowieso naar het tweede jaar. En dat druist nogal in tegen onze idee van ambitie en van excelleren.

Daarom hebben we besloten om die graadevaluatie af te schaffen. Dat wil zeggen dat er na één jaar altijd een evaluatie volgt en dat vervolgens de klassenraad de keuze heeft om een A-attest toe te kennen, of een A-attest met clausulering – wat men vroeger het B-attest noemde, is nu dus een A-attest met clausulering, waarbij men zegt dat je mag overgaan, maar met die beperkingen – of een C-attest. We geven dus eigenlijk ook nog eens meer autonomie en meer vrijheid

aan de klassenraad. Ze kunnen zelf ook keuzes maken. En anderzijds gaan we veel meer inspanningen belonen en een duidelijk signaal geven dat je best doet, loont. En als je dat niet doet, kunnen er ook gevolgen aan verbonden zijn.

We hebben die beslissing inderdaad genomen op het einde van het afgelopen politieke jaar, maar ik heb dat ook in een omzendbrief gegoten voor september 2022, dus bij de start van het schooljaar. We hebben ook webinars georganiseerd. We hebben ook een website, waar altijd de nieuwigheden per schooljaar toegelicht zijn. Ik heb zelfs tevoren al diets gemaakt, in het kader van de Ronde van Vlaanderen, waarbij ik een toer doe in heel Vlaanderen richting de directies, dat dat eraan zat te komen. Dus diegenen die verrast waren, hebben niet alles volledig gevolgd. Maar ik denk dat het aantal verrassingen uitermate beperkt was.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister. Er zijn scholen die vandaag zeggen dat ze toch het signaal krijgen van de begeleiding dat het niet zo is en dat ze wel degelijk graadevaluatie kunnen blijven doen in de eerste graad in de A-stroom. Bij deze is het dan wel heel duidelijk dat dat niet meer kan en dat men wel degelijk na elk jaar die studiebekrachtiging moet doen.

Ik kom ook nog eens terug op het lerarentekort, collega's. Beeld u in, u geeft les in de eerste graad, eerste leerjaar. Dat zijn jongens en meisjes die ook enigszins met een aantal hormonen behept zijn. En dan zegt u tegen hen: "Wat je ook doet, of niet doet, het maakt niet uit. Je gaat over."

U moet zich inbeelden dat die leerkrachten dag in dag uit het beste van zichzelf geven en dat de betrokken 12- à 13-jarige zegt: "Mevrouw, ik ga toch over, wat u ook doet of zegt."

Collega's, we moeten eerlijk zijn. Als we die debatten rond het lerarentekort voeren, moeten we daar rekening mee houden en dit omarmen als een goede maatregel.

Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. We stellen vast en ik krijg het signaal dat in het bso 15-jarigen die niet geslaagd zijn in de eerste graad toch kunnen starten in het derde jaar bso. Dat is nog zo'n overgang waar dit probleem zich stelt. Ik wil u ertoe oproepen om daar bij te sturen. Bent u geneigd om dat te doen?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het gebeurt wel eens dat ik vragen krijg bij een persbericht of een artikel dat in de krant verschijnt. Dat was ook het geval over het persbericht dat er na 1A opnieuw A-, B- en C-attesten konden worden uitgedeeld in scholen.

Ik ging op zoek, want ik vond niet meteen waar het probleem ligt. Onderwijs-wetgeving is inderdaad complex. Men stelde vooral vragen over die B-attesten. Ik denk dat er daar een communicatiefout was. Heel wat scholen gaven aan dat ze niet wisten dat het mogelijk was om in 1A B-attesten uit te delen.

Collega Daniëls, ik vind het dan ook goed dat u de minister hier de kans geeft om het persbericht even te corrigeren en duidelijk aan te geven dat het niet gaat over B-attesten, maar over A-attesten met clausulering.

Het is inderdaad belangrijk dat scholen die kansen kunnen geven aan leerlingen. Maar minister, naast de opmerking van collega Daniëls, lijkt het mij goed om de toegang tot de B-stroom onder de loop te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, het wordt stilaan een traditie. Plots communiceert u over een idee dat blijkbaar al lang beslist is, blijken de scholen daar niet allemaal even goed over geïnformeerd te zijn en de schoolreglementen niet altijd aangepast. Het gevolg daarvan is dat het onduidelijkheid troef is.

Minister, wat wilt u daarmee bereiken, behalve tonen dat u streng bent? Want u wilt ervoor zorgen dat leerlingen op hun plaats zitten. Akkoord, maar als u dat wilt bereiken, dan zou u toch veel meer hebben geïnvesteerd in studiekeuze-begeleiding? Dat is niet gebeurd. Dus nu komt deze maatregel: geen graad-evaluatie meer. Wat betekent dat in de praktijk?

Ik denk dat u het watervaleffect nog zult versterken, dat sommige jongeren na een jaar de boodschap krijgen dat ze niet goed genoeg zijn en dat ze moeten blijven zitten, terwijl we weten dat de overstap van het lager naar het secundair onderwijs niet evident is, terwijl we weten dat scholen dan eigenlijk ook nog niet echt veel tijd hebben gehad om bij te spijkeren. Meer faalervaringen, meer verspilling van talent, ik snap niet waarom die maatregel nu nodig was. Waarom konden scholen er niet zelf over beslissen of ze het nu al of niet deden? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, aan de ene kant hebt u de mond vol van de opwaardering van het beroep van leerkracht, meer respect voor de autonomie van de leerkracht et cetera. Maar aan de andere kant gaat u nu de leerkrachten dicteren hoe ze te werk moeten gaan en gaat u hen verplichten om een bindend attest uit te schrijven na het eerste jaar secundair. U beweert dat dat zal zorgen voor meer excellentie, een hogere lat. Maar de onderzoeken van het Programme for International Student Assessment (PISA) wijzen mijns inziens wel het tegendeel uit. Ze zeggen dat een vroegere selectie helemaal niet leidt tot een hogere onderwijskwaliteit, dat er geen verband is tussen de twee en dat wij al een zeer vroege selectie hebben.

Minister, waarom laat u die scholen niet zelf beslissen? En ten tweede, hebt u eigenlijk wel een wetenschappelijke basis om dit weer in te voeren? Of is het een zoveelste voorbeeld van factfree politics? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, mijn vraag aan de minister ging ook die laatste zijn: kunt u mij het wetenschappelijk onderzoek tonen dat zegt dat scholen die maar na twee jaar B- of C-attesten uitreiken het minder goed zouden doen, dat die leerlingen en scholen het slechter zouden doen? Kunt u mij enkele links of verwijzingen naar dat onderzoek geven?

Ik heb wel weet van heel veel onderzoek dat zegt dat zittenblijven of B-attesten niet altijd de beste remedie zijn, dat faalervaringen niet altijd het beste resultaat geven, daar bestaat veel onderzoek over. Maar over wat u nu zegt, dat de kwaliteit naar beneden zou halen, daar heb ik persoonlijk nog niets over gelezen. Ik hoor graag uw verwijzingen daarnaar want wat u doet, is scholen minder autonomie geven. Dat straalt opnieuw een zeker wantrouwen uit naar onze scholen. We hebben nochtans in PISA gezien – we zijn onder andere op bezoek geweest in Estland – dat meer autonomie geven aan scholen er net voor zorgt dat de kwaliteit naar omhoog gaat. Minister, waarom dit wantrouwen? Is dat nodig? Is dat ergens op gestoeld? (*Applaus van Ann De Martelaer*)

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Er was blijkbaar onduidelijkheid. Dat is het minste dat je kunt zeggen. Als er een maatregel genomen wordt, maar als

niemand op het terrein weet dat die genomen wordt en wat dat dan betekent, dan scheelt er iets. Goed, nu weet men het wel. Ik denk dat scholen die die graadevaluatie willen doen dat in de feiten ook gewoon nog kunnen doen. Als zij die benadering hebben, dan beslissen zij gewoon om in het eerste jaar, zoals collega Vandromme het zei, mee te geven dat je kunt overgaan, maar moet opletten. Ik vind het een beetje 'much ado about nothing'. Mijn opmerking is dat je wel moet opletten dat je van een mogelijkheid om te blijven zitten geen oproep maakt om dat instrument zoveel mogelijk te gebruiken. Het is een dunne lijn, maar het moet in elk geval een laatste redmiddel zijn, daar waar het niet anders kan en niet iets wat we moeten promoten. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Collega Daniëls, dank u wel voor de vraag dat er toch wat verduidelijking nodig is. Als het Vlaams Belang staan we zeker achter de intentie van deze maatregel. Het is nodig dat we jongeren in het eerste secundair tijdig wakker schudden en responsabiliseren. Dat is ook nodig om de leerkrachten van het tweede jaar niet onnodig op te zadelen met leerlingen die echt niet meekunnen. Maar bepaalde onderwijskundigen waarschuwen ervoor dat deze nieuwe verplichting misschien wel eens ongrondwettelijk zou kunnen zijn want die eindtermen zijn per graad opgesteld. Alle scholen verplichten om na een jaar een attest te geven, zou volgens hen een te grote inmenging kunnen zijn in het concrete pedagogische project, dus een inbreuk tegen de onderwijsvrijheid. Het is dus weer niet ondenkbaar dat een bepaalde speler naar het Grondwettelijk Hof zou trekken. Minister, hoe schat u dat in? Hoe gaat u vermijden dat u net zoals bij de eindtermen hier ongelijk zou krijgen en dat de Vlaamse Regering met de broek op de enkels zou staan door verzet vanuit het veld?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft, zie ik niet zoveel verzet van het veld. Trouwens, zoals gezegd, wordt hier verwezen naar onduidelijkheid. Ik denk dat sommige parlementsleden dan de onderwijsregelgeving heel slecht opvolgen want anders zouden ze perfect weten dat bijvoorbeeld op 22 juli de Vlaamse Regering de beslissing genomen heeft die ook bekendgemaakt, gecommuniceerd werd en vervolgens nog eens in een omzendbrief gegoten werd. Die kunt u ook consulteren, net zoals u ook alle websites kunt consulteren, zoals <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl>, waar zelfs apart per schooljaar bij de start van het nieuwe schooljaar – en dat blijft er ook opstaan – alle informatie over nieuwe regelgeving te vinden is. Allen daarheen, zeker in heden en in toekomst.

Twee, aan de linkerkant zegt men dat je ingrijpt op de autonomie van leerkrachten. Het is net het tegenovergestelde. Ten eerste geloof ik niet in wat u zegt, mevrouw Goeman. U zegt dat er meer faalervaringen zullen zijn. Ja, dat is waar, maar als je een faalervaring wilt vermijden, dan moet je geen examens organiseren. Maar wij willen net in functie van een betere onderwijskwaliteit het signaal geven dat leerlingen die hun best doen, die een inspanning doen, daarvoor gewaardeerd en beloond worden met evaluaties die effectief tellen. In het geval van een graadevaluatie maakt het niet uit of je je best doet of niet, je gaat sowieso over naar het tweede jaar. Daar moeten we dus komaf mee maken, wat niet belet dat de klassenraad altijd kan beslissen om zelfs kinderen en jongeren met tekorten in het eerste jaar te laten overgaan naar het tweede jaar op voorwaarde dat ze dan remediëren en tegen het einde van het tweede jaar ook effectief geremedieerd hebben aan die tekorten.

Dus wij geven juist meer autonomie, meer vertrouwen aan de klassenraad, in tegenstelling tot hetgeen u zegt. Want in het geval van een graadevaluatie is dat natuurlijk een automatisme, en dan kan de klassenraad daar niet over beslissen.

Het is een automatisme. Dus we geven meer vertrouwen, meer autonomie aan de klassenraad. Dat is dus het tegenovergestelde van wat u hier komt beweren.

Vervolgens, wat technische vragen betreft: het is reëel dat vijftienjarigen kunnen instappen in het derde jaar van het bso. Dat is nog steeds op grond van beslissingen van de klassenraad, ook daar respecteren we de autonomie, geven we vertrouwen. Dat lijkt mij het beste voor de leerling en voor de school in kwestie.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel.

Collega's, ik denk toch dat we hier duidelijkheid moeten houden. Als ik hier collega's hoor zeggen dat je nog altijd een graadevaluatie kunt doen, dan zeg ik dat artikel 59 van het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) heel duidelijk zegt dat een automatische leerjaarevaluatie wordt gevolgd door aansluitende studie-bekrachtiging. Dus neen, je kunt niet zeggen dat er graadevaluatie is.

Maar ik begrijp wel waar uw vraag vandaan komt, want ik hoor een bepaalde koepel tegen scholen zeggen dat ze het daar niet mee eens zijn, ook al staat er in het BVR dat je een evaluatie moet doen op het einde van het eerste jaar. Dat zegt de koepel tegen de school. Dat is natuurlijk voor de rekening van de koepel die die verwarring zaait.

Ik denk dat het duidelijk is wat er hiermee gebeurt: na het eerste leerjaar A moet de klassenraad een beslissing nemen. En dat is logisch, collega's, omdat je ook zegt dat je kunt clausuleren voor bepaalde basisopties. Het ene zou het andere tegenspreken. En dan verwijs ik naar Estland, collega's. In Estland mogen scholen met toelatingsproeven kiezen welke leerling bij hen binnenkomt en welke niet. Ofwel neem je alles over van een land ofwel niet, maar je kunt niet aan 'cherry picking' doen, dat wel en dat niet. Voor alle duidelijkheid, dat is niet de vraag die wij als N-VA stellen, maar wel om ervoor te zorgen dat leerkrachten in het tweede jaar weten met welke leerlingen ze werken met een kans op slagen. Dank u wel. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Immanuel De Reuse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de impact van de demografische evolutie op de ouderenzorg

ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het naderende zorginfarct in de ouderenzorg wegens de demografische uitdagingen

ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de verwachte uitdagingen van de vergrijzing

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Dank u wel, voorzitter.

Minister, we hebben al dikwijls aan de alarmbel getrokken als het gaat over de ouderenzorg en over de toekomst van de ouderenzorg, en we weten allemaal dat er de voorbije jaren diep is ingehakt op de ouderenzorg en de zorg algemeen. We

hebben corona gehad die onze woonzorgvoorzieningen en de ouderenzorg thuis in de problemen heeft gebracht. We hebben ook de schandalige gebeurtenissen gehad in bepaalde woonzorgcentra. Er is de angst en de vrees rond de betaalbaarheid van de ouderenzorg, en er is natuurlijk ook de vraag of er nog genoeg mensen zullen zijn om de broodnodige zorg toe te dienen. Dit is een lijst met bekommernissen en zorgen die elke dag nog aangroeit.

Terwijl we de huidige problemen al moeten oplossen, moeten we natuurlijk ook oog hebben voor de toekomst, want er komt een demografische tijdbom op ons af. Ik geef enkele cijfers. Het aantal 85-plussers zal stijgen met 50 procent tegen 2036. Het aantal 65-plussers stijgt met 25 procent tegen 2040, terwijl de beroepsactieve bevolking maar met 3 procent zal toenemen. Er zullen dan een kwart meer zorgbehoevende ouderen zijn en mensen met dementie.

Dat zijn zeker alarmerende cijfers omdat ons zorgaanbod ook tekortschiet. Binnen de ouderenzorg is het besef er gelukkig wel dat we niet klaar zijn voor de uitdagingen van de toekomst. Meer zelfs, volgens experts zal deze demografische tijdbom ervoor zorgen dat de ouderenzorg crasht.

We reikten u al enkele oplossingen aan. We hebben al meermaals gevraagd of u over alle beleidsdomeinen samen een structureel overleg kunt hebben met werk, met zorg, met media, met onderwijs, om het personeelstekort gestructureerd aan te pakken. En dat moet een onderdeel zijn van een breder masterplan, een masterplan ouderenzorg voor de toekomst, een masterplan dat er spijtig genoeg niet is. Minister, onze vraag is uiteraard wat u nu zult doen om de uitdagingen van de toekomst aan te pakken. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Collega's, minister, Vlaanderen wordt ouder. Dat is niet nieuw. Onder andere dankzij onze goede gezondheidszorg worden mensen steeds ouder in Vlaanderen. Dat is uiteraard een goede zaak, maar een zorgeloze oude dag vraagt uiteraard ook om een goed uitgebouwd zorgsysteem. Want als mensen ouder worden, gaan ze ook meer hulp en zorg nodig hebben op die latere leeftijd.

De uitdaging die op ons afkomt, is dus gigantisch. Ons zorgsysteem kraakt momenteel al in al zijn voegen. De sector trekt daarom opnieuw aan de alarmbel – het is niet de eerste keer dat ze dat doen – en ze waarschuwen dat er een zorginfarct op ons afkomt. Steeds minder jonge mensen moeten binnenkort zorgen voor steeds meer oude mensen. Die jonge mensen kiezen ook steeds minder vaak voor de zorg, of ze vallen uit door de werkdruk en verlaten de sector. Die werkdruk gaat dus alleen maar toenemen als we naar de toekomst kijken. Experts verwachten tot de helft meer zorgvragen dan vandaag.

Het lichtpunt in het dossier, is dat dit niet uit de lucht komt vallen. Het is niet iets dat van vandaag op morgen gebeurt. Het is geen uitzonderlijke omstandigheid zoals we met corona hebben gehad – het was moeilijk om je daarop voor te bereiden. We weten al een tijdje dat dit eraan zit te komen. We kunnen ons daarop voorbereiden, anders gaat die zorg er voor velen binnenkort niet zijn. De vraag is dan ook of de regering dat voldoende doet. Wordt onze Vlaamse zorg voldoende voorbereid op de toekomst door deze Vlaamse Regering?

Ik moet zeggen dat er toch een aantal dingen zijn waar ik mij zorgen over maak. De programmatiekalender voor nieuwe woonzorgvoorzieningen is al een tijdje bevroren. Het decretaale groeipad voor het aantal uren gezinszorg wordt niet gehonoreerd: daar is er maar een halve procent groei in plaats van 3 procent. Eerlijk gezegd blijft het beleid rond mantelzorgers wat steken in een zoveelste generiek actieplan. Vlaanderen verandert dus, en de vraag is of we daar

voldoende op reageren als beleidsvoerders. Reageert deze Vlaamse Regering daar voldoende op? We weten dat we, op basis van onze demografie, ongeveer een derde extra ouderenzorg nodig zullen hebben binnen vijftien jaar. Dat wil zeggen dat je een groei van 2 procent per jaar nodig hebt, en ik zie die groei momenteel niet. Ik zeg niet dat je dat van vandaag op morgen kunt veranderen, minister, maar ik vraag mij wel af wat deze Vlaamse Regering nog gaat doen om die groei opnieuw in te zetten, en om ervoor te zorgen dat we klaar zijn voor de toekomst. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Minister, maandag verscheen er een opiniestuk van Jan Steyaert van het Vlaams Expertisecentrum Dementie op Sociaal.net. De vergrijzing klopt inderdaad steeds harder op onze deur. Er is door deze regering, en ook door de vorige, wel al heel wat gerealiseerd op het vlak van capaciteit, personeel en zelfs zorgfinanciering binnen de ouderenzorg. Maar de vraag is of het voldoende is om de komende vergrijzing, die in 2030 en 2040 volop zal spelen, ook het hoofd te bieden. Is het bijbouwen van woonzorgcentra bijvoorbeeld de enige oplossing voor de capaciteitsuitbreiding? Moet er niet ingezet worden op bijvoorbeeld kleinschalige woonvormen? Hoe houden we dit alles betaalbaar?

Dat vraagt inderdaad een globale visie op ons hele zorgsysteem, en uiteraard zijn er in dit land ook zaken waar u zelf niet verantwoordelijk voor bent, zoals – ik zeg het graag nog eens – de pensioenen, of wat het personeel kan en mag doen.

De auteur stelt ook dat sectoren elkaar beconcurreren, zodat de ouderenzorg opnieuw verliest als ziekenhuizen beter betalen. We zoeken overal personeel. Dat debat hebben we hier al vaak gehad, dat kennen we. Ook de babyboomgeneratie nadert de pensioenleeftijd, waardoor er een extra personeelsuitval op ons afkomt, maar zij ook misschien in de zorg terechtkomen.

De toekomst kent vele uitdagingen, minister, en 2030 is dichtbij, dat is eigenlijk bijna morgen. Daarom vraag ik of u snel werk zult maken van een omvattend plan om de contouren van de toekomstige Vlaamse ouderenzorg verder uit te werken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's, voor de vragen.

U zult misschien verbaasd zijn, maar ik vond het opiniestuk dat in de krant en op Sociaal.net is verschenen, eigenlijk bijzonder goed en helder, omdat het ons confronteert met de uitdagingen waar we voor staan.

Maar dit is goed nieuws, collega's. Ik weet niet of jullie zicht hebben op de cijfers? Ik heb ze deze week al een paar keer gebruikt. Er zijn vandaag in Vlaanderen 1400 100-jarigen, waarvan 1177 vrouwen, eind 2022 – maar die balans zal wel in evenwicht komen. Dat is spectaculair als je dat vergelijkt met zoveel jaar geleden. De gemiddelde leeftijd waarop mensen in een woonzorgcentrum terechtkomen, is 87 jaar.

Dus die eerste beleidslijn, die een van mijn voorgangers, Jo Vandeurzen, op de kaart heeft gezet en die inhoudt dat we ervoor zorgen dat mensen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen, zijn we volop aan realiseren. Ik voel me ook wel, los van de zorgen, gezegend als minister om zulke schitterende zorgen te zien voor mensen die thuis wonen. Ik woon zelf in een kangoeroewoning en ik zie wat er mogelijk is: gezinszorg, thuisverpleging ... Het is spectaculair.

Wil dat zeggen dat we al volledig voorbereid zijn op die grote toekomst of dat het vandaag allemaal voldoende is? Daar is het antwoord nee. Er is werk aan de

winkel. Collega De Reuse, u vraagt me of ik bereid ben om initiatief te nemen voor dat structureel overleg: dat lukt al op een aantal punten, maar u weet ook dat dit niet de bevoegdheid is van de minister van Ouderenzorg alleen. Het gaat ook over hoe mensen aangepast kunnen wonen. Er wonen nog zoveel mensen helemaal alleen in een grote woning die niet meer op de eerste verdieping geraken.

Er zijn heel wat aangepaste mobiliteitshulpmiddelen, maar er zijn nog heel veel mogelijkheden. Wat infrastructuur betreft, er staan vandaag heel veel serviceflats gewoon leeg. Hoe kunnen we die capaciteit gaan inzetten? Hoe kunnen we daar door regeltjes weg te nemen, zorgen dat er zaken gebeuren? Er zijn dus een aantal uitdagingen, maar ook een aantal oplossingen. Margot Cloet zei een paar dagen geleden in De Afspraak dat er op dit ogenblik een lichte rem is op de vergrijzing. Dat is ook de reden waarom we op een aantal fronten – collega Anaf had het erover – gezegd hebben dat het groeipad even lager kan, maar als het nodig is, kunnen we dat automatisch weer groter maken.

Wat zijn mogelijke oplossingen? Voor mij is het echt van belang dat we kijken hoe we ook zorg anders kunnen organiseren en hoe je ervoor kunt zorgen dat zorgmedewerkers op de juiste plaats zijn op het juiste moment. Een stuk van de oplossing zit ook in anders werken en anders organiseren. Iemand zei al dat er ook een stukje concurrentie is tussen sectoren. Hoe kun je ervoor zorgen dat er goed samengewerkt wordt? Die aanzet is al door de Vlaamse Regering gegeven. Er zijn eerstelijnszones die we eigenlijk aan het stuur willen plaatsen om heel goed aan informatie-uitwisseling te doen en dus eigenlijk er mee te helpen voor zorgen dat mensen op het goede moment de goede zorg krijgen. Collega Wouter Beke heeft na de coronacrisis de zorgzame buurten in het leven geroepen. Die zorgzame buurten zorgen ervoor dat zorg dicht bij mensen komt en dat je er ook beter voor kunt zorgen dat wie bepaalde zorg nodig heeft, die ook effectief krijgt.

Een ander probleem is uiteraard – we hebben het ook gezegd – het personeelstekort. We zitten daar met een enorme uitdaging. Ik ga er niet flauw over doen, die geldt in de hele Vlaamse samenleving, maar die geldt zeker ook in de hele welzijnssector. Ik heb daar ook wel een bijzondere vraag naar mijn federale collega's. Er is eigenlijk in Vlaanderen en Wallonië een totaal andere visie op zorg. In Wallonië heb je een heel piramidale visie waarbij de arts bovenaan staat en daaronder is alles strikt geregeld wat iedereen mag doen. In Vlaanderen zijn we aan het evolueren naar teamwork: maak teams, geef vertrouwen aan teams en zorg dat er wat souplesse komt.

Daar belemmert de WUG-wet ons vandaag echt in ons handelen. Het is eigenlijk een oproep, ook van mij, om te zorgen dat daar wat zuurstof komt. Collega Saeys, er is straks een vraag over de basis verpleegkunde en ook daar zie ik hetzelfde terugkomen, namelijk vanuit een piramidale regeling het heel strikt regelen van wat iemand mag doen. Mochten we erin slagen om – het is geen verwijt, maar een vraag om daarover in overleg te gaan – die WUG-wet minder puur taakgericht te maken en meer zuurstof te geven, dan zouden we veel breder mensen kunnen gaan inzetten en zouden we mensen die bepaalde kwalificaties hebben ook meer taken kunnen laten uitvoeren, waardoor je vermijdt dat je met drie of vier mensen op één plaats moet zijn om een bepaalde zorghandeling te stellen.

De bekwame helper is in dit kader ook een goed voorbeeld. Net zoals ik hier al heb gezegd, begrijp ik niet zo goed waarom een bekwame helper in onze welzijnsvoorzieningen geen bekwame helper is en daarbuiten wel. Dat zijn zaken die moeilijk te begrijpen zijn als je weet voor hoeveel personeelsproblemen we vandaag in de globale welzijnssector staan. Dus samengevat ben ik zeker bereid

om daar ook bruggen te bouwen naar de andere sectoren. Ik heb ook een aantal oplossingen, want ik hou langs de ene kant wel van artikels die zeggen dat we afstevenen op een zorginfarct, maar ik heb ook wel graag mensen die oplossingen aanbrengen en die zeggen hoe we iets kunnen doen. Ik heb een aantal aanzetten gegeven. Als het kan collega's, zou ik deze legislatuur bijzonder graag ook een doorbraak realiseren rond de bouwstop die er op dit ogenblik is. Dat betekent opnieuw perspectief geven. De sector vraagt het, maar we moeten wel kijken naar wat we willen. Collega, u had het over kleinschalige woonvormen. Ik denk dat we ook eens moeten bekijken wanneer je mensen niet meer thuis kunt laten wonen. U weet dat de leeftijd sterk aan het stijgen is, maar dat op het moment dat de mensen naar een residentiële woonvoorziening gaan, ze daar vaak met complexe zorgnoden zitten.

Ik denk dat we, naast allerlei variëteiten aan woonvormen, ook nog nood zullen hebben aan die residentiele capaciteit waar heel die gespecialiseerde zorg geboden wordt. Maar ook hier houd ik opnieuw een pleidooi om hokjes te doorbreken, bijvoorbeeld tussen mensen met een handicap of mensen die wat ouder worden. Waarom, waarom slagen we daar niet in? Waarom kunnen we geen pilootprojecten opstarten, ik zal dat ook voorstellen aan de regering, om te kijken of je geen betere kwaliteit van zorg kunt geven door ook daar wat soepelheid te bieden en muren tussen sectoren af te breken. *(Applaus bij cd&v en Open Vld)*

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Er zijn inderdaad heel wat aspecten verbonden aan deze problematiek: personeelstekort, infrastructuurproblemen. Langs de andere kant kunnen we misschien ook eens kijken hoe we efficiënter kunnen werken. We hebben gezien dat er een productiviteitsverbetering is in de ziekenhuissector door het inzetten van meer en hogere technologie. Ik weet dat we dat niet zomaar kunnen kopiëren en plakken in de ouderenzorg, dat ligt misschien niet zo voor de hand. Maar ook hier kunnen technologie en innovatie zeker een meerwaarde bieden. Niet enkel in onze woonzorgvoorzieningen, maar ook bij onze ouderen die graag thuis wonen. We moeten kunnen zorgen dat die langer, comfortabeler en veiliger thuis kunnen blijven. En als voormalig minister van Werk en Innovatie moet u dat ongetwijfeld nauw aan het hart liggen. Ik had u daarover al eens een vraag om uitleg gesteld, en toen had u mij gezegd dat u mogelijkheden ging onderzoeken om proeftuinen op te zetten, om kleinere projecten, kleinere initiatieven, kleinere organisaties hierin mee te krijgen. Hoever staat u daar al mee? welke stappen hebt u daar al gezet? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, collega's, dit is bij uitstek een probleem dat men niet van vandaag op morgen kan oplossen, maar dat je ook niet pas mag oplossen op het moment dat het zich aandient. Dat is iets waar we ons zeer grondig gaan moeten op voorbereiden. Dat gaat extra investeringen vergen, ook in de thuiszorg, want dat groeipad is voor een stuk verlaten, we hebben nu maar 0,5 procent groei. We hebben extra middelen nodig indien we meer mensen thuis willen laten wonen, dat weten we. Als je een woonzorgcentrum wilt oprichten ben je vaak vijf à zes jaar verder voor het er effectief staat. Ook daar moet je vooruit kijken, en dan kun je je niet permitteren om daar pas binnen vijf of zes jaar werk van te maken.

Wat u zegt met betrekking tot het personeel, daarover ben ik het met u eens. Dat is trouwens ook de hele filosofie achter de hervorming van zorgberoepen die collega Frank Vandenbroucke federaal aan het uitvoeren is. Ik denk dat we daar op dezelfde lijn zitten. Uiteraard moeten we daar steeds meer mensen echt naar

hun kwalificaties gaan gebruiken. We hebben alle handen in de zorg nodig, op alle mogelijke niveaus. Daar denk ik dat we medestanders zijn om oplossingen te bieden. Mijn vraag is wat u extra gaat doen, hoe gaat u ervoor zorgen dat deze Vlaamse overheid voorbereid is op de grote zorgvraag die op ons afkomt? *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Minister, u zegt zelf dat vergrijzing niet enkel en alleen als een last dient beschouwd te worden. Het kan een opportuniteit bieden inzake innovatie of jobcreatie, of inderdaad richting bijzondere woonzorgvormen, op voorwaarde dat het beleid hier ook actief en snel kan op inspelen.

Het andere beleid is transversaal, het beslaat niet alleen verschillende domeinen, maar het zit verspreid over verschillende beleidsniveaus. U hebt zelf aangehaald dat u de drang hebt om bepaalde zaken op te lossen. Hebt u een concrete timing om die stap naar de overkant van de straat te zetten, zodat die betrokken partners mee betrokken zijn om ook dat plan voor de Vlaamse ouderenzorg mee een duwtje in de rug te geven? Het is niet alleen extra geld – dat hebben ze niet, dat weten we – maar het is misschien wel een goede samenwerking die de stap vooruit kan helpen zetten.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Dat we voor een zeer grote uitdaging staan, daar zijn we het allemaal over eens. Er was het voorstel om een zorgeconoom aan te stellen die alles in kaart kan brengen naar uitdagingen en oplossingen. Hoe staat u daar tegenover? Tot slot een pleidooi om out of the box te denken. We hebben mogelijkheden om kleinschalige initiatieven te stimuleren, ik denk daarbij aan cohousing. Men kan ook de kleinschalige private initiatieven, zoals nu al bij personen met een beperking, uitbreiden in de ouderenzorg.

Ik denk ook dat vooral aan de niet-zorgprofielen moet worden voortgewerkt. We hebben natuurlijk meer nood aan zorgkundigen en verpleegkundigen, maar ouder worden gaat niet enkel over zorg, maar ook over welzijn, en ik denk dat we ook daarop meer zullen moeten inzetten.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Jan Steyaert van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen zegt dat de demografische tijdbom onze ouderenzorg zal doen crashen. Maandag zei Margot Cloet in 'De afspraak': "We stevenen af op een zorginfarct als er niets gebeurt." Tegen 2040 zijn er een kwart meer ouderen dan vandaag, terwijl de beroepsbevolking amper met 3 procent zal stijgen. Om ervoor te zorgen dat iedereen waardig ouder kan worden, met de nodige zorg waar hij recht op heeft, moeten we nu in actie schieten: wat zijn de prioriteiten, waar willen we als maatschappij voor gaan? Dit zal niet lukken door het probleem op te lossen als het zich stelt. We moeten de toekomst nú voorbereiden. Groen stelt voor om binnen dit parlement een subcommissie op te richten rond dit thema. Minister, u bent minister van een partij die naar eigen zeggen ouderen centraal zet. Ik verwacht dus alvast in u en uw partijgenoten een bondgenoot te vinden om dit debat snel te voeren. *(Applaus bij Groen en van Kim De Witte)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Collega's, dat mensen ouder worden, is een positieve zaak. Hoeveel ouderen zijn er niet die zorgen voor kleinkinderen? Hoeveel ouderen zijn er niet die verenigingen, buurten en zo verder draaiende houden? Ik denk dat het ook echt wel past dat we zeggen dat we daar respect voor hebben,

dat we dat laten zien en dat we dus niet altijd alleen maar laten uitschijnen dat het feit dat mensen ouder worden, problematisch is. Als mensen ouder worden, is er echter inderdaad ook een groep die meer zorg nodig heeft, en dat betekent dat we ook voldoende moeten vooruitkijken: hoe kunnen we die zorg organiseren? We weten dat de meeste mensen eigenlijk het liefst thuis of zeker in de eigen buurt willen blijven wonen. Ik wil dan ook oproepen om niet alleen maar te focussen op zorgnoden. Ervoor zorgen dat mensen thuis en in hun eigen omgeving op een waardige manier ouder kunnen worden, dat betekent inderdaad inzetten op thuiszorg, maar dat betekent ook ervoor zorgen dat er nu al wordt nagedacht over hoe de woning is aangepast voor wanneer men minder mobiel is en zich minder gemakkelijk kan verplaatsen. Dat betekent een aangepaste leefomgeving. Dat betekent voldoende aangepaste woongelegenheden in een buurt. Minister, hoe kunnen we er samen voor zorgen dat onze maatschappij in het algemeen leeftijdsvriendelijk wordt georganiseerd? Hoe zult u ook uw collega's oproepen om daar mee de schouders onder te zetten? (*Applaus bij cd&v*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wilde even het uitbundige applaus laten uitdoven. (*Gelach*)

Collega's, ik wil eerst inpikken op de laatste opmerking van collega Schryvers. Voor dat waardig ouder worden dragen wij als samenleving de verantwoordelijkheid. Dat start eigenlijk al met het uitgangspunt: iedereen associeert ouder worden onmiddellijk met zorg en moeilijkheden. Er is natuurlijk een risico: hoe ouder je wordt, hoe meer je toch wel zorg nodig hebt. Als we echter met zijn allen zouden starten met het ook honoreren van de capaciteiten en de wijsheid van mensen die wat ouder zijn, dan zou dat al een stap voorwaarts zijn. Ik denk uiteraard ook aan mezelf, lieve collega's, hoewel ik hoop nog lang mee te gaan in de appreciatie voor de wijsheid.

We moeten ons inderdaad voorbereiden op die toekomst. Collega Saeys, u had het over een zorg econoom. Ik heb mijn steunpunt, dat heel goed werk levert. Daar zijn ook zorg economen. Ik had er eigenlijk over gedacht om contact op te nemen met het steunpunt om te bekijken hoe we nu, vertrekkend vanuit het ouderenbeleidsplan dat we hebben en dat werd opgemaakt door een van mijn voorgangers, een octopusredenering kunnen volgen en de bruggen naar de andere sectoren nog beter kunnen maken. Ik denk dat dat het startpunt zou kunnen zijn: vertrekken van wat we hebben. Ik weet dat collega Diependaele bezig is met een onderzoek rond alternatieve woonvormen. Dat kan zeer verrijkend zijn, ook om te bekijken hoe we kunnen verbreden en muren kunnen afbreken.

Collega De Reuse, toen ik nog minister van Innovatie was, heb ik het project *flanders.healthTech* opgestart, waar ondertussen al veertien projecten rond innovatie en ouderen zijn geselecteerd. We zijn nog aan het bekijken hoe we dat ook in onze bouwreglementering kunnen krijgen. Ik zie immers dat er vandaag een aantal zeer innovatieve ondernemers zijn die bijvoorbeeld in woonzorgcentra met oplossingen komen, bijvoorbeeld inzake valdetectie. We hebben het daarover al gehad. Als er niemand in de buurt is, kan men via een cameraatje zien dat iemand is gevallen. Dat kan een zeer grote hulp zijn voor mensen die aan het werk zijn in een voorziening. We zijn dus nog aan het bekijken hoe we daaromtrent ook een project kunnen maken. Dat is nog niet definitief, omdat we er natuurlijk voor moeten zorgen dat het breed genoeg is gedefinieerd, maar ik hoop daar in de komende periode ook helderheid over te hebben.

Collega Anaf, ik ben zeer blij met uw tussenkomst en dat u zegt dat ook collega Vandenbroucke die openheid en die flexibiliteit wil realiseren. Maar we staan daar wel een beetje voor een muur, omdat – ik meen het echt – er een beetje een

andere visie is tussen Vlaanderen en Wallonië over hoe je dat opbouwt. Als je dat federaal moet verenigen, krijg je dan ook wel wat moeilijkheden. Ons pleidooi is absoluut om toch vrijheid te geven en te kijken naar de kwalificaties die mensen hebben, en hun daarin meer vrijheid van handelen te geven, en zeker dat teamwork echt beter mogelijk te maken.

Daar passen, collega Saeys, ook andere profielen in, naast de zorgprofielen, ook logistiek medewerkers enzovoort, om ervoor te zorgen dat een team kan instaan voor de goede zorg van mensen.

Dus, collega Geerinckx, we kijken zeker naar de overkant. U had heel veel mededogen toen u zei dat er in het Federaal Parlement geen geld is en men er daar niet om hoeft te vragen, maar het kan via aangepaste regelgeving, en ook een beetje zuurstof, inderdaad een stuk beter worden.

Collega De Martelaer, u zoekt bondgenoten. Ja, ik zoek die ook. Het is een uitdaging die we met z'n allen moeten aangaan. Ik vind wel dat de basis voor de toekomst gelegd is in ons Woonzorgdecreet. Ik herinner het mij nog toen de heer Vandeuren voor het eerst zei dat de lijn was dat mensen zo lang mogelijk thuis moeten blijven en voorstelde om dat als hoofdlijn te nemen en alles daarop te enten. Ik vind dat zeer goed en ik vind ook dat je ziet dat mensen zoekende zijn om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen. Kan het beter georganiseerd worden? Zeker, ook in de hulp die mensen thuis krijgen. Kunnen we die hulp nog een beetje anders organiseren? Zeker, maar daar zit de verantwoordelijkheid niet alleen bij mij, als minister, maar ook bij alle organisaties die mee zeggen dat ze afstevenen op grote problemen. Daarop zeg ik dan dat ze naar mij moeten komen met hun creatieve voorstellen. Ik vraag hun hoe ze ervoor kunnen zorgen dat er niet meer zo fel geconcurrereerd wordt en dat ze beter samenwerken. Hoe kunnen we vermijden, collega's, dat mensen om de haverklap de verplaatsing naar het ziekenhuis moeten doen? Misschien kan er ten huize meer geregeld worden. Dat zijn allemaal zaken waarvoor ik natuurlijk ook onze partners nodig heb.

Ik ben dus zeker bereid, collega's, om hierin ook het voortouw te nemen, maar ik zal dat samen met de sector doen. Trouwens, mevrouw Cloet zat in 'De afspraak', maar ik had haar de dag ervoor gezien, met een aantal van haar organisaties, waarbij ze ook zelf zei dat ze met een aantal voorstellen kwamen, onder andere ook rond de wijze waarop we het wonen in de toekomst kunnen aanpakken. Ik zal op hun expertise dus ook absoluut een beroep doen. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Minister, de ouderenzorg staat echt wel voor een scharniermoment. De urgentie is hoog, maar het beleid is te traag en te verdeeld. Het is te verdeeld over diverse domeinen, maar ook verdeeld tussen de verschillende beleidsniveaus, die soms inderdaad wel samenwerken, maar veel te vaak niet samenwerken om tot een doel of oplossing te komen voor de Vlaamse senior, voor de Vlaamse oudere.

Ik roep u daarom op om een staten-generaal samen te roepen met als thema 'De ouderenzorg in de toekomst'. Ga direct van start, zorg voor een nieuwe dynamiek. Enkel zo zult u kunnen voorkomen dat onze ouderenzorg nog meer in de problemen geraakt en dat we recht op die crash afstevenen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, nogmaals, het is uiteraard een heel goede zaak dat mensen ouder worden. Die mensen willen genieten van hun oude dag,

met tijd voor hobby's, tijd voor de kleinkinderen of – heel vaak – tijd voor heel veel waardevolle engagementen in het vrijwilligersleven. Maar ze moeten er ook wel op kunnen rekenen dat, als het moment komt dat ze zorg nodig hebben, die zorg er ook voor hen zal zijn. Ik moet eerlijk zeggen dat ik de sense of urgency in dit debat toch wel een beetje mis.

Deze week hebben verschillende belangrijke actoren uit de zorgsector gewaarschuwd voor het feit dat we naar een crash aan het toegaan zijn, dat we binnen x-aantal jaar een zorginfarct gaan krijgen, en ik hoor hier vandaag eigenlijk heel weinig nieuwe dingen. We hebben hier in het parlement, terecht, al vaak gezegd dat we moeten oppassen dat we de factuur niet doorschuiven naar de volgende generaties. Wel, ik maak mij heel veel zorgen dat, als we vandaag niet voldoende investeren om vooruit te kijken naar wat er op ons gaat afkomen, de factuur voor die crash in de ouderenzorg exact bij die volgende generatie terecht gaat komen. Wij hebben nu nog een kans om daarin te sturen. We mogen er echt niet voor zorgen dat die volgende generatie opgezadeld wordt met een probleem waaraan ze geen begin en einde meer zal kunnen zien. Die investeringen moeten nu gebeuren, minister.

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Ik denk dat het heel duidelijk is dat het zorginfarct nabij is. We moeten niet twijfelen om tempo te zetten. Ik heb dan misschien wel mededogen, minister, maar ik denk dat onze burger dat niet meer heeft, en de mensen die aan het bed werken hebben het ook niet meer. Er moeten oplossingen komen. U moet hen er aan de overzijde snel van overtuigen om bepaalde dingen te doen en herschrijven, zodat het zorgplan er kan komen, vanuit een totaalbeeld. En het Vlaams zorgplan moet niet wachten op al die niveaus. Vlaanderen moet zelf verder werken, en op tempo. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de impact van de invoering van de titel van basisverpleegkundige in de wet van 10 mei 2015

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, we hebben het hier daarnet al gehad over het feit dat we gewoon extra handen aan het bed nodig hebben. Er is op dit moment heel wat te doen rond de opleiding hbo5-verpleegkundige. Hbo5, dat is een driejarige opleiding verpleegkunde. Ze verschilt eigenlijk niet echt veel van de bacheloropleiding van vier jaar.

Maar we zijn op de vingers getikt door Europa, omdat zij zeggen dat er in die opleiding eigenlijk te weinig stage-uren zijn. En dan konden we twee dingen doen: ofwel ons conform de Europese richtlijn stellen, ofwel een eigen opleiding creëren. Vlaanderen heeft voor dat laatste gekozen. Op dit moment heeft minister Vandenbroucke een ontwerp op tafel gelegd rond die hbo5-verpleegkundige. Het zou een opleiding basisverpleegkunde zijn. Maar als we kijken naar wat erin staat, blijkt dat die basisverpleegkundige bepaalde handelingen plots niet meer zou mogen stellen, of die wel zou mogen stellen, maar enkel en alleen onder supervisie. Dat baart me natuurlijk wel zorgen, want dat gaat implicaties hebben op de werkvloer. Daar komen al heel wat signalen. Zij zeggen dat als ze verpleegkundigen zelfstandig geen infusen meer kunnen laten prikken, of complexe wondzorg laten doen, als daar elke keer een arts of een bachelor verpleegkunde moet bijstaan, zij dat niet meer kunnen bolwerken en dat dus niet zal lukken.

Mijn vraag naar u toe is dus eigenlijk heel simpel, minister. Hebt u een impactanalyse gedaan van die introductie van de nieuwe opleiding basisverpleegkundige? Want daar staan beperktere handelingen en minder autonomie tegenover. En dit gaat echt wel impact hebben binnen de woonzorgcentra, ziekenhuizen, revalidatiecentra en de thuiszorg.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega Saeys. Het is een vraag waarvan het antwoord nog niet helemaal helder is. Uw vraag zou mijn vraag kunnen zijn, in die zin dat er vandaag nog geen koninklijk besluit (KB) is dat ons concreet zicht geeft op de handelingen die een basisverpleegkundige zou kunnen stellen. We kunnen die impactanalyse pas echt gaan uitvoeren, als we zicht hebben op de lijst met handelingen. Maar het totale plaatje, en ook de impact van dat nieuwe profiel van basisverpleegkundige, zal er, zoals de situatie nu is, wel zijn. En ik houd mijn hart vast. We hebben ook altijd gevraagd om dat niet te veel te enten op wat basisverpleegkundigen in ziekenhuizen doen, maar om ook te kijken naar wat ze in woonzorgcentra doen, en ervoor te zorgen – ik zei het daarnet al – dat je niet in dat piramidemodel raakt, maar ervoor zorgt dat mensen in een team elkaar vertrouwen en dingen kunnen doen als ze ergens gekwalificeerd voor zijn.

Wat weten we wel al? Ten eerste is er geen onmiddellijke impact, omdat er sowieso een overgangsmaatregel voorzien zal worden. Dat betekent dat iedereen die gestart is aan de opleiding hbo5 voor het academiejaar 2023-2024, beschouwd zal worden als algemeen ziekenverpleger. Juridisch gezien zijn dat dus allemaal dezelfde handelingen. Dat is al belangrijk, want ik weet niet of jullie het weten, collega's, maar de helft van de verpleegkundigen die vandaag in onze zorg- en welzijnsinstellingen werken, zijn hbo5'ers. De helft! Dat is dus een enorme groep mensen. Er is dus wel wat tijd om die impact voor te bereiden, maar anderzijds maak ik me heel veel zorgen over de impact op onderwijs. Collega Weyts heeft hier daarnet ook vragen beantwoord, maar dit zou moeten ingaan vanaf het schooljaar 2023-2024. Dat is heel, heel snel. We hebben nog geen KB, en ik houd dus mijn hart vast over hoe dit gerealiseerd zal worden. Daarover moet dus zeker overleg zijn met de federale collega's.

Sowieso is dat zowel aan Vlaamse als aan Waalse kant een aandachtspunt. We zijn nu eind april. Er is nog geen goedgekeurde wet. Er is nog geen koninklijk besluit dat de handelingen vastlegt. Hoe je in zo'n context mensen zult kunnen warm maken om aan die hbo5-opleiding te beginnen, is op dit ogenblik voor mij een raadsel.

Er zijn dus ook bij ons heel wat zorgen en vragen dat er heel snel duidelijkheid zou komen.

Het was ook een keuze van mezelf, toen ik nog op Onderwijs zat, om tot die basisverpleegkundige te komen. Dat zou een heel goede zaak kunnen zijn, maar ze moeten natuurlijk wel de kans krijgen om als verpleegkundige in een team goed te functioneren. Je kunt 'onder toezicht' op twee manieren begrijpen. Ofwel mag je dat alleen doen als je in een team werkt. Dan is er geen probleem. Maar als het betekent dat er altijd iemand extra naast jou moet staan, zal op deze wijze het infarct waarover we het daarnet hadden pas echt worden georganiseerd. Ik hoop oprecht dat dit niet het geval zal zijn.

De voorzitter: Collega Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Dat is exact mijn bekommernis, minister, en ook de reden waarom ik deze vraag stel. We willen natuurlijk geen file creëren aan het bed. Als de ene een handeling mag stellen, de andere niet en nog een andere toch wel, maar enkel onder supervisie, dan zullen we echt serieuze problemen

krijgen. Als plots diegenen die verpleegkunde willen doen, merken dat ze maar een zeer beperkt aantal handelingen mogen doen als ze die opleiding gaan volgen, zullen we de attractiviteit van die opleiding, zoals u het zelf zegt, schaden. Mijn schrik is dus ook dat er veel minder instroom zal zijn in die opleiding. Dat is nu net het tegenovergestelde van wat de bedoeling is. We hebben juist veel meer verpleegkundigen nodig.

Anderzijds moeten we natuurlijk ook de kwaliteit blijven bewaken. Dat vind ik ook heel belangrijk. We moeten ervoor zorgen dat de opleiding altijd kwaliteitsvol is. Maar ik houd er mijn hart voor vast. We moeten dat goed bekijken. Ik hoop alvast dat u daarover zult overleggen met minister Vandenbroucke, om duidelijk te stellen welke problemen dit kan veroorzaken op het terrein.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, het zal jullie niet verwonderen dat de N-VA-fractie al jaren hetzelfde zegt: de hbo5-verpleegkundigen, de vroegere vierde graad, zijn essentieel om onze zorgvoorzieningen en ziekenhuizen open te kunnen houden. Ik begrijp echt niet hoe het mogelijk is dat er blijkbaar op federaal niveau mensen en organisaties zijn die het nodig vinden om de hbo5-opleiding voor verpleegkundigen uit te kleden en niet aantrekkelijk te maken. Die mogen mij dan ook eens komen uitleggen hoe we de ziekenhuizen en rusthuizen gaan runnen. Daar hoor ik geen goed antwoord op.

Collega's, de leezorgladder staat in ons regeerakkoord. Het optrekken van de kwaliteit van het hbo5 staat in ons regeerakkoord. We willen een eigenstandig hbo5-profiel, dat zelfstandig kan werken en niet met iemand ernaast. Het kan ook niet dat de hbo5-verpleegkundige niet met een dokter mag spreken. Alstublieft, stop daarmee. Ik roep de partijen op die in het Vlaams Parlement zitten, maar op federaal niveau ook in de Vivaldiregering: duw nu eindelijk eens door tot een basisverpleegkundige die zelfstandig kan werken en een autonoom profiel is in onze zorgsector.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): De zaken worden hier natuurlijk wel een stukje omgedraaid. Het is Europa dat de hbo5-opleiding bedreigt. De EU wilde wie die opleiding heeft gevolgd niet meer erkennen als verpleegkundige. Daarom moest er een oplossing worden gezocht voor het hbo5. Net omdat we iedereen nodig hebben in onze zorgsector. Dat is de bedoeling van de hervorming: om die mensen in de zorgsector te kunnen krijgen en ze daar te houden. Draai het nu dus alsjeblieft niet om. We weten hoe groot de uitdagingen in de zorg zijn. We komen handen tekort. Ik vind het dus heel goed dat er een oplossing wordt gezocht. Ook voor het hbo5, want ook op het beroepsopleidingsniveau hebben we die mensen nodig. We zullen hen echt kunnen gebruiken in de zorg.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, het Vlaams Belang is tegen dat federale wetsontwerp en tegen de invoering van een basisverpleegkundige, wat een degradatie inhoudt voor toekomstige verpleegkundigen met kwalificatieniveau 5. Het zal ook voor tweespalt zorgen op de werkvloer, niet alleen tussen de bachelors verpleegkunde en de basisverpleegkundigen die binnenkort niet meer dezelfde taken mogen uitvoeren, maar ook tussen de basisverpleegkundigen onderling, aangezien degenen die voor het schooljaar 2023-2024 begonnen zijn wel nog complexe zorghandelingen mogen doen en die daarna niet meer.

Hele ziekenhuisafdelingen en andere zorgsegmenten in Vlaanderen waar complexe handelingen nodig zijn, worden nu al bevolkt door niveau 5-verpleegkundigen. 46

procent van het zorgpersoneel heeft dat niveau 5. Als die telkens voor een complexe handeling een bachelor of dokter moeten gaan zoeken, dan is de zorg niet meer werkbaar en kan de zorg niet meer overleven met het huidige personeelstekort. Ze moeten zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven werken zoals nu reeds het geval is. We hebben al onze verpleegkundigen nodig. Ik ben dan ook verbaasd dat de Vlaamse Vivaldipartijen dat zo gaan laten passeren. Ik hoop dat de Vlaamse Regering een legistische vuist gaat maken. Zo niet zal het Vlaams Belang dat zeker en vast wel doen.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Voorzitter, we hebben vandaag iedereen in de zorg nodig, binnen de Europese regels maar wel met de erkenning en waardering voor – zoals u zei – de 50 procent hbo'ers die de huidige verpleegkunde uitmaken. Ook zij verdienen een statuut, arbeidsvoorwaarden en verloning die erkenning geven aan hun job. Er is onrust op het terrein en dat is begrijpelijk. Minister, hoe worden de koepelorganisaties van hbo5-verpleegkundigen hierbij betrokken? Wat is hun houding?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Collega's, het is cruciaal dat we iedereen die de nodige capaciteiten heeft en gemotiveerd is om in de zorg te werken, effectief kunnen inzetten. We botsen, dat bewijst de discussie, te vaak op een te rigide wettelijk kader over wie precies welke taken in de zorg mag uitvoeren. De focus ligt daarbij dan altijd maar op het diploma en de diplomavereisten. Het is echt nodig – en dat is ons standpunt – dat we evolueren naar een wettelijk kader waarbij ook ervaring en bekwaamheid in aanmerking worden genomen. Voor ons betekent dat: bekwaam is bevoegd. Als mensen de nodige opleiding en ervaring hebben, waarom zouden wij ze dan niet mogen inzetten?

Minister, wij vragen dat we vanuit Vlaanderen blijven ijveren voor een meer flexibele invulling van de zorgtaken, en dat wie bekwaam en gemotiveerd is, die taken mag uitvoeren. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, de hbo5-verpleegkundigen liggen mij na aan het hart. Dat weten jullie van de vorige legislatuur, de bachelors evenzeer, maar we hebben ze beide nodig. Ik maak me niet zoveel zorgen over die terreindiscussies. Als iedereen erkend wordt in zijn competentie – collega Schryvers zei: bekwaam is bevoegd – dan vermijden we grote problemen.

Het probleem is inderdaad, collega Anaf, ontstaan in Europa, maar de wijze waarop je het oplost, ligt niet bij Europa, daar zitten federale collega's aan het stuur. We worden uitgenodigd in vergaderingen. We vragen op elk moment dat de basisverpleegkundige kan werken in een team, dat er vertrouwen gegeven wordt aan de mensen, dat er geen ondergeschiktheid wordt gecreëerd, dat men er geen 'zorgkundige plus' van maakt, dat er echt werk kan worden gemaakt van intersectorale zorg.

Het spijt me oprecht, maar ik heb wel het aanvoelen dat collega Vandenbroucke meewil, maar we zitten daar met lobbygroepen en Wallonië heeft een andere visie op zorg dan Vlaanderen. Dat maakt dat we niet volledig onze goesting kunnen krijgen. Je kunt dat doen binnen een Europees kader, maar dat betekent dat er souplesse komt in die wet betreffende de uitoefening van gezondheidszorgberoepen (WUG). Dat is geen Europees probleem maar een probleem dat ze aan de overkant van de straat voor ons moeten proberen op te lossen. *(Applaus bij cd&v en de N-VA)*

Dank u.

Ja, met een beetje hulp van de vrienden komt altijd alles in orde. (*Gelach. Applaus bij de N-VA*)

We applaudisseren toch al weer voor elkaar. Dat is wel goed hé. (*Gelach*)

Collega's, wat betreft de mensen die tegen die basisverpleegkunde zijn, denk ik dat collega Anaf en de anderen een punt hebben. Je moet op een bepaald moment ingrijpen. Als je weet dat die Europese erkenning er niet meer zal zijn, dan moet je uiteraard stappen zetten. Maar de wijze waarop je die stappen zet, is hier natuurlijk ook van belang.

Collega De Martelaer, u vroeg naar de koepelorganisaties. Het hangt er natuurlijk van af met wie je spreekt. Wij proberen heel nauw de vinger aan de pols te houden bij de vereniging die ook de hbo5-verpleegkundigen verenigt. Er is een heel lange discussie geweest over wat we gaan doen. Willen we de hbo5-opleiding langer maken? Of gaan we zorgen voor een eigenstandig profiel? We hebben gekozen voor het eigenstandig profiel. Wallonië heeft dat aanvankelijk anders gedaan. Daar heeft men gekozen voor het verlengen van de opleiding. Ik kan u de cijfers geven. Het aantal jongeren dat nog hbo5 Verpleegkunde doet, is in elkaar gestort. Wij hebben dus het juiste pad bewandeld, vind ik zelf. Ik hoop alleen dat we het nu opgelost krijgen. En de tijd dringt. Ik hoop dat die oplossing er bijzonder snel komt.

Collega Schryvers, u kon het niet beter zeggen: bekwaam is bevoegd. We moeten dat ook wat vaker zeggen. Je hebt ook de zin 'wie betaalt, bepaalt'. Maar 'bekwaam is bevoegd' vind ik oprecht beter. Ervaring en bekwaamheid moeten zeker een rol kunnen spelen. Maar voor mij is het vooral van belang dat teams in woonzorgcentra en teams in ziekenhuizen mensen autonomie kunnen geven als ze weten dat ze gediplomeerd zijn en dat ze dat kunnen, en dat ze dat vertrouwen ook effectief kunnen geven en niet vast blijven zitten in heel rigoureuze regels die eigenlijk verhinderen dat mensen in team gaan werken.

Collega Saeys, wij hebben op de interfederale interkabinettenwerkgroep (IKW) gevraagd om de inwerkingsperiode wat uit te stellen. Voorlopig is men het daar niet mee eens. We zullen dat blijven vragen. Ik doe dat niet om dat op de lange baan te schuiven, maar gewoon om het onderwijs ook toe te laten zich deftig te organiseren. Je moet toch weten wat de veranderingen zijn, om dan ook jongeren te kunnen aantrekken en alle zaken goed te organiseren. We houden dus ook daar de vinger aan de pols. Er is veel werk aan de winkel. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Er is inderdaad heel veel werk aan de winkel, maar het baart mij echt zorgen, vandaar ook dat ik de vraag stel om, als u aan tafel gaat, ze er echt van te proberen overtuigen dat er een oplossing moet komen. We zijn inderdaad op de vingers getikt door Europa. Maar maak dan alstublieft een eigen profiel, waar duidelijk in staat dat die beperkingen er toch zo niet zijn en dat men niet altijd onder supervisie moet werken. Want dan gaan we inderdaad echt naar een infarct gaan, op een zeer korte termijn. De attractiviteit van het beroep zal alleen maar afnemen. En dat is nu juist wat we niet willen. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hoge PFAS-waarden gemeten in het bloed van 303 jongeren in de omgeving van 3M

ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de resultaten van het bloedonderzoek bij de omwonenden van 3M

ACTUELE VRAAG van Stijn De Roo aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de resultaten van de humane biomonitoring-studie bij jongeren uit de omgeving van 3M in Zwijndrecht

ACTUELE VRAAG van Willem-Frederik Schiltz aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van het PFAS-onderzoek bij jongeren

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hoge PFAS-waarden bij jongeren in de buurt van de 3M-fabriek in Zwijndrecht

De voorzitter: De vragen zullen zowel door minister Crevits als door minister Demir beantwoord worden.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega's, de resultaten van het bloedonderzoek dat uitgevoerd is op jongeren in de omgeving van 3M, zijn ongelooflijk. Drie op de vier jongeren hebben verhoogde PFOS-waarden (perfluorooctanesulfonic acid) in het bloed. Dat is vreselijk. Dat geeft kans op immense schade, immuniteitsproblemen, vruchtbaarheidsproblemen, een mogelijk verhoogde kans op kanker. Maar het is geen verrassing. 3M vervuult. 3M maakt ziek. Dat was overduidelijk in de PFOS-onderzoekscommissie. Dat maakt dit onderzoek opnieuw duidelijk. Maar de jongeren die vandaag dat verhoogde risico hebben, hebben dat verhoogde risico door PFOS die al jaren niet meer geproduceerd worden. Ze slepen met andere woorden al jaren die gevolgen met zich mee.

Daarom is het zo belangrijk dat we bijzonder voorzichtig en zeer streng zijn op die stoffen.

De kennis is er, die is nu vergaard. Maar op dit moment worden nog altijd poly-en perfluoralkylstoffen (PFAS) geproduceerd en geloosd.

Dames ministers, gezondheid van mens en milieu moet altijd vooropstaan. In de deal die deze Vlaamse Regering met 3M sloot, werd er niet gerept over de betaling van gezondheidskosten. Sterker nog, er werd een clause in opgenomen waarin ze afstand nemen van die verantwoordelijkheid. Dat heeft deze Vlaamse Regering ondertekend.

Mijn vraag is dan ook zeer concreet: wie zal de medische kosten voor deze jongeren betalen nu jullie ervoor hebben gezorgd dat 3M dat niet zal doen? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Dames ministers, PFOS in je bloed zal wellicht nooit verdwijnen, hoe hard je je best ook doet. En zo heeft de term 'forever chemicals' voor heel wat jongeren in Zwijndrecht en omgeving wel een heel nare betekenis

gekregen. Onderzoek toont aan wat wonen naast zo'n multinational als 3M nu echt voor hen betekent: een latere puberteit, minder groei, een kwetsbaar immuunsysteem. De hoop dat die effecten op termijn zullen afnemen, is absoluut geen garantie. Wat resteert, zijn tips voor een gezonde levensstijl, hopen dat de problemen niet doorzetten in de toekomst en de tip om te proberen het in de toekomst niet erger te maken.

Collega's, deze jongeren zijn vaak geboren en zeker opgegroeid nadat 3M de PFOS-productie in Zwijndrecht heeft stopgezet. Driekwart van hen heeft onveilige waarden. Ze zijn het levende bewijs van een erfzonde van Vlaanderen, van een laks beleid en daarnaast een op winst beluste multinational die zorgde voor de hoogste PFOS-waarden ter wereld.

3M ging er met de winst vandoor en de gewone mensen blijven achter met de schade. Dat is nu nogmaals heel duidelijk geworden.

Collega's, een sterke overheid leert van het verleden. Een sterke overheid beschermt mensen tegen multinationals die de waarheid achterhouden en die controleert of dat die mooie woorden wel waar zijn in plaats van ze zomaar te geloven.

Onze onderzoekscommissie naar PFOS heeft heel wat aanbevelingen gedaan en die waren helder: ban PFAS, draai die kraan dicht, maak werk van een betere controle en achterhaal de geleden gezondheidsschade.

Want 3M staat hier niet op zichzelf. België kent de grootste PFAS-vervuiling van heel Europa, een derde van alle Vlamingen woont vlak bij een plek waar te veel PFAS aanwezig zijn.

Minister Demir, mijn vraag aan u is eenvoudig: de onderzoekscommissie heeft gevraagd, geëist dat Vlaanderen een voortrekkersrol zou opnemen in het bannen van PFAS in Europa. Hoever staat het daar nu mee? Hebt u die voortrekkersrol opgenomen? Hoe staat het met een ban van PFAS hier in Vlaanderen? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Voorzitter, collega's, de omgeving van Zwijndrecht is vervuild met PFOS en PFAS. Dat bleek al uit eerdere milieu- en bloedonderzoeken en werd opnieuw bevestigd door die humane biomonitoringstudie bij driehonderd jongeren.

In vergelijking met andere jongeren in Vlaanderen hebben de jongeren die wonen in die regio rond 3M vooral PFOS in hun bloed en hogere waarden van PFOS.

Er zijn duidelijke aanwijzingen voor een associatie tussen PFAS en het afweersysteem en een associatie tussen PFAS en de groei en puberteit. De jongeren hebben er dus alle belang bij om zo weinig mogelijk PFAS in hun lichaam te krijgen. Toch worden zij, en bij uitbreiding alle inwoners rond 3M, geconfronteerd met allerlei routes van blootstelling. Kijk naar de consumptie van eigen eieren, de consumptie van groenten uit de eigen tuin: die veroorzaken de grootste blootstellingen aan PFOS. Onder de huidige norm voor PFOS gaat een derde van de bemonsterde moestuinen zelfs in een overschrijding.

De no-regretmaatregelen zullen nog even van toepassing zijn in die regio, maar die leggen de verantwoordelijkheid volledig bij het individu zelf, bij de burger. Die mag geen grondwater meer gebruiken, die mag geen eieren meer eten, geen groenten uit de eigen tuin. Minister, als overheid moeten wij ervoor zorgen dat

we het probleem aan de bron aanpakken. We moeten ervoor zorgen dat we PFOS en PFAS effectief mijden.

Minister Demir, vorig jaar hebt u beloofd om 150 miljoen euro van 3M in te zetten voor de sanering van de omgeving van Zwijndrecht en voor het afgraven van de tuinen van de omwonenden. Hoever staat u met het afgraven van de tuinen rondom Zwijndrecht? (*Applaus van Brecht Warnez*)

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Ministers, collega's, u hebt hier al een aantal leden van de onderzoekscommissie PFAS gehoord. Er worden verschillende accenten gelegd: het bannen van PFAS, de bron aanpakken, het remediëren van de bodem waarlangs vandaag ook nog altijd mensen blootgesteld worden. Ik wil een ander element aanhalen: tijdens de onderzoekscommissie hebben we ook gesproken over een sectorfonds. We hebben de jongeren nu in kaart gebracht, we hebben hun bloed gemeten, we hebben hen onderzocht. Ik kan niet genoeg herhalen, samen met de collega's, dat nog maar eens duidelijk bewezen is in dat wetenschappelijk rapport dat er wel degelijk gezondheidsschade is. Voorlopig zijn die jongeren niet ziek, maar hun hormoonhuishouding is in de war, is verstoord. Dat vraagt opvolging. Zoals we ook geleerd hebben uit de onverkwikkelijke zaken in Amerika, is dat niet iets dat je vandaag kunt vaststellen, dan een boete of een schadevergoeding betalen en opgelost. Ministers, we gaan die jongeren moeten opvolgen, vandaag, morgen, overmorgen. We kunnen die niet loslaten. En een keer een briefje sturen – loop nog eens binnen bij uw huisarts om nog eens bloed te laten trekken – zal niet volstaan.

Een overheid heeft de taak om haar bevolking te beschermen tegen kwaad en onheil. We moeten ervoor zorgen dat de jongeren en de mensen in die omgeving niet alleen het gevoel hebben, maar ook de daden zien van deze regering, dat zij opgevolgd worden zodat toekomstige gezondheidsschade onmiddellijk aangepakt kan worden. Om dat te doen is zo'n sectorfonds nodig. We moeten de schuldigen, in dit geval diegenen die de uitstoot, de lozingen, de vervuiling veroorzaakt hebben, bij de les houden en vragen om geld ter beschikking te stellen. Zo kunnen wij in hun plaats – want zij zullen het niet doen – ervoor zorgen dat die jongeren van nu tot hun volwassen leven opgevolgd kunnen worden en dat als er zich ziektebeelden en kosten voordoen, wij met dat geld onmiddellijk kunnen ingrijpen.

Dat is natuurlijk een magere troost. Het had vermeden moeten worden. Dat weten we, we kunnen de klok niet terugdraaien. Maar het lijkt me nu onze prioriteit om ervoor te zorgen dat de schade zoveel mogelijk ingeperkt wordt en dat de jongeren niet tegen financiële katers aankijken wanneer ze zich moeten laten genezen. Hoever staat het met het sectorfonds en welke prioriteiten zal de regering aan de dag leggen om aan die verzuchting tegemoet te komen?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister Crevits, minister Demir, stel u voor dat u 12, 13 of 14 jaar bent en die resultaten krijgt, dat die brief bij u in de bus valt. Stel u voor dat u ouder bent en dat u uw kinderen hebt laten testen op PFOS en dat blijkt dat uw kinderen te veel PFOS in hun bloed hebben. Stel u voor dat u die brief krijgt waarin staat: afwijkende immuunwaarden, verstoorde groei. Stel u voor. Stel u voor hoe u zich voelt als jongere, stel u voor hoe u zich voelt als ouder op dat moment. Driekwart van de jongeren die onderzocht zijn rond 3M hebben te veel PFAS in hun bloed. Jammer genoeg is dat niet verrassend. We hebben een jaar geleden al met de PVDA een studie gedaan, samen met Geneeskunde voor het Volk, bij kinderen tussen de 2 en de 12 jaar. Ook zij hebben te veel PFAS in het bloed, kinderen die geboren zijn nadat 3M gestopt is met de productie van PFAS, kinderen die geboren zijn nadat de overheid op de

hoogte was van de vervuiling in hun buurt. Stel u eens voor dat u in hun schoenen staat.

Minister, in de eerste plaats minister Demir, er moet heel veel gebeuren, maar het belangrijkste dat nu moet gebeuren, is dat die blootstelling stopt, want ondertussen is dit schandaal twee jaar aan het licht. Twee jaar. Tenzij ik me vergis is er nog nergens een schop in de grond gegaan om vervuiling te verwijderen, geen enkele tuin, geen enkele speelplaats, nergens, niks. Hoever staat het nu met de sanering in Zwijndrecht van die PFAS? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's.

Ik zal misschien starten met mevrouw Schauvliege toch proficiat te wensen als fractieleider, ik ben het daarnet vergeten. Collega Rzoska is er even niet. Het is niet om u oneer aan te doen, maar ik heb hem ook enorm gewaardeerd als fractieleider. Maar voor u ook heel veel geluk en succes uiteraard.

Het feit dat we hier met twee ministers staan om de vragen te beantwoorden, toont dat we deze problematiek enorm ernstig nemen. Collega's, het agentschap Zorg en Gezondheid volgt dit dossier samen met de diensten van collega Demir van zeer, zeer nabij op. Maar het ergste wat we natuurlijk hadden kunnen doen, was geen onderzoeken doen en zeggen dat het dan wel zal passeren. U weet dat als je onderzoeken doet, je dan aan de slag moet met de resultaten van die onderzoeken. Daarom sta ik hier ook, om de gezondheidsaspecten toch even met jullie te duiden, en ik zal me daarop focussen.

Eerst en vooral zijn er dus driehonderd jongeren onderzocht, geboren in 2007 en 2008, die wonen binnen de straal van 5 kilometer in Zwijndrecht. Het is voor de eerste keer dat dat op deze manier georganiseerd is. Er zijn nog bloed-onderzoeken bezig, daarover straks iets meer.

De resultaten van die jongeren komen terecht in het dossier bij de huisarts, maar ze moeten daarvoor toestemming geven. Dus als sommigen vragen waarom we eerst een brief sturen, dan is dat omdat we niet anders kunnen dan vragen aan de jongeren of ze toestemming geven dat het in het dossier mag worden opgenomen.

Als jongeren bepaalde gezondheidsklachten hebben met een link met PFAS zoals frequente infecties of frequentere infecties, dan kunnen ze zich verder laten onderzoeken. Alle huisartsen in de regio hebben al twee keer een bijzondere opleiding gekregen rond de problematiek van PFAS, om heel doelgericht advies te kunnen geven aan mensen. Op diezelfde bloed- en urinestalen van die driehonderd jongeren wordt nog bijkomend onderzoek verricht op dit ogenblik, de resultaten zullen we hebben tegen eind september, om zo meer inzicht te krijgen of er nog andere polluenten zijn die aanwezig zijn in dat bloed.

De jongeren kunnen zich ook inschrijven voor het grootschalig bloedonderzoek dat jullie kennen. Dat is een bloedonderzoek dat we organiseren bij de hele bevolking van de 5 kilometerzone rond 3M. Jullie hebben mij, toen ik net minister was, vragen gesteld over de beperking tot Linkeroever, ondertussen is het onderzoek uitgebreid, is het de hele straal van 5 kilometer, om de resultaten van de tweede analyse die zal gebeuren ook naast de eerste analyse te leggen, om te kijken of ze ook bevestigd worden.

In de toekomst is het de bedoeling om de resultaten van dat grootschalige onderzoek ook in het elektronisch medisch dossier van de huisartsen te krijgen. Voor de jongeren met de verhoogde waarden is het ook erg belangrijk om die no-

regretmaatregelen op te volgen. Maatregel nummer 1, collega Demir zal er straks op ingaan, is uiteraard de bronbeperving, zorgen dat er geen contact meer is. Maar daarvoor gelden in heel Vlaanderen maatregelen, die kennen jullie even goed als ik, bijvoorbeeld geen eieren meer eten van eigen kippen.

Het is van belang, collega's, om de juiste wetenschappelijke informatie te hebben. Vandaar dat we die grootschalige bloedonderzoeken doen. We hebben nu al dertigduizend bloedstalen gekocht om in eerste instantie uit te voeren, zoals ik al zei, bij de mensen die in die 5 kilometerzone wonen. 8800 daarvan zijn daarvoor bestemd. In de tweede fase gaan we ook in op jullie suggestie om mensen die vroeger op de site woonden maar verhuisd zijn, te testen. Heel belangrijk om dat ook te doen, omdat we natuurlijk nu ook voelen dat als je verhuisd bent je misschien nog de effecten meedraagt van de blootstellingen die je vroeger had. Dus we blijven daarmee zeer, zeer actief aan de slag.

Eind september komen er dus extra resultaten en de resultaten van de andere bloedonderzoeken die nu aan het gebeuren zijn, zullen we ook in de komende maanden krijgen. Ik geef bij dezen graag het woord aan collega Demir. Ik zal even gaan zitten, dan kunt u staan.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel, collega Crevits.

Aansluitend wil ik toch een aantal dingen zeggen. Inderdaad, mevrouw Schauvliege, we maken geen deals met een multinational over gezondheid. Daar wil ik heel duidelijk over zijn. Dat was ook een bewuste keuze van deze Vlaamse Regering en u moet de overeenkomst ook duidelijk lezen. Er staat op geen enkel moment dat er een afstand van vordering is ten aanzien van gezondheid, omdat we onze handen open wilden hebben. Dus daar wil ik wel duidelijk over zijn en u moet het ook correct citeren.

Ten tweede ben ik het volledig eens met wat collega Crevits heeft gezegd over de blootstelling en het aanpakken van de bron. Dat betekent dat we sinds de lente van 2021 maatregelen hebben genomen ten aanzien van de inwoners rond de 3M-fabriek: de no-regretmaatregelen, bestuurlijke maatregelen en ook veiligheidsmaatregelen. Er zijn ook bepaalde zaken afgesloten bij 3M waardoor ze ook niet meer konden produceren.

We hebben het over 3M, maar er zijn natuurlijk ook wel andere chemische bedrijven in en rond de Antwerpse haven. We hebben daar ook ingegrepen in de vergunningen, en we hebben de normen voor PFAS-uitstoters in het Antwerpse havengebied verstrengd tot 100 nanogram per liter. Het was ongezien dat dit is gebeurd, maar we hebben dat gedaan omdat je het probleem bij de bron moet aanpakken. We zien ook dat de concentraties perfluorbutaanzuur (PFBA) en perfluorbutaansulfonzuur (PFBS) de laatste twee jaar gedaald zijn in de Schelde ter hoogte van de meetpunten. Dat zijn gewoon de feiten.

Onze normen zijn ook bijzonder streng, zeker als we kijken naar Nederland – we vergelijken ons daar toch graag mee. Daar lost de afvalverwerker ATM jaarlijks nog om en bij de twintig kilogram PFAS in de Westerschelde, en ook in Dordrecht lost Chermours op dit moment nog kilo's PFAS per jaar. Maar ook in vergelijking met de andere gewesten treedt de Vlaamse Regering daadkrachtig op. Als we bijvoorbeeld kijken naar andere gewesten, dan zien we dat de lozingsnormen die wij voor Lantis hebben opgelegd richting Blokkersdijk voor verschillende soorten PFAS lager ligt dan wat gemeten wordt in het drinkwater in Wallonië. De lozingsnorm voor Lantis is dus veel strenger dan wat men aantreft in het drinkwater in Wallonië. Ik heb in Wallonië nog geen enkel gezondheidsonderzoek gezien.

Collega De Roo en collega D'Haese, wat het bodemsaneringsproject in de omgeving van 3M betreft, is er inderdaad een bodemsaneringsproject opgemaakt voor woon- en landbouwzones dicht bij de fabriek. Dat is intussen ook goedgekeurd door de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM). Door de OVAM zijn daar wel aanvullingen op gevraagd, en 3M heeft dat ook gedaan. Dat betekent ook dat 3M van start kan gaan met de voorbereidingen van de effectieve sanering. De eerste bewonersvergadering is op 3 mei 2023. De bodemsanering zal dan ook formeel van start gaan. U weet dat er richting de Palingbeek al wordt gesaneerd. Het klopt dus niet dat er niks zou gebeuren. Een bodemsaneringsproject duurt normaal ook veel langer, maar dit was urgent.

Collega Schiltz, het Departement Omgeving, de OVAM en de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) overleggen met diverse sectoren, en tegen eind mei 2023 zullen we in kaart brengen welke instrumenten het beste zijn om een sectorfonds op te richten. Dat is een solidarisering van de aansprakelijkheid van producenten en vervuilers, en dat komt er dus tegen eind mei aan.

Ik wil er ook op wijzen dat Vlaanderen helaas nog geen onafhankelijke staat is. We moeten dus via België gaan om ons punt rond de uitfasering van PFAS-stoffen te agenderen. Dat is ook gelukt op de Europese Raad Leefmilieu van 6 oktober 2021 en 24 oktober 2022. Vlaanderen heeft zich daar heel duidelijk over uitgesproken, want wij willen die uitfasering. We moeten dat natuurlijk in de Europese context zien. Het is een Europees probleem, want in het Scheldewater dat we via Frankrijk en Wallonië ontvangen, wordt al PFAS opgemeten nog voor het tot bij ons komt. Het PFAS-gehalte ligt daar al veel hoger dan de Europese milieukwaliteitsnorm. Een Europese aanpak is ook noodzakelijk, en wij zijn daar ook de drijvende kracht in binnen België.

U weet ook dat de Vlaamse Regering periodieke rapporten uitbrengt over de uitvoering van de PFAS-aanbevelingen van de onderzoekscommissie. We zijn daarmee aan de slag gegaan. Als ik mij niet vergis, zal er binnenkort weer een voortgangsrapport komen, en u zult zien dat 91 procent van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie opgestart of uitgevoerd zijn. Dat is ook de weg die we bewandelen. Ik ben het er volledig mee eens dat we het aan de bron zullen moeten aanpakken. We doen wat we kunnen op het Vlaamse niveau, maar ook op Europees niveau spelen we zeker onze rol. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik heb de saneringsovereenkomst mee die u hier in juni op tafel hebt gelegd. Die bevat tal van bepalingen die 3M moet doen om ervoor te zorgen dat de omgeving properder wordt en waarbij u daarnet een beeld geschetst hebt van de voortgang. In die overeenkomst staat ook heel duidelijk vermeld dat Vlaanderen afstand doet van mogelijke processen en van mogelijke aansprakelijkheid ten aanzien van gezondheid. Dus u kondigt hier een sectorfonds aan. Het is superbelangrijk dat er verder gemeten wordt en dat de gezondheid van de jongeren wordt opgevolgd. Maar het is ook heel belangrijk dat, als daar een probleem mee blijkt te zijn, er financieel kan worden vergoed. Dus mijn vraag is hoe dat sectorfonds en 3M met mekaar zullen accorderen, als we zien dat we hier een overeenkomst hebben waar 3M afstand doet van de link tussen gezondheid en haar productie van PFOS. Zal dat sectorfonds impact hebben op de betaling van de factuur of zal Vlaanderen opnieuw moeten opdraaien voor de kosten die 3M heeft teweeggebracht op de gezondheid? *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister Crevits, u begon uw antwoord met te zeggen dat geen onderzoeken doen en denken zal het wel zal passeren, het ergste is wat

we hadden kunnen doen. Daar ben ik het mee eens, maar het probleem is natuurlijk dat dat in het verleden net wel gebeurd is. Het is ook dankzij de PFOS-onderzoekscommissie dat deze onderzoeken er komen. Dat was een van onze aanbevelingen. Dus dit was niet gepasseerd als die onderzoeken er niet waren geweest. De Vlaamse overheid heeft in het verleden gefaald in haar taak om de mensen te beschermen, en dat zeg ik niet alleen als oppositielid, want dat hebben wij allemaal samen vastgesteld in dat eindrapport. De vraag is nu hoe we daar in de toekomst mee omgaan en hoe we daar lessen uit gaan trekken.

We hebben inderdaad een aantal dingen die belangrijk zijn. Het is goed dat dat sectorfonds, dat ook een aanbeveling was uit de onderzoekscommissie, er komt en dat moet er ook zo snel mogelijk komen, om ervoor te zorgen dat mensen die geïmpacteerd zijn in hun gezondheid, ook geholpen worden.

We moeten er ook voor zorgen dat we zo snel mogelijk de verspreiding stoppen, door nog veel sneller om te gaan met die bodemsaneringen. De PFOS-ban is echt het allerbelangrijkste. We moeten die bron stoppen en, minister Demir, u kunt op tafel slaan in Europa, maar ik vraag mij af wanneer die ban er effectief zal komen. U sluit u nu eigenlijk vooral aan bij het Europese standpunt om dat te proberen te wijzigen, maar ik vind dat wij als Vlaanderen op een bepaald moment moeten durven zeggen dat het hier stopt en dat wij hier strenger gaan zijn dan Europa.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): De berichtgeving over de studie in de media roept heel wat vragen op. In eerste instantie bij de jongeren die hebben deelgenomen aan de studie, in tweede instantie bij hun ouders en familie die zich zorgen maken en die zich afvragen wat de gevolgen zijn, maar natuurlijk ook bij andere inwoners van Vlaanderen die in de buurt wonen van locaties waar vroeger PFAS werden gebruikt of werden geproduceerd. Ook bij lokale besturen zijn er heel wat vragen. Er zijn 826 dossiers aangemeld bij de OVAM. Ik heb daarover een paar maanden geleden een schriftelijke vraag gesteld en daaruit blijkt dat zij verder werken aan een tempo van veertig of vijftig dossiers per maand, maar dat zij wel nog een enorme opdracht hebben van een screening voor vierduizend risicolocaties in Vlaanderen. Ook lokale besturen maken zich dus zorgen en kunnen geen antwoord geven op de vragen waar burgers mee zitten. Minister, zult u samen met de lokale besturen die communicatie opnemen richting de Vlaming?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): U hebt gelijk, minister Demir. We volgen ook in de commissie de voortgangsrapportage over die aanbevelingen van de onderzoekscommissie op. Dat is een goede zaak, omdat we daarmee ook aan de buitenwereld laten zien dat de politiek bij een steekvlam niet als een groot spektakel in de onderzoekscommissie, maar ook in de luwte verder werkt. Dit is bij uitstek een dossier van de lange adem. Dat is niet meer even wat geld ergens tegenaan gooien en hier nog wat verklaringen geven dat we het allemaal goed begrepen hebben. We gaan dat consequent en consistent maand na maand moeten blijven opvolgen en dat zal ook van u, als ministers, werk vragen om dat te blijven opvolgen. Het sectorfonds komt eraan en, mevrouw Schauvliege, ik kijk uit naar die discussie over de compatibiliteit met de overeenkomst. We zullen dat zien, we zullen dat evalueren en het parlement zal daar zijn kritisch oog over laten gaan.

Minister, ik heb gezegd dat we die jongeren moeten vasthouden. Ik denk dat dit vooral voor het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zal zijn, om ervoor te zorgen dat we heldere informatie geven, geen paniekzaaierij, maar wel

correcte informatie. Ik hoop dat dit soort debatten er bij de jongeren kan toe bijdragen om hun gegevens te willen delen.

Nog een laatste bedenking, we hebben ons vergunningensysteem de laatste jaren op checklists gebouwd: wat mag er wel, wat mag er niet, wat mag er wel, wat mag er niet. Dit dossier leert ons dat we daar als overheid te weinig greep op krijgen. We lopen altijd achter de feiten aan en dit soort gevallen is nooit uit te sluiten. Daarom hamer ik erop, minister Demir, om vervuilers steeds voor hun financiële verantwoordelijkheid te plaatsen en ze te bestraffen. Dat is een benadering in ons vergunningenbeleid die nog extra kracht kan krijgen. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mevrouw Demir, u stelt heel stellig dat u geen deals sluit met multinationals over gezondheid. Ik lees nu even voor uit de deal die u hebt gesloten: "Als tegensprestatie voor de verbintenissen doet de overheid afstand van alle huidige en toekomstige vorderingen voor enige aansprakelijkheid die voortvloeit uit het vrijkomen of dreigen vrijkomen van PFOS die op enigerlei wijze kunnen worden toegeschreven aan de vestiging 3M met betrekking tot punt c) alle vroegere, huidige en toekomstige kosten met betrekking tot gezondheidszorg, monitoring of evaluatie van PFAS in milieubeheer en voorlichting van het publiek." Minister, wat is dit anders dan deals sluiten met een multinational om afstand te doen van kosten in verband met gezondheidszorg?

In plaats van stoere verklaringen af te leggen, antwoordt u dan toch op de vraag van mevrouw Schauvliege over als 3M er niet voor zal betalen, wie er dan wel voor zal betalen.

Daarnaast sluit ik me graag aan bij de vraag van de heer De Roo. Er zijn gigantisch veel hotspots die op dit moment nog niet onderzocht zijn; We weten dat zelfs van de jongeren die in de buurt van 3M wonen maar een op de vier op de hoogte is. Hoe gaan we, niet één, maar drie versnellingen hoger schakelen om ervoor te zorgen dat de mensen geïnformeerd en op de hoogte zijn? *(Applaus bij de PVDA en van Bruno Tobback)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het is inderdaad een dossier dat veel mensen zorgen baart, niet alleen in de omgeving van Zwijndrecht, maar ook op andere plaatsen waar hoge waarden van PFAS zijn gevonden. Dat gaat dan om stortplaatsen, papierverwerking en dergelijke meer. Op deze plaats gebeuren in een straal van 5 kilometer die bloedonderzoeken. Ik stel samen met de collega's vast dat slechts 8781 mensen vandaag een bloedonderzoek hebben laten uitvoeren. Dat is veel en niet veel. Ik krijg ook signalen dat mensen het niet willen weten.

Ik wil toch ook een oproep doen, minister Crevits, met betrekking tot de analyse van de resultaten. Men spreekt vandaag nog steeds over mogelijke gezondheidsrisico's, omdat er nog steeds geen sluitend causaal verband is aangetoond. Maar wat ben je ermee als je te horen krijgt dat je hoge waarden hebt en een mogelijk gezondheidsrisico loopt? Ik heb de vraag of we op wetenschappelijk vlak niet verder kunnen gaan, namelijk dat we mensen met een hoge waarde monitoren, maar omgekeerd ook dat we mensen die een kanker krijgen die gerelateerd kan zijn aan PFOS en PFAS, bijvoorbeeld lever- en blaaskanker, onderzoeken aan blootstelling. Niet alleen mensen die er gewoond hebben, maar ook de mensen die er gewerkt hebben. Dat is een oproep die ik wil doen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Misschien eerst wijzen op de artikels, die weliswaar selectief worden gelezen. Het gaat over preventieve gezondheidsschade, dat klopt. Dat gaat bijvoorbeeld over onderzoeken die we nu uitvoeren en waar we een schadevergoeding voor gekregen hebben. Bijvoorbeeld het verlies van kans op gezondheid valt er niet onder. We hebben een juridische screening gemaakt vooraleer we de overeenkomst tekenden. We wilden niet de fout maken die men destijds met Eternit, federaal, heeft gemaakt. Dat was de reden waarom we daar onze juristen en advocaten in gevolgd hebben. Dat is een eerste belangrijk punt dat ik wil meegeven.

Ten tweede wil ik iedereen bedanken: alle diensten, de gemeente Zwijndrecht, de schepen die daar bevoegd is en met wie we heel vaak hebben samengezeten en die het nodige werk op het terrein doet.

Wat de resultaten uit de studie betreft, is de koppeling met zowel de metingen in het leefmilieu als met de vroegtijdige gezondheidssignalen, echt wel pionierswerk in Vlaanderen. Het wordt ook als voorbeeld genomen in het Europese partnerschap. Ook Jacob de Boer stelt vandaag in de pers dat dit baanbrekend onderzoek is. Ik wil iedereen bedanken die daaraan heeft meegewerkt. Het is ook goed dat we dit doen.

Wat het sectorfonds betreft, ik denk dat dat ook een van de aanbevelingen was. We zijn onmiddellijk aan de slag gegaan ter zake. Ik heb zelf ook een aantal keren overlegd, onder andere met essenscia en de diverse economische sectoren. Ik verwijs naar wat collega Schiltz zei over PFAS-vervuiling in het algemeen in heel Vlaanderen. We zullen dus inderdaad een soort fonds moeten hebben om daarvoor in de nodige financiële middelen te voorzien. Tegen eind mei zullen we een overzicht krijgen van welke instrumenten daar de beste voor zijn. De gesprekken met de economische sectoren lopen. Zij beseffen ook wel dat dat eraan komt.

Ik wil ook meegeven dat er op Europees niveau heel veel wordt gedebatteerd. België is momenteel niet bij de negen vooruitstrevende landen. Ik heb in het verleden al uitgelegd hoe dat komt, omdat wij daar niet vanaf het begin bij waren. Het is dus moeilijk om daar nu bij te komen. Ik zou dat graag willen, maar dan moet het zuiden van het land natuurlijk ook de PFAS-problematiek ter harte nemen. Daar is er op dit moment heel weinig. Het is bijvoorbeeld ook niet duidelijk welke methode Brussel en Wallonië hanteren om PFAS systematisch in kaart te brengen. Vlaanderen verricht dus pionierswerk. Ik denk dat het noodzakelijk is geweest om dat te doen. Het verbod komt eraan. Dat merk je ook in alle gesprekken die je voert. Je merkt dat ook aan de industrie, aangezien men er nu al aan het zoeken is naar andere, vervangende, milieuvriendelijkere stoffen. De industrie is de switch dus aan het maken. Dat zal nog eventjes duren, niet te lang. Er moet nog worden bekeken op Europees niveau wat de timing zal zijn. Vlaanderen heeft echter gedaan wat het moest doen: inbreken op vergunningen en een heel strenge norm stellen. Het is nu inderdaad zaak om dat allemaal goed op te volgen, ook de PFAS-aanbevelingen van het parlement. 91 procent is gestart en in uitvoering. Ook heel belangrijk is natuurlijk dat het bodemsaneringsproject voor de woon- en landbouwzone dicht bij de fabriek is opge maakt. Op 3 mei is er een bewonersvergadering. Ik heb altijd gezegd te willen dat er in 2023 met de werken zou worden begonnen, en het ziet ernaar uit dat men dat zal kunnen doen. Ik hoop dat toch. Na de bewonersvergadering op 3 mei zal de bodemsanering formeel van start gaan.

De voorzitter: Minister Crevits, had u nog iets toe te voegen?

Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ja. Er was ook een concrete vraag aan mij, van collega Daniëls. Ik wil eerst meegeven dat de Stichting Kankerregister de link tussen

PFAS en kanker heel nauwgezet opvolgt. Ik kan maar spreken over vandaag, maar momenteel zijn er geen gegevens dat dit in Zwijndrecht een probleem oplevert. Dat ziet men internationaal ook. De impact op de gezondheid is vooral een verlaging van de weerstand en een verstoring van het hormonaal evenwicht. Nogmaals, het onderzoek loopt. Wij volgen dat ook echt wel verder op. Er is ook een link naar de INTEGO-gezondheidsdatabank, de databank bij Huisartsgeneeskunde aan de KU Leuven, om de data bij de huisartsen te centraliseren en zo de gezondheidseffecten beter te kunnen onderzoeken.

Ik weet niet meer wie het vroeg, maar er was ook de vraag hoe we de bevolking, de mensen voldoende zullen sensibiliseren. Wij hebben twee preventiewerkers gesubsidieerd bij de betrokken Logo's (loco-regionaal gezondheidsoverleg en -organisatie) net om die brugfunctie in de zone van 5 kilometer te versterken en dus ook in gesprek te gaan, onder andere met de jongeren, opdat ze hun gegevens zouden delen en zich zouden laten opvolgen. Ik besef immers dat een brief in de bus niet noodzakelijk de meest ideale weg is om de medewerking te verkrijgen. Anderzijds is de brief noodzakelijk om de deur open te krijgen om gegevens te delen. Wij kunnen niet zomaar iedereen naar de jongeren thuis sturen om te vragen of ze dat al weten. We moeten dat ook formeel laten weten. We volgen dat echter goed op. Die subsidie garandeert trouwens een inzet van onze preventiewerkers gedurende de komende tien jaar. Dat is dus iets wat we al hebben beslist en vastgelegd.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): 3M vervuult en 3M maakt ziek. De Vlaamse Regering heeft jarenlang haar kop in het zand gestoken. Er is nu een inhaalbeweging gemaakt, dankzij de aanbeveling van de onderzoekscommissie, maar de antwoorden die ik hier vandaag hoor, stellen mij niet gerust. De Vlaamse Regering heeft een overeenkomst getekend waarin 3M duidelijk afstand doet van het betalen voor de gezondheidsrisico's en de kosten, en u beweert hier nu dat die opgevangen zullen worden. Minister, het is belangrijk dat u die jongeren die nu met een verhoogd PFAS-gehalte in hun bloed zitten, duidelijkheid verschaft, dat u een tandje bijsteekt en dat u er alles aan doet om ook hun gezondheidsrisico's te beperken en de schade die ze opgelopen hebben, te vergoeden. Jammer genoeg zal dat, ten gevolge van uw overeenkomst, op de kap van de Vlaamse belastingbetaler zijn. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister Demir, ik zou het toch echt wel nog eens willen hebben over die uitfasering en de ban op PFAS. Ik denk echt dat we daar als Vlaanderen een heel grote voortrekkersrol in moeten opnemen. We hebben hier een gigantisch milieuschandaal met de grootste hotspot van Europa. We hebben in dit dossier al van in het begin gezien dat je een multinational als 3M gewoon moet dwingen om bepaalde stappen te zetten. Van de industrie zelf gaat het echt niet komen. We moeten daar zelf echt dwingend optreden als overheid.

U verwijst dan naar Wallonië en u hebt daar voor een stuk gelijk in. De situatie in Wallonië is inderdaad ook niet rooskleurig, als het over PFAS gaat. Maar wij hebben hier zo'n groot milieuschandaal gehad in Vlaanderen dat ik u oproep om met de verschillende andere deelgebieden van België rond de tafel te gaan zitten en hen mee te pakken in dat verhaal – ik heb ook geen indicaties dat zij daar niet toe bereid zouden zijn –, om dan in Europa op die tafel te gaan blijven kloppen en in Europa duidelijk een voortrekkersrol op te nemen vanuit Vlaanderen, vanuit België. Ik denk dat, als we iets kunnen leren uit dit milieuschandaal, het dan toch wel moet zijn dat we daar echt stappen moeten zetten. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Collega's, het is ondertussen meer dan een jaar geleden dat we hier in dit parlement over de resultaten en de aanbevelingen van de onderzoekscommissie hebben gestemd. Minister, u hebt, naar aanleiding van het eindrapport, heel wat zaken aangekondigd. U hebt gezegd dat we heel hard gingen wegen op het Europees beleid. U hebt gezegd dat de tuinen in Zwijndrecht afgegraven zouden worden. U hebt gezegd dat de vervuiler ging opdraaien voor alle schade. Wel, minister, in het belang van de jongeren van Zwijndrecht, in het belang van hun gezondheid, maar eigenlijk in het belang van de gezondheid van iedereen, moet er hard verder gewerkt worden. Ik reken erop, minister, dat u uw beloftes ook omzet in daden. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Om die reden, voorzitter, dames, minister, heb ik niets meer toe te voegen aan het debat. Ik denk dat alles gezegd is. Nu is het inderdaad tijd voor: geen woorden, maar daden. *(Applaus bij Open Vld en van Tinne Rombouts)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mevrouw Demir, u zegt dat ik selectief selecteer uit die deal, maar u selecteert natuurlijk zelf selectief. U hebt het over punt b: medische opvolging, biomonitoring, bloedonderzoek en studie. Ik heb het over punt c. Punt c gaat over alle vroegere, huidige en toekomstige kosten met betrekking tot gezondheidszorg. Minister, ik wil heel graag juridische adviezen zien waarin staat dat dat niet zou gaan over gezondheidszorg. Maar dan hebben we een probleem waar we de Dikke Van Dale of zo bij moeten halen, want de definitie van gezondheidszorg is namelijk 'gezondheidszorg'. Ik denk dat u met een heel groot probleem zit, minister. Die jongeren en die ouders die door dit soort resultaten in de onzekerheid worden gestort over hun eigen toekomst en hun gezondheid, stort u verder in de onzekerheid over wie hier in godsnaam voor gaat opdraaien. U antwoordt niet op de vraag wie het zal doen, omdat u weet wie het zal zijn, minister. Het zal niet 3M zijn volgens uw deal – lees hem maar na, ik zie dat u ermee bezig bent –, het zullen of die jongeren en hun ouders zelf zijn, of deze overheid, en dat is echt onaanvaardbaar. *(Applaus van Kim De Witte)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de handhaving van het Logiesdecreet

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Minister, het aanbod aan vakantieverblijven via online platformen zoals Booking.com en Airbnb is op vijf jaar tijd verdubbeld. We weten dat er door steden meldingen worden gedaan aan Toerisme Vlaanderen om een en ander soms te onderzoeken, om na te gaan of men wel in orde is met alle uitbatingsvoorwaarden, maar we stellen vast dat er nauwelijks boetes worden uitgeschreven.

In Antwerpen is de hotelsector aan het begin van deze week op zijn achterste poten gaan staan. De voorzitter van de Antwerp Hotel Association, verwoordde het als volgt – en dat triggerde mij om u vandaag vragen stellen –: "De stad verwijst naar Vlaanderen, en Vlaanderen wijst naar de steden. Niemand pakt het echt aan. De cowboys krijgen bijna vrij spel, ze hebben niet het gevoel dat ze moeten oppassen."

Er doet zich binnen Airbnb natuurlijk een evolutie voor. Dat worden meer en meer commerciële, professionele organisaties die daar een business van gemaakt

hebben. Soms kopen zij zelfs hele appartementsgebouwen op om ze te verhuren aan toeristen. Nog niet zolang geleden hebben wij het Logiesdecreet gedeeltelijk hervormd, net om die handhaving te vergroten. Men heeft toen heel duidelijk gezegd dat stedenbouwkundige dingen voor de steden zijn, de lokale diensten Stedenbouw, en dat de toeristische uitbatingsvoorwaarden voor Toerisme Vlaanderen zijn. Ik zie niet goed, en hoop dat u er meer zicht op hebt, hoe we met ons decreet die handhaving kunnen versterken en hoe we kunnen optreden – en misschien kunnen we dat niet, hoor – tegen die professionele Airbnb-verhuurders die doelbewust gebouwen of verdiepingen ervan opkopen, om ze als toeristisch logies in te richten.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik wil beginnen door heel duidelijk te stellen dat Toerisme Vlaanderen wel degelijk handhaaft waarvoor het bevoegd is. Ik geef enkele cijfers mee. Sinds vorig jaar in 2022 alleen al, hebben we meer dan 1265 dossiers gehandhaafd. Slechts een klein deel daarvan, 22 procent, was het gevolg van een klacht. 78 procent van de controles gebeurt op initiatief van Vlaanderen zelf. Waarvoor wij bevoegd zijn, handhaven we dus.

Ik wil natuurlijk terugkomen op de essentie van uw vraag, het optreden tegen wat u professionele Airbnb-verhuurders noemt. Daarop is het antwoord natuurlijk heel duidelijk: elk heeft zijn verantwoordelijkheid. In het Logiesdecreet hebben we denk ik een heel duidelijke bepaling opgenomen over handhaving. Ik herhaal ze nu: het zijn de lokale besturen die stedenbouwkundige voorschriften kunnen opleggen, en zo ook kunnen bepalen waar toeristisch verhuurd kan worden, voor hoelang, hoeveel logies enzovoort. Dat is lokaal.

En wie die stedenbouwkundige voorschriften bepaalt, is dan ook bevoegd om ze te handhaven. De lokale besturen moeten dus ook handhaven. Een stad of gemeente heeft dan ook alle instrumenten in handen om op te treden tegen professionele verhuurders. Als er een overtreding is over toeristische uitbatingen, vanuit de bevoegdheid van Toerisme Vlaanderen, dan zijn wij bevoegd.

Ik stel dus vast dat er ook een groot verschil is tussen steden. De stad Brugge heeft er bijvoorbeeld voor gekozen om inderdaad te werken met strenge en gedetailleerde regels rond toeristisch verhuur. Zij handhaven dat ook. Dat is logisch. Dat is ook het uitgangspunt van het decreet. In Antwerpen is men er blijkbaar van overtuigd dat Toerisme Vlaanderen dat in hun plaats moet doen, maar zo werkt het niet, mevrouw Brouwers. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn bevoegdheid, en moet vervolgens ook handhaven. Ik denk dus dat het decreet heel duidelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Dat is een zeer duidelijk antwoord, minister. We vinden toerisme natuurlijk allemaal zeer belangrijk, zeker in onze kunststeden. Maar we moeten wel vermijden dat Vlaamse steden te maken gaan krijgen met een wildgroei. Want voor gewone gezinnen wordt het op den duur wel erg duur om in een stad nog iets te gaan huren of kopen. Maar u hebt gelijk, ieder heeft zijn bevoegdheid.

Professor sociologie Verhaeghe van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) beweerde in de krant – u zult het er niet mee eens zijn, maar ik wil het zeker uit uw mond horen – dat je via de Vlaamse regelgeving heel eenvoudig een onderscheid zou moeten maken door aan die professionele Airbnb-verhuurders een verbod op te leggen. Ik weet niet of dit allemaal zouden standhouden, ik zie u ook twijfelen. Het zal dan toch voor een groot deel van de steden zelf moeten komen. Dat was inderdaad ook mijn standpunt, maar ik zou toch graag hebben dat u op die

professor Verhaeghe reageert. Hij strooit het nu wel rond in de media, dat dat een eenvoudige Vlaamse oplossing zou zijn.

Wil u dat onderzoeken, of zegt u dat het er niet goed uitziet?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, we kunnen ons allemaal aansluiten bij de vereiste dat kwaliteit gewaarborgd moet zijn, dat de spelregels voor iedereen gelijk moeten zijn, dat er controles moeten zijn en dat wie de regels niet naleeft daar niet mee wekomt. Daar zitten we allemaal op één lijn. Minister, uit uw antwoorden op mijn schriftelijke vragen blijkt, zoals u zelf aanhaalde, dat het aantal klachten beperkt is. Op dat vlak neemt Toerisme Vlaanderen eigen initiatieven. Dat is een goede zaak. We zien echter dat we wel waakzaam moeten zijn voor wat betreft de grote toeristische steden, zoals mevrouw Brouwers het heeft gesteld.

Minister, ik heb u in de commissie gevraagd of het mogelijk is om lokale besturen te bevragen. U hebt daar positief op gereageerd. Ik denk namelijk dat we de signalen en acties die verschillende steden geven en ondernemen, dat we die good practices vanuit Vlaanderen moeten kunnen delen met andere steden en gemeenten. Minister, is die bevraging gestart? Bent u bereid om daarop in te gaan? *(Applaus van Steven Coenegrachts)*

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, net zoals bij vele digitale ontwikkelingen en digitale platformen zien we dat er voordelen zijn en risico's en nadelen.

Eerst de voordelen. Airbnb en booking.com hebben ervoor gezorgd dat heel wat mensen, zowel in het binnenland als in het buitenland, op een heel leuke manier op vakantie kunnen gaan, fijne ervaringen kunnen hebben. Dat is een meerwaarde. Maar dan zijn er de risico's. Zoals we in Antwerpen zien, zet dat de woonmarkt onder druk en stijgen in sommige wijken de prijzen zelfs. Het is bovendien een oneerlijke concurrentie met de hotelsector en noem maar op. Ook daar mogen we niet blind voor zijn.

Minister, uw antwoord is heel duidelijk. In Antwerpen is er maandag ook een debat over geweest in de gemeenteraad. Ik wil die gemeenteraad niet overdoen, maar daar leek het er toch op dat men in Antwerpen geen informatie had, dat de informatie van de controles die op Vlaams niveau gebeuren niet doorstroomt. De schepen heeft mij letterlijk geantwoord dat hij dat allemaal eens zal moeten opvragen, dat hij daar geen zicht op heeft.

Minister, u had het over 1200 controles die zijn gebeurd vanuit Vlaanderen. Hebt u het gevoel dat er op dit moment voldoende performant wordt gecontroleerd vanuit Toerisme Vlaanderen? Zijn 1200 controles voldoende? Zo niet, wat is volgens u het ideale streefcijfer? Waarop moeten we mikken om ervoor te zorgen dat we vanuit Toerisme Vlaanderen op een performante manier die sector kunnen controleren om tot goede resultaten te komen?

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, Airbnb was in oorsprong een goed platform voor wie zijn woning of appartement enkele dagen wil verhuren wanneer hij even de stad uit is. Maar, natuurlijk, uit dat zeer goede onderzoek van professor Pieter-Paul Verhaeghe blijkt dat er in de realiteit misbruiken zijn. Meer dan de helft zijn professionele verhuurders. Ik las deze week dat drie jonge dames samen 262 woningen en appartementen in Antwerpen verhuren. Daar zit wel een

groep achter. Dat heeft zijn gevolgen voor de betaalbaarheid, maar ook voor de leefbaarheid van veel wijken. Ik ben het met u eens, minister, dat de N-VA-schepen van Toerisme zijn werk niet goed doet in Antwerpen. In Gent heeft men dat serieus aangepakt. Daar gaat dat een stuk beter.

De schepen uit Antwerpen heeft vreemde uitspraken gedaan. Hij heeft niet de indruk dat het een probleem is. Maar goed, als de hotelsector op zijn achterste poten staat, reageer je best. U zou zelf steekproeven doen. U hebt Airbnb gedagvaard. Dan hebt u een samenwerkingsakkoord afgesloten om data te kunnen krijgen. Maar op mijn laatste drie schriftelijke vragen in 2021, 2022 en 2023 zegt u dat u die steekproeven niet meer kunt doen tot wanneer er een uitspraak komt van de Gegevensbeschermingsautoriteit. Wat is daar de stand van zaken? Wanneer zullen we vanuit Vlaanderen Airbnb strenger kunnen controleren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: We weten dat de hotelsector uiteraard liever Airbnb volledig zou willen uitsluiten. Ik denk dat dat niet evident is. Dat is discriminatie. Dat zou niet wenselijk zijn. Ik vind wel dat de minimale kwaliteitseisen die we opleggen en dan ook nog eens de stedenbouwkundige voorschriften die lokale besturen opleggen, die dan ook nog eens bepalen wat toeristisch in de stad kan worden verhuurd, voor hoe lang en voor hoeveel logies ... Dat kunnen steden allemaal bepalen.

Het valt mij op dat dat in Brugge goed loopt. Men doet het goed in Brugge. Er zijn wel strenge stedenbouwkundige voorschriften. Men handhaaft die goed.

Het Logiesdecreet dat we hier hebben goedgekeurd en waar we veel over hebben gediscussieerd, is duidelijk. Mevrouw Brouwers, we hebben het toen ook fel over die handhaving gehad. Dat is duidelijk. Als het decreet gepubliceerd wordt, is het voor iedereen, voor iedere Vlaming, toegankelijk om te lezen. Ieder zijn bevoegdheid. Men kan niet zeggen dat Vlaanderen moet handhaven. Zo werkt het niet. Ik neem dat niet. Ook al komt het vanuit Antwerpen, zij zijn bevoegd om de stedenbouwkundige voorschriften te bepalen. Zij beslissen hoeveel airbnb's ze kunnen verhuren. Ze kunnen bepalen voor hoeveel logies en hoelang. Dan is het hun bevoegdheid om die voorwaarden te handhaven. Andere steden doen dat. Mijn antwoord is heel duidelijk: conform het decreet dat deze democratie goedgekeurd heeft, moet men dat handhaven.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Minister, dat is een correct antwoord. Het is misschien wel nodig dat Toerisme Vlaanderen de communicatie nog eens goed voert. U hebt het hier duidelijk uitgelegd, maar blijkbaar op het terrein wordt het nog niet overal correct begrepen. Misschien moet er nog eens een communicatie komen naar de sector, naar de steden en gemeenten, en zeker naar die grote steden.

Ik vind de suggestie van mevrouw Talpe heel interessant om de goede praktijken te verzamelen van steden als Gent en Brugge waar het wel goed gaat. Ook internationaal zijn er voorbeelden waar we van kunnen leren, zoals Amsterdam en Barcelona. Misschien kan Toerisme Vlaanderen daarop inzetten, om die dan te delen met alle steden die er ongetwijfeld nog mee gaan te maken krijgen, niet alleen die hele grote steden, in de toekomst.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het standpunt van de Vlaamse Regering ten aanzien van de Europese verordening inzake natuurherstel

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, collega's, de Natuurherstelwet beroert het terrein. Het standpunt van cd&v is duidelijk: we hebben al vaak aangegeven dat de huidige Natuurherstelwet onaanvaardbaar is. Er zijn uitdagingen op het vlak van de biodiversiteit, om die te versterken op Europees niveau, dat ontkent niemand. Maar de herstelwet heeft een onaanvaardbaar hoge, disproportionele impact, sociaal en economisch. Dat is duidelijk een struikelblok.

Op 22 juni 2022 werd het Europese voorstel neergelegd. Reeds op 20 oktober heeft de Nederlandse minister kenbaar gemaakt aan de Tweede Kamer dat ook voor hem dit voorstel te ver ging en onuitvoerbaar en onrealistisch was, met name ook inzake de uitvoeringstermijnen en het feit dat het verslechteringsverbod ook buiten Natura 2000-gebieden zou tellen en bindende normering.

Vlaanderen heeft zich eind vorig jaar uitgesproken binnen de directie-generaal Europese Zaken en coördinatie (DGE) dat we een voorbehoud maken bij de Natuurherstelwet. Ondertussen hebben heel wat beroepsorganisaties zich ook uitgesproken, omdat ze vrezen dat er een grote impact is op Vlaamse bedrijven, woningbouw en energie-infrastructuur enzovoort. Door het verordenend karakter riskeert Vlaanderen om een aantal instrumenten uit handen te geven om te sturen welke projecten Vlaanderen nog wenst uit te voeren, met andere woorden voor elk project dreigen we naar de rechtbank te moeten gaan.

Minister, het heeft enige tijd geduurd, maar ik ben blij dat er vrijdag een ei is gelegd. U hebt namelijk vrijdag de impactstudie en juridisch advies naar de Vlaamse Regering gebracht, waaruit duidelijk bleek dat er inderdaad een grote impact was, zijnde op de energiesectoren en de woningbouw, industrie en landbouw. De conclusie en het standpunt van de Vlaamse Regering zijn dan ook duidelijk: deze herstelwet gaat te ver.

Minister, op welke manier zult u de andere gewesten en lidstaten en het Zweeds voorzitterschap overtuigen van onze bezwaren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: We hebben inderdaad vorig jaar met Vlaanderen al een studievoorbehoud gemaakt ten aanzien van de Natuurherstelwet. Wij zijn ook de enige regering in dit land die over deze Natuurherstelwet zowel een juridische analyse als een impactanalyse heeft laten doorvoeren door externe bureaus. Dat is ook de basis geweest voor het standpunt van de Vlaamse Regering.

Ik moet u wel even corrigeren: de Vlaamse Regering heeft geen negatief standpunt ingenomen over natuurherstel. De Vlaamse Regering heeft afgelopen vrijdag beslist dat ze een voorstander is van een Natuurherstelwet waarin de bestaande engagementen worden uitgewerkt, mits de concurrentiepositie van Vlaanderen geen buitenproportioneel nadelige effecten ondervindt.

Op basis daarvan zijn wij maandag tijdens het intra-Belgische overleg met de andere gewesten en de federale overheid overeengekomen om aan de Europese Commissie kritische vragen te stellen, ook over de gevolgen van de voorgestelde Europese Natuurherstelwet. Meer nog, België gaat ook andere lidstaten steunen in de vraag aan de Europese Commissie om een kosten-batenanalyse uit te voeren, want ik denk dat dat wel cruciaal is. En dat is blijkbaar tot op heden niet

uitgevoerd binnen Europa, wat ik op zich wel opmerkelijk vind. Het zou dus gaan over kosten, maar ook over baten. Het is belangrijk dat de Europese Commissie dat doet. En dus zal België dat aankaarten. Er zijn ook andere lidstaten die vragende partij zijn, zoals Finland, maar ook veel andere landen.

Belangrijk is wel – en dat wil ik ook onderlijnen – dat we de natuur die we hier hebben, moeten koesteren, in goede staat houden en beschermen. Het is cruciaal dat we goed weten van Europa wat de reikwijdte en het toepassingsgebied is en wat zo'n verordening concreet betekent. Het is cruciaal dat er een kosten-batenanalyse gebeurt vanuit Europa, en dus steunen wij, en ook België als land, de vraag om die kosten-batenanalyse te maken. Dat standpunt is maandag ook intra-Belgisch met andere regeringen ingenomen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Dank u wel voor uw antwoord, minister. U hebt daar een zeer terecht punt aangehaald, namelijk dat er een impactstudie ten gronde moet gebeuren, een kosten-batenanalyse, maar dan ook over andere doelstellingen die Europa of Vlaanderen heeft. Want, zoals ik aangaf, dreigen met deze herstellwet zelfs de andere doelstellingen die Vlaanderen heeft en die we maatschappelijk moeten dragen, onderuit te worden gehaald of niet meer te kunnen worden gerealiseerd, of dreigen we voor alles naar de rechtbank te moeten. En dat is uiteraard niet de bedoeling.

Minister, u hebt aangegeven dat u bondgenootschappen zoekt. Ik wil bij dezen ook de vraag stellen of u eveneens de Vlaamse posten in het buitenland wilt inzetten, om ook daar het standpunt van Vlaanderen en België en ook onze bezwaren mee kenbaar te maken, zodat we die ook ten volle in het Europese debat kunnen inbrengen en kunnen rekenen op bijsturingen op dat vlak.

Mijn tweede vraag is of u ook van plan bent om in juni naar de Raad Milieu te gaan, om daar ons standpunt en onze bezwaren kenbaar te maken, omdat de impact op onze economie en onze samenleving belangrijk is en in beeld moet worden gebracht, en dat daar rekening mee moet worden gehouden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Hoe meer macht de EU krijgt van zowat alle partijen in dit halfroond, behalve uiteraard het Vlaams Belang, hoe meer problemen en kosten dat oplevert voor Vlaanderen, en dus voor de Vlamingen. Of het nu de klimaathysterie of de stikstofhysterie is, of het nu de peperdure Green Deal is, de nieuwe CO₂-taks of het nakende verbod op brandstofwagens, de ondemocratische Europese Unie heeft hier in Vlaanderen steeds meer te zeggen en de Vlamingen hebben steeds minder te zeggen.

Niemand is uiteraard tegen het beschermen van onze natuur, maar dat kan Vlaanderen en dat kunnen wij, Vlamingen, prima zelf doen. Daar hebben wij geen tirannieke Europese Unie voor nodig, die een 'one size fits none'-beleid voert, dat geen enkele rekening houdt met onze Vlaamse eigenheid en dat geen rekening houdt met de impact op de hardwerkende Vlamingen, op onze boeren, op onze bedrijven. Stop dus met de eurofilie en zorg ervoor dat wij, Vlamingen, weer baas worden in eigen land. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, onze fractie vindt natuur en natuurherstel uiteraard bijzonder belangrijk, maar wat Europa vraagt, moet redelijk en haalbaar zijn en mag er zeker niet toe leiden dat het draagvlak voor het milieu- en natuurbeleid kleiner zou worden. Daarom waarderen wij het dat de Vlaamse

Regering hier een zorgvuldige afweging maakt en daarover met de andere Europese partners van gedachten blijft wisselen. Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u verklaart heel vaak dat u meer natuur wilt realiseren. Maar u hebt zich ook geschaard achter de afspraken die in Montreal zijn gemaakt, namelijk dat 30 procent van onze oppervlakte natuur zou worden. Natuur realiseren doe je echter door meer natuur te maken, maar ook door de negatieve impact op de bestaande natuur te beperken. En dat is net wat die Natuurherstelwet als meerwaarde heeft. Want het voorstel dat nu op tafel ligt, zorgt er net voor dat je kunt uitbreiden en dat de negatieve impact van andere sectoren op de natuur wordt beperkt.

Minister, op dit moment holt u deze wet uit. Hoe zult u ervoor zorgen dat die 30 procent natuur in Vlaanderen wordt gerealiseerd? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, iedereen is voor meer natuur en iedereen wil daar ook extra inspanningen voor leveren. Maar deze Natuurherstelwet goedkeuren, zou zijn alsof je de muur bouwt waar je binnen twintig jaar zelf tegen aanloopt. Dat is waanzin.

Minister, misschien zijn we te lang blijven steken in het ambtelijke proces, de ambtelijke voorbereiding, en zijn we te weinig in het politieke debat, het maatschappelijke debat, getreden over die voor- en nadelen van een natuurherstelwet.

We kunnen dat aan de Europese Commissie vragen, maar ik denk dat we ook in dit huis een oefening te maken hebben op dat vlak. U hebt een impactstudie en een juridische studie besteld. We weten wat Nederland denkt. We zouden in dit huis dan ook het best overgaan tot hoorzittingen zodat het publieke en politieke debat op basis van betere cijfers, betere rapporten en betere inzichten kan worden gevoerd. Ik zal de voorzitter van de commissie Leefmilieu vragen dat te organiseren. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, het is een stuk geloofwaardiger om stoer te doen, in Europa of ergens anders, als je kunt bewijzen dat je zelf je huiswerk hebt gemaakt. We hebben gisteren nog maar een hoorzitting gehad over het jaarlijkse Mestrapport, waaruit blijkt dat we er in Vlaanderen na meer dan dertig jaar nog altijd niet in geslaagd zijn om de Europese Nitratrichtlijn, die dateert uit – houd u vast – 1991, zelfs nog maar voor de helft in de praktijk om te zetten en te realiseren.

Het is een beetje triest om altijd te horen wat we niet willen. Het zou een heel stuk interessanter zijn als u en de collega's die de hele tijd met het hart op het hart beweren dat ze milieu en natuur belangrijk vinden, dan zelf eens zeggen waar de lat dan wel zou moeten en kunnen liggen. Want dát er in Vlaanderen een probleem is, met verdwijnende diersoorten, met verdwijnende habitats, met de achteruitgang van natuurkwaliteit en met de manier waarop we omgevingskwaliteit in Vlaanderen in het beleid ernstig nemen, van PFAS tot allerlei diersoorten, mag voor iedereen duidelijk zijn. Er mogen eens daden worden gevoegd bij al die mooie woorden. We lopen op alle vlakken achter, ook op al heel oude Europese doelstellingen die eigenlijk wel perfect haalbaar zouden moeten zijn.

Voor u stoer doet, kunt u misschien in de eerste plaats eens het werk doen. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, dank u wel.

Collega Tobback, ik ben daar al drie jaar volop mee bezig, mocht u de hele stikstofsaga niet hebben gevolgd. (*Opmerkingen van Bruno Tobback*)

U ziet geen resultaten? Dan zal ik ze misschien opnoemen. We maken effectief meer natuur. Eind 2022 heeft Vlaanderen afgeklopt op 100.000 hectare natuur onder effectief natuurbeheer. Dat is toch wel een heel duidelijke stijging van meer dan 7000 hectare. We hebben de Blue Deal, het Klimaatadaptieplan. Er is nog nooit zoveel geïnvesteerd in natte natuur en bos.

Er is heel veel discussie geweest omdat ik veel subsidies zou geven aan Natuurpunt. In de commissie en ook in de kranten werd er gevraagd hoe dat kwam. Het is logisch dat ze meer subsidies krijgen. Gelukkig heeft de Inspectie van Financiën heel duidelijk aangetoond dat die centen goed worden beheerd en dat de vrijwilligers van Natuurpunt dat ook bijzonder goed doen.

De reden daarvoor is inderdaad dat we meer natuur, meer bos willen. Dat betekent dat je daar ook een beleid naar zult moeten voeren. Ook natte natuur is in aantal hectaren toegenomen. Wij zijn die tanker aan het keren. Het is ook logisch dat we onze natuur gaan herstellen en ook beschermen. Ik zie dat ook als een kerntaak van mezelf en van de Vlaamse Regering. We doen dat ook. Ook al is dit niet gemakkelijk, we hebben dat gedaan.

Collega Van Rooy, u zegt dat Europa zich niet moet komen moeien, Vlaanderen moet dat doen. Ja, we hebben dat gedaan met heel die stikstof, maar u was daartegen. U en uw fractie waren daartegen. Elk initiatief dat ik neem om onze natuur te beschermen, vindt u niet goed. Aan de andere kant spreekt u terecht over de hardwerkende Vlaming, maar die hardwerkende Vlaming wil in het weekend, op zondag of zaterdag – weet ik veel wanneer ze tijd hebben – met zijn gezin, met zijn vrienden, familie, kinderen naar die natuur trekken om daarvan te genieten. Dus ja, wij beschermen de natuur. We hebben een aantal maatregelen genomen, ook naar hydrologie toe, niet alleen naar stikstof. Over water komt straks een vraag.

We gaan nu ook met andere landen spreken. Collega Rombouts, de Vlaamse posten zijn gecontacteerd. Er zijn contacten met de Scandinavische landen, met Duitsland, ik heb gisteren of eergisteren de Nederlandse minister nog aan de lijn gehad. Er zijn heel veel contacten. Ik merk toch ook al dat er ook in de Scandinavische landen, waar een heel mooie natuur is en waar we toch ook naar opkijken, een bezorgdheid is. Er is ook een werkpunt in het binnenland met die ontbossingen – maar dat is een ander paar mouwen. Dus ja, wij zoeken ook naar bondgenoten. En als ik die landen allemaal hoor: die zijn ook voor een natuurherstelwet, maar ze vragen ook wat daar de draagwijdte van is en wat dat nu concreet betekent voor een land als dat van hen. Wij hebben die vragen ook. Dat is ook de reden waarom we afgelopen maandag intra-Belgisch, tussen de bevoegde deelstaten en de federale kabinetten, overeengekomen zijn dat we aan de Europese Commissie al deze vragen gaan stellen. Ik denk ook, naar wat ik verneem van andere landen, dat daar wellicht een bijsturing zal komen. Wij hebben engagementen uit het verleden. Die moeten we absoluut nakomen. Het is belangrijk dat we dat doen.

Mevrouw Schauvliege, wat die '30 procent Montreal' betreft, moet u ook correct zijn: dat is niet per lidstaat, dat is per continent. Wij hebben dat inderdaad ook ondersteund. Het is ook logisch dat we dat ondersteund hebben, maar dat was per continent. Juist is juist. Als beheerder van het dossier moet u correct zaken aanbrengen. Dat is belangrijk in het debat.

Collega Coenegrachts, ik ben er inderdaad wel voorstander van om daarover ook in de commissie een discussie te hebben. Draagvlak voor natuur is er. We hebben dat ook gezien met corona. Heel veel Vlamingen genieten massaal, de dag vandaag nog altijd, van onze natuur. Dat is ook de reden waarom we natuur bijmaken, waarom we daar ook in investeren. Daar is een maatschappelijk draagvlak voor. Ik wil die weg ook verder bewandelen met heel de samenleving. Maar dat betekent ook wel dat we die natuur moeten herstellen en beschermen en dat de doelstelling van de Natuurherstelwet het draagvlak dat er vandaag de dag enorm is, natuurlijk niet onderuithaalt.

De Raad Leefmilieu vindt plaats op 20 juni. Er zal nog een aantal keer intra-Belgisch overleg plaatsvinden, ook afhankelijk van de Europese dynamiek de komende weken. Ik volg dat dagelijks mee op, ook daar waar het moet. En als ik moet gaan, zal ik zeker gaan. Ik veronderstel dat ik dan ook het standpunt van de Vlaamse Regering daar kan brengen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

Collega's, we kunnen allemaal vaststellen dat de ongerustheid op het terrein over rechtszekerheid en hoe we onze maatschappelijke uitdagingen kunnen realiseren bijzonder groot is en steeds maar meer groeit. De juridisering van ons omgevingsbeleid, ons natuurbeleid, eveneens het stikstofdossier, nu het herstelwet-dossier wakkert die ongerustheid steeds meer aan, niet altijd onterecht.

We hebben de uitdaging om een maatschappelijk evenwicht te realiseren. Er zijn verschillende doelstellingen, denk aan huisvesting, voedselproductie, werkgelegenheid, duurzame energiebronnen. Met andere woorden, er zijn veel uitdagingen, maar met deze herstelwet dreigen we die niet waar te kunnen maken en dreigen we inderdaad zelfs het draagvlak voor biodiversiteit onderuit te halen.

Minister, daarom wil ik u aanmoedigen om al uw gewicht in de schaal te leggen, op alle niveaus, bij iedereen, om inderdaad onze bezwaren vanuit Vlaanderen kenbaar te maken. Dus ik denk inderdaad dat uw aanwezigheid op de leefmilieuraad effectief ook belangrijk is. Er is al heel wat tijd overheen gegaan, maar er is nu geen tijd meer te verliezen. Ons standpunt is duidelijk, er moet kracht bijgezet worden. Dank u. *(Applaus van Peter Van Rompuy en Gwendolyn Rutten)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Wilfried Vandaele aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de extra zuivering van fosfor in rioolwaterzuiveringsinstallaties

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Dank u, voorzitter.

Minister, de kwaliteit van ons oppervlaktewater verbetert mondjesmaat, helaas slechts mondjesmaat. De industrie zuivert haar eigen afvalwater, dat weten we, en het huishoudelijk afvalwater wordt grotendeels door de overheid, via Aquafin gezuiverd in onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het basisprincipe daar is dat het organisch afval wordt afgebroken door bacteriën, maar niet alle afvalstoffen kunnen door die bacteriën worden verwerkt, bijvoorbeeld de microplastics, pesticiden en fosfor.

Slechts 28 procent van ons oppervlaktewater beantwoordt aan de fosfornorm. We zien dat een belangrijk deel van die vervuiling afkomstig is van lozingen uit de

rioolwaterzuiveringsinstallaties. Wat dat betreft is er nu een flinke stap vooruit gezet, waar u eigenlijk via een investering van 1,5 miljoen euro – wat mij weinig lijkt, dat is goed besteed – voorziet in 51 installaties die dat fosforgehalte nog naar beneden kunnen halen. U gaat er nog 70 ton fosfor extra uit halen, zodat we eigenlijk die Europese norm in de toekomst moeiteloos halen op die plaatsen. 95 procent van het fosfor wordt straks uit het afvalwater gehaald, in plaats van 80 procent vandaag.

De methode is als de meest kostenefficiënte geselecteerd door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid. Je zou kunnen vragen waarom we dat voor de luttele som van 1,5 miljoen euro nog niet veel eerder hebben gedaan. Maar ik ga die vraag niet stellen. Ik ga een andere vraag stellen. Als u dat nu doet voor fosfor, kan dat misschien ook voor pesticiden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u, collega. Proper water is een basisrecht voor alle Vlamingen en u weet dat dat voor mij ook een belangrijk thema is, en dat we ook nog een grote inhaalbeweging moeten doen. We doen dat via verschillende wegen: extra investeringen in rioleringen, stroomgebiedbeheerplannen, een bijsturing van het mestactieplan en maatregelen in functie van pesticidegebruik.

Inderdaad, we hebben afgelopen maandag samen met Aquafin en de medewerkers van de Vlaamse Milieumaatschappij een zuiveringsinstallatie van Bree bezocht. We gaan de komende jaren een kleine investering doen om op 51 locaties op een goede manier meer fosfor uit afvalwater te halen, voordat dat de beekjes en rivieren in gaat. De bedoeling is om tot 95 procent van het fosfor uit ons afvalwater te zuiveren in plaats van 80 procent. Dat is een hele forse stap vooruit, en op die manier halen we dan ook nog eens 70 ton fosfor extra uit het afvalwater.

Brongerichte maatregelen zijn natuurlijk belangrijk. U weet dat de volgende stap pesticiden zijn. Ons land scoort slecht op Europees vlak, we zijn de slechtste leerling van de klas als het gaat over het percentage kinderen dat leeft in een omgeving met hoge pesticidevervuiling, en doordat pesticiden ook moeilijk uit te zuiveren zijn, weten we van drinkwatermaatschappijen dat ze soms ook moeten stoppen met water te innemen omdat ze die pesticiden daar niet uit krijgen. En dat is ook de reden waarom de wetgeving waar ik binnenkort ook mee naar de regering zal gaan, zo goed als klaar is, om op die manier ook het pesticidegebruik fors te reduceren tegen 2030.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Dank u, minister, u haalt tientallen tonnen fosfor uit dat afvalwater. Als ik het goed voorheb, dan komt dat nu in het slib terecht, en wordt dat zodanig mee verwerkt. Zijn er methodes in de maak om fosfor te hergebruiken en om dat in het circulaire verhaal mee te nemen?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u kondigde inderdaad 51 installaties voor fosfor aan. Die 51 installaties zijn niet gelijk verspreid over Vlaanderen. In Antwerpen zijn er veertien installaties, in Limburg zijn er zestien en in Vlaams-Brabant zijn er ook veertien installaties. In Oost- en West-Vlaanderen staat er nauwelijks iets, ik zal u zeggen hoeveel: er staan vier installaties in Oost-Vlaanderen en vier installaties in West-Vlaanderen.

Het is zo dat de oppervlaktewaterkwaliteit het slechtst is in Oost- en vooral in West-Vlaanderen. Ik zou dus verwachten dat u daar extra inspanningen doet om

ervoor te zorgen dat we niet alleen in Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant proper water hebben, maar dat we overal in Vlaanderen proper oppervlaktewater hebben, zoals ook de kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn vragen.

Minister, welke inspanningen zult u doen om er ook voor te zorgen dat de waterkwaliteit in Oost- en West-Vlaanderen stappen vooruit neemt, zoals Europa eigenlijk ook van ons verwacht. *(Applaus van Elisabeth Meuleman)*

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, en collega Vandaele, het is inderdaad belangrijk, en hoe langer het duurt, hoe moeilijker het is om ervoor te zorgen dat onze waterlopen gezond en veilig zijn, en dat ook ons drinkwater op den duur gezond en veilig geproduceerd kan worden. Het wordt hoe langer hoe moeilijker, met name vanwege de pesticidevervuiling – we hebben die discussie al eens in de commissie gehad – waardoor regelmatig grondwaterwinningen, vaak definitief, stilgelegd moeten worden. Soms worden ze met heel grote kosten geconfronteerd om er nog drinkbaar water van te maken.

Collega Vandaele zegt met veel aplomb dat dit weinig geld is met veel resultaat, maar het blijft wel geld van de belastingbetaler, en in veel gevallen ook geld van de klant van de drinkwatermaatschappij, die zijn facturen ziet omhooggaan. Dat is zeker zo als het over pesticiden gaat, minister, we hebben daarjuist nog de discussie in het kader van 3M gehad. Zou het niet logisch zijn dat we de kosten doorrekenen aan de vervuiler, in plaats van deze – zelfs al zijn het goede technologieën – maatregelen te nemen op kosten van de belastingbetaler of van de klant van de drinkwatermaatschappij? De vervuiler betaalt is niet voor niks uitgevonden. Het lijkt mij toch logisch dat we de kosten hiervoor niet opnieuw doorschuiven naar de brave burger die recht heeft op drinkbaar water, maar wel naar degene die ervoor zorgt dat het alsmaar duurder wordt om dat drinkbaar water te produceren. Dat is namelijk degene die voor die pesticidevervuiling zorgt.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (cd&v): Minister, beste collega's, u weet dat er verschillende technieken zijn om fosfor uit water te verwijderen. Eén daarvan is met de gekookte zandkorrel, die u wel kent, minister, uit het project Leaudegem van HelloWater. Daarbij verwijdt men tot 95 procent van de fosfor dankzij pure techniek.

Maar als we kijken naar de waterzuiveringsinstallaties van Aquafin, dan weten we dat dit vandaag in hoofdzaak gebeurt door de toevoeging van ijzertrichloride. Wat gebeurt er? IJzertrichloride valt uit elkaar, de fosfor bindt, en je krijgt ijzerfosfaat, maar ook chloor. Minister, ik maak mij daar een beetje zorgen over, want om de laatste fractie fosfor te verwijderen uit dat water, heb je proportioneel veel ijzertrichloride nodig, waardoor de concentratie van chloor in het effluent water van de installatie toch wel serieus kan toenemen.

Wordt het effect op het chloor en de chloorconcentratie in het effluent gemonitord? Dat kan namelijk belangrijke effecten hebben op de mogelijke hergebruikstoepassingen van het effluent van die waterzuiveringsinstallatie, en kan ook voor de fauna en de flora in de beek zeer zware gevolgen hebben.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel, collega Dochy, voor het mooie voorbeeld. Het is inderdaad een mooi project uit de Blue Deal, u hebt dat heel goed uitgelegd. Het is ook terecht dat u daar fier op bent.

Collega Vandaele, we halen 70 ton fosfor uit dat afvalwater, dat is natuurlijk heel veel.

De bedoeling is dat we dat gaan recupereren, terugwinnen en hergebruiken als grondstof. Op die manier moeten we dat ook niet importeren uit derde landen en maken we ons op dat gebied ook onafhankelijker. Aquafin is dus ook bezig met een installatie om die fosfor als grondstof te hergebruiken. U weet dat Vlaanderen de kaart trekt van de circulaire economie en dat doen wij in de Europese context ook bijzonder goed. Op die manier kunnen we het goede voorbeeld van het hergebruik van fosfor vrijwaren.

Mevrouw Schauvliege, u hebt het over die 51 locaties. Vooraleer u mij verwijt dat ik die gekozen heb ... U zegt altijd dat ik naar experts moet luisteren, dus ik heb dat in dezen ook gedaan. De locaties zijn door Aquafin en de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) gekozen op basis van effectiviteit. Dus de selecties gebeuren op basis van het advies van die experts en op basis van effectiviteit, om inderdaad onze doestellingen in de kaderrichtlijn Water te halen. Dan is het ook ineens duidelijk dat dat geen politieke keuze is.

Collega Tobback, wat de pesticiden betreft, denk ik dat we daarin inderdaad toch een aantal stappen moeten zetten. Dat is ook de reden waarom we een aantal regelgevende optredens aan het voorbereiden zijn. Ik was zelf heel verbaasd toen ik de Europese kaart zag. Ik wist wel dat er veel pesticiden werden gebruikt, maar op Europees vlak zitten we echt wel bij de slechtste leerlingen en lopen we voorop in het peloton, zeker als het gaat over het percentage kinderen dat in een omgeving met een hoge pesticidevervuiling leeft. Dat is dan ook de reden dat ik een wetgeving aan het voorbereiden ben om dat uit te faseren en fors te reduceren, zeker in gebieden met kwetsbare groepen zoals scholen, zorginstellingen, maar ook drinkwaterwinningsgebieden. Want, nogmaals, water is cruciaal, alle landen hebben met schaarste te maken, dus dat betekent dat we goed moeten omgaan met water. Proper water is cruciaal voor eenieder, zowel voor ons als voor de fauna en flora. Wij moeten daar dus verder werk van maken en ik zal binnenkort dan ook naar de Vlaamse Regering gaan met een nieuwe regelgeving daaromtrent.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Het hergebruik van die fosfor is natuurlijk zeer belangrijk en dan niet alleen van die 70 ton die erbij komt, want in totaal gaat het denk ik over meer dan 8000 ton. Het is dus zeker nuttig. We weten allemaal dat investeringen in rioleringen en waterzuiveringsinstallaties niet alle problemen oplossen. Zo hadden we het er net over dat de diffuse vervuiling vanuit de landbouw een ander verhaal blijft. Toch lijkt het ons goed dat die inspanningen en investeringen worden voortgezet en dat ook nieuwe technieken worden toegepast, zoals hier het geval is. Hopelijk gaan we dan eindelijk toch die waterkwaliteitsdoelstellingen halen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering gedurende vijftien minuten.

– *De vergadering wordt geschorst om 17.30 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 17.50 uur.*

**ONTWERP VAN DECREET over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn
– 1604 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3****Algemene bespreking**

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Collega's, ministers, elf jaar geleden heeft het Vlaams Belang ingestemd met de transitie van deze internaten van Onderwijs naar Welzijn, omdat die kinderen eerder daarin thuishoren en onder betere financiële condities zouden verblijven. We hebben dat toegezegd op voorwaarde dat dit geen negatieve financiële gevolgen met zich mee zou brengen voor het personeel. En daar blijft het schoentje toch nog wat wringen, ook al erkennen we dat het niet gemakkelijk was en er al heel wat problemen zijn opgelost.

Voor de vastbenoemden is er geen al te groot probleem: zij behouden hun loon, hun anciënniteit, ziekteregeling, relevante verlofstelsels, gegarandeerde tewerkstelling in de voorziening. Er blijven wel grote vraagtekens over het uurrooster, want er is daar geen voorgeschreven kader. Het gaat vooral om dagdiensten met inslapende nachten en over het aantal keer dat iemand naar de voorziening moet komen. Als dat pakweg vijf keer is in plaats van drie keer, en men doet telkens een groot aantal kilometer, dan scheelt dat voor de werknemer een slok op de borrel. In Welzijn zijn er normaal gezien heel wat minder mogelijkheden dan in Onderwijs, dus vrezen directeurs of diensthoofden dat ze bepaalde zaken, die personeelsleden al meer dan twintig jaar gewoon zijn, niet mogen toelaten. Daarom zou het goed zijn vanuit Brussel te beslissen zulke beslissingen, in overleg met de vakbonden, ter plaatse te nemen. Bovendien hebben de meeste instellingen hun zorgstrategisch plan nog niet verlengd en besproken met de personeelsleden, wat dan weer voor onrust heeft gezorgd.

Niet iedereen staat dus te springen om die overgang te maken. Vandaar dat we erop aangedrongen hebben toe te laten dat ze het een jaar kunnen proberen, waarna ze eventueel kunnen terugkeren naar het onderwijs, in een andere instelling natuurlijk. Jullie gingen daar niet in mee en dachten dat alles wel zou lossen en dat iedereen de overstap wel zou willen maken. Wij horen toch andere signalen, maar aangezien de deadline eind april is, zal spoedig blijken hoe het nu zit.

Voor de TADD'ers (tijdelijke aanstelling van doorlopende duur) ziet het er nog ongunstiger uit. De minister verwacht dat die kunnen blijven op dezelfde condities als in het onderwijs. Maar in tegenstelling tot de vastbenoemden is daar geen enkele juridische zekerheid. Bovendien gaan ze van een 36 urenweek naar een 38 urenweek, zouden ze per maand 500 euro netto minder verdienen en vier weken minder vakantie krijgen.

Om deze redenen zal het Vlaams Belang zich onthouden op het ontwerp van decreet. We hopen natuurlijk dat de overgang zo vlot mogelijk zal verlopen en de personeelsleden, ondanks alles, toch op hun pootjes zullen terechtkomen. Mochten er toch nog ernstige problemen opduiken, dan hoop ik dat men die met voldoende begrip zal tegemoetkomen, want we hebben iedereen nodig, zowel in het onderwijs als in welzijn.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Het is inderdaad zo, mevrouw en mijnheer de minister, dat er al meer dan tien jaar sprake is van deze transitie, een transitie waar we principieel achter staan. We denken dat de huidige internaten die nog onder Onderwijs zitten, beter welzijnsinstellingen worden en zo beter gefinancierd worden. Het gaat om kwetsbare kinderen, die daar ook thuishoren. Op zich is dat dus een goede zaak.

Maar zo'n transitie is geen eenvoudige zaak. Het heeft veel voeten in de aarde gehad en het heeft te lang geduurd. Het personeel heeft heel lang in onzekerheid gezeten, en eigenlijk is dat nu ook nog zo. We gaan ons daarom onthouden. We krijgen nog steeds verontrustende signalen. Mensen moeten tegen 30 april kiezen wat ze gaan doen en waar ze tewerkgesteld willen zijn. Ik blijf signalen krijgen dat er nog steeds geen duidelijkheid is en dat die TADD'ers nog altijd niet duidelijk weten over hoeveel jaren dienstanciënniteit ze gaan kunnen beschikken.

Minister, in de commissie hebt u gezegd een principiële akkoord te hebben over het besluit dat er moet komen om de prestatie- en vakantieregeling te regelen. Ik hoor dat dat op dit moment toch niet zo vlot gaat, dat er nog altijd wat discussies zijn over onder andere de vakantieregeling en dergelijke. Dat is natuurlijk een belangrijk gegeven voor mensen om tegen eind april een gefundeerde keuze te kunnen maken. Wij zullen ons ook onthouden omdat er nog altijd zo veel onduidelijkheid is, maar mijn concrete vraag is of u daar al opheldering over kunt geven. Ik weet niet of u daarop kunt antwoorden. Hoe zit het met die prestatie- en vakantieregeling en het besluit daarover? Is er nu al een akkoord met de vakbonden, of is dat nog steeds niet het geval?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de operatie die hier voorligt, krijgt een tweede stap met dit ontwerp van decreet, inzake het personeel. Dit heeft inderdaad heel lang op zich laten wachten. De vraag van de betreffende internaten ligt hier al heel lang. Ik verwijs naar een motie uit 2012 waarin voor de eerste keer stond dat we dit moesten regelen. Vervolgens stelde vooral het Gemeenschapsonderwijs die vraag met de regelmaat van de klok. Het is een terechte vraag, want de internaten waarover we in dezen spreken, zijn niet zomaar internaten. Het zijn internaten waar kinderen verblijven die veel meer zorgnoden hebben, op alle vlakken. Als je die in concreto gaat bekijken, moet je eigenlijk toegeven, aangeven dat dat volwaardige welzijnsvoorzieningen zijn. Alleen werden zij opgenomen binnen Onderwijs en waren ze ook op de leest van Onderwijs geschoeid, wat op zich toch een aberratie was tegenover de realiteit waarin zij zaten, zowel het personeel als die instellingen als de jongeren.

Zoals ik zei, dit ontwerp is de tweede stap. De eerste was die van de instellingen. Die hebben we al gezet. Met deze stap, die van het personeel, is de cirkel rond. Collega's, als u dit ontwerp leest en ook ziet wat er nog moet worden aangepast, dan blijkt daaruit toch de complexiteit. Ik denk dat we dat niet onder stoelen of banken moeten steken. Ik denk dat het een zeer normale en menselijke reactie is dat dat voor het personeel op een bepaalde manier wat ongerustheid, wat onbehagen geeft: hoe gaat dat eruitzien, wat zal de toekomst zijn? Er zijn de oproepen van collega's dat, als er toch nog zaken opduiken in individuele casussen, die dan ook individueel moeten worden bekeken. Dat is een realiteit, denk ik. Ik wil bij dezen ook de besturen en het personeel oproepen om in gesprek en overleg te blijven gaan, om op die manier mensen zo snel en zo goed mogelijk te helpen en bij te staan. Van de N-VA-fractie zal dit ontwerp van decreet, zoals het vorige van de instellingen, echter uiteraard steun krijgen, want

hiermee regelen we iets dat eigenlijk allang geregeld had moeten zijn. Dank, dus, omdat dit nu eindelijk in de juiste plooi wordt gelegd.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Zoals ik ook in de commissie heb gezegd, vinden wij de transitie die hier vandaag gebeurt, op zich een logische keuze. De zorgvraag in die internaten werd steeds complexer en het financieringskader van Onderwijs is daaraan niet aangepast. We steunen die transitie dus, maar vragen wel aandacht voor de verworven rechten van de personeelsleden. Zoals ik in de commissie ook heb aangehaald, is dit voor één groep personeelsleden wel heel zuur, namelijk voor wie TADD'er is. Tijdens de benoemingsstop hadden zij geen kans om vastbenoemd te worden, en nu worden ze geconfronteerd met aanzienlijke onzekerheid. Ze weten eigenlijk niet goed waar ze in september 2023 aan toe zullen zijn.

Om die reden, en nog een aantal andere redenen, die wij in de commissie hebben uiteengezet, zullen wij ons onthouden bij de stemming, maar nogmaals, we vinden de transitie op zich wel een goede zaak. Er zijn alleen een aantal zaken waardoor wij ons onthouden.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega's, ik sluit me aan bij de woorden die hier al zijn gezegd. Het is een werk van een klein decennium, wat lang is, maar het is ook broodnodig. Ik kan de bezorgheden die er zijn over een aantal rechten, over een aantal personeelscomplicaties begrijpen, maar laten we niet vergeten dat het hier uiteindelijk wel over kinderen met bijzondere noden gaat. Voor hen komt er nu eindelijk een oplossing met betrekking tot het kader, tot de financiering, die een heel lange tijd onzeker was. Daar ben ik samen met jullie allemaal heel blij om.

Ik heb nog één bijkomende vraag. We hebben het begin maart ook in deze plenaire zaal, minister, gehad over internaten die, vanwege de complexiteit, eventueel zouden besluiten om de werking af te bouwen of stop te zetten. Er was een specifiek geval in het Leuvense waar uiteindelijk wel een oplossing voor is gevonden. Zeer bedankt voor de moeite die u daarin hebt gestoken. Is er, binnen dit decreet of los daarvan, nu een procedure voorzien, zodat ouders, als er een afbouw van capaciteit zou zijn of zelfs een sluiting, wel op tijd verwittigd worden, er een oplossing gezocht wordt en zij niet van de ene dag op de andere in de kou komen te staan?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik onderschrijf natuurlijk het historisch karakter van dit ontwerp van decreet. De internaten, en dan nog een specifieke categorie van internaten, waarover we nu spraken, zijn entiteiten die bij het grote publiek amper bekend zijn, maar die wel wezenlijke taken vervullen. We zorgen ervoor dat de welzijnstaken die zij al decennia vervullen, ook naar waarde worden geschat en dus ook als welzijnstaken worden gevalideerd, ondersteund en gefinancierd, en niet langer als onderwijstaken. Een correctie op de geschiedenis is wat we in dezen doorvoeren.

Het zetten van grote historische stappen gaat vanzelfsprekend gepaard met overgangsmaatregelen, met discussies, met statuten die niet volledig met elkaar corresponderen. En dan stel ik het nog betrekkelijk eufemistisch voor: als het gaat over het beleidsdomein Welzijn en het beleidsdomein Onderwijs, zijn de statuten in verschillende aspecten heel verschillend. Maar ik moet wel zeggen dat de eerste stap om de onzekerheid weg te werken de goedkeuring van dit ontwerp

van decreet is. Daarbij begint het. Vervolgens kunnen we legaal overgaan tot de goedkeuring van het besluit, het besluit dat mijn collega ook opmaakt en zal voorleggen aan de Vlaamse Regering. Maar deze aanpak is, voor alle duidelijkheid, doorgesproken met de sociale partners. We hebben over de procedure die we hebben doorlopen vooraf een akkoord gesloten. Het is ook zo dat we alle personeelsleden gecontacteerd hebben: die zijn allemaal per brief aangeschreven.

Als het dan heel specifiek gaat over die termijn van 30 april, dat is, voor alle duidelijkheid, geen termijn van orde, dat is een termijn van verval, wat wil zeggen dat men ook later nog kan kiezen.

Wat betreft de specifieke andere vragen verwijs ik door naar mijn collega.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's.

Het uitvoeringsbesluit waarover collega Weyts het heeft, is deze ochtend besproken op de stuurgroep. Het klopt, collega's, dat dat op een aantal punten moeilijke discussies zijn, maar we geraken wel goed vooruit. Dat komt dus zeker in orde.

Omdat sommige collega's zich afvragen of dat eigenlijk wel nodig is, wil ik jullie ook meegeven dat alle instellingen op dit ogenblik hun zorgstrategisch plan hebben ingediend. Ze hebben dus allemaal de ambitie om over te komen, wat ik heel goed vind. Onze administratie, Opgroeien, en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) hebben al laten weten dat een aantal van die plannen echt indrukwekkend zijn, dat men er goed over nagedacht heeft en goed kijkt hoe men die stap kan zetten. Ik vind het eigenlijk een heel positief iets, om dat te doen. Je stapt over, maar je moet je dan ook gedragen als een welzijnsvoorziening. Daarvoor trekken we ook middelen uit.

Voor de negen internaten met permanente openstelling (IPO's) zijn de contouren voor die transitie duidelijk. De medisch-pedagogische instituten (MPI's), die nu dus allemaal zo'n plan ingediend hebben, zullen de komende drie weken hun voorstellen vanuit Welzijn krijgen. Dat zijn allemaal interessante voorstellen: dat gaat over meer en betere omkadering, over betere perspectieven voor de kinderen en de gezinnen, en voor de mensen – want vergeet ook niet dat als je je job graag doet, je uiteraard ook liever gaat werken. Dus dat komt de komende weken.

Ook belangrijk om te vermelden, collega's, is dat we in het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) ook een zorggarantie hebben ingeschreven voor de leerlingen die er vandaag al zijn, en ook een aantal overgangsmaatregelen in het kader van het groeipakket.

Collega Vande Reyde, ik begrijp dat u zegt: "als er dan nog zijn die willen stoppen", maar door het feit dat we dat zorgstrategisch plan van allemaal gekregen hebben, weten we dat ze eigenlijk willen doorgaan.

Er is zorggarantie voor de kinderen die in de internaten verblijven, dat is van belang. Ik heb nu twee precaire situaties gehad, ze zijn allebei opgelost. Maar uiteraard, als er zich nog precaire situaties zouden voordoen, weet dan dat onze mensen enkel handelen vanuit het belang van onze kinderen en hun omgeving. Dat is het allerbelangrijkste. We kunnen het ons niet permitteren dat zo'n kwetsbare kinderen tussen de mazen van het net vallen. Uw zorg is dus ook die van mij.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor alle duidelijkheid, ik weet niet hoe ik het nu geformuleerd heb met betrekking tot die termijn van 30 april: het is een termijn van orde, niet van verval.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1604/3)

– Artikel 1 tot en met 24 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft
– 1679 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (cd&v): Voorzitter, het is een tijdje geleden maar we hebben opnieuw een coronadecreet dat we met hoogdringendheid op de agenda van de plenaire vergadering zouden willen brengen, onder de titel 'wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft'. Dat zouden we vandaag nog graag op de agenda brengen en, als het kan, ook goedkeuren.

De voorzitter: We zullen ons daar straks over uitspreken.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET over de Vlaamse toetsen in het onderwijs
– 1590 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ik denk dat ongeveer iedereen zich zorgen maakt over de kwaliteit van ons onderwijs, en terecht. De internationale studies liegen er niet om: het niveau van taal, wiskunde, wetenschappen gaat jaar na jaar achteruit. Ik denk dat we het allemaal wel meemaken, als je hoort wat het niveau van Nederlands is van sommige jongeren, of als je moet

vaststellen dat een 18-jarige eigenlijk niet weet hoe hij een korting van 25 procent moet berekenen op een aankoop prijs.

Collega's, dat is echt een heel groot probleem. Want onze kinderen zijn natuurlijk onze grootste rijkdom. Letterlijk, want wij zijn een kenniseconomie. Zoals mijn voorzitter het ook altijd zegt hebben we inderdaad geen gas of olie, wij hebben de handen en hoofden van onze kinderen. Als we er dus niet in slagen om die allemaal de kans te geven om hun talenten te ontwikkelen, zich te ontplooiën en later bij te dragen, dan is dat natuurlijk in de eerste plaats een gigantisch probleem en een ramp voor die jongeren zelf, maar eigenlijk ook een ramp voor ons allemaal, voor onze welvaartsstaat. Voor ons is het dus heel simpel: sterk onderwijs moet een prioriteit zijn van het beleid, omdat ook onze toekomst ervan afhangt. Daarom geloven wij ook hier weer in een sterke overheid, die de kwaliteit van het onderwijs garandeert en controleert.

Ze garandeert die kwaliteit met heldere, ambitieuze eindtermen die bepalen wat wij als samenleving verwachten dat elk kind, naar welke school het ook gaat, moet kunnen en kennen. En de verwachtingen moeten wat ons betreft echt hoog liggen. Of deze Vlaamse Regering daarin slaagt, is een andere cruciale vraag, waarover we het wat mij betreft hier in het parlement ook dringend moeten hebben, want ik maak me grote zorgen over wat er met de eindtermen van het secundair onderwijs aan het gebeuren is. Maar dat is een ander debat.

Voor vandaag geloven wij dus in een overheid die kwaliteit garandeert en controleert, en dat brengt mij bij het voorstel van decreet dat hier vandaag voorligt: het voorstel van decreet op de centrale toetsen. Dat voorstel van decreet zal ervoor zorgen dat we de kwaliteit van ons onderwijs voortaan veel beter kunnen monitoren – zoals dat vandaag trouwens al op zoveel plaatsen in het buitenland gebeurt – niet alleen op Vlaams niveau, maar ook op het niveau van de school.

Door leerlingen vier keer in hun schoolloopbaan op een gevalideerde en gestandaardiseerde manier te testen, zullen scholen een veel beter zicht krijgen op de mate waarin de leerlingen de eindtermen halen voor Nederlands en wiskunde, want dat wordt getest, maar ook op de mate waarin ze erin slagen om de leerlingen vooruit te doen gaan omdat ze echt sterk onderwijs bieden, of op het feit dat ze daar misschien niet genoeg in slagen. Hoever kan een school zijn leerlingen laten springen, rekening houdend met het publiek waaraan les wordt gegeven? Dat is de centrale vraag als we het hebben over sterk onderwijs.

Het is natuurlijk veel gemakkelijker om de leerlingen over de lat van de eindtermen te laten springen die van thuis uit al een zetje hebben gekregen dan diegenen die echt van nul moeten beginnen omdat ze uit een kansarm gezin komen. De waarheid is ook dat heel veel scholen zelf eigenlijk niet genoeg weten of wat ze doen, echt werkt om de leerlingen te laten bijleren op het vlak van Nederlands en wiskunde. Leerkrachten en directies zeggen dat vaak gewoon ook zelf. Daar kunnen deze centrale toetsen hen volgens ons echt bij helpen. Daar zijn we van overtuigd. Niet alleen om te meten hoe het staat met de kwaliteit van het onderwijs, maar natuurlijk ook om met die resultaten aan de slag te gaan, om de kwaliteit waar nodig te verbeteren, om de scholen te helpen met het versterken van hun pedagogische en didactische aanpak.

Collega's, laat er geen twijfel over bestaan dat wij voorstander zijn van centrale toetsen en dat wij absoluut denken dat dit ontwerp van decreet een belangrijke stap is naar meer kwaliteitsvol onderwijs. Maar dat neemt niet weg dat we er een aantal belangrijke bedenkingen en vragen bij hebben. Ik zal ze niet allemaal met evenveel details en techniciteit herhalen als in de commissie, maar ik wil de voornaamste toch nog even in de verf zetten, want ik denk dat dit echt een belangrijk ontwerp van decreet is.

Wij vrezen dat de minister, zoals wel vaker, misschien toch wat te voluntaristisch is geweest in zijn communicatie. Hij legt veel nadruk op het concept leerwinstmeting. Terecht, denk ik. Het moet inderdaad gaan over hoe – zoals ik daarnet zei – scholen hun leerlingen laten springen. Maar na het horen van de experts zijn we er toch niet van overtuigd dat dit ontwerp van decreet alle beloften die u, minister, hebt gedaan, kan waarmaken. Zo wordt de leerwinstmeting op het niveau van het secundair onderwijs methodologisch wel heel erg moeilijk omdat leerlingen in het middelbaar onderwijs geen rechtlijnig parcours hebben. Ze veranderen van richting of van school. Hoe wilt u dan de leerwinst meten? Experts twijfelen er zelfs aan of dat überhaupt mogelijk is.

In het lager onderwijs is het dan weer de vraag hoe de leerwinst zal worden gemeten tussen het vierde en het zesde leerjaar aangezien er geen eindtermen zijn per jaar, maar eigenlijk alleen maar voor het basisonderwijs als geheel. Scholen bepalen zelf wanneer ze wat geven. Hoe zal de cesuur worden bepaald? Bovendien kunnen we ook de vraag stellen of het wel efficiënt is om nu in het basisonderwijs centrale toetsen te ontwikkelen voor oude eindtermen, die bijzonder dringend aan vervanging toe zijn. Minister, ik wil u trouwens nog eens oproepen om daar niet met de voeten te slepen. Het is echt dringend.

Tot slot, het is de bedoeling dat we resultaten zullen vergelijken tussen scholen die vergelijkbaar zijn. Ook daar is het nog altijd niet duidelijk op basis van welke criteria zal worden gedefinieerd wat de vergelijkbaarheid van scholen nu precies inhoudt.

Dat voor wat betreft de methodologie. Dan is er de link met de eindtermen.

Centrale toetsen monitoren de kwaliteit door te meten in welke mate leerlingen de eindtermen voor Nederlands en wiskunde halen. Welke eindtermen in het middelbaar onderwijs zullen worden getest, is mij voorlopig nog duidelijk. Ik refereerde er al aan. Ik heb ze hier in het parlement nog niet gezien. Ik heb wel al gezien dat er leerplannen worden uitgerold. Maar bon, het zal u niet verbazen dat ik sowieso bijzonder misnoegd ben over de manier waarop dat verloopt.

Ik maak mij zo mogelijk nog meer zorgen over de echo's van op het terrein, dat de eindtermen van de tweede en derde graad intussen zozeer zijn uitgehold, zo breed en vaag zijn geformuleerd, dat de lat hoegenaamd niet meer hoog wordt gelegd. Dat is natuurlijk op zich heel problematisch. Dat heeft een heel directe impact op de centrale toetsen die die eindtermen moeten testen. Want wat gaan we testen als alles heel breed en vaag is? Ook daar, minister, had ik graag uw antwoord, om mij daarover gerust te stellen.

Ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om heel duidelijk te benadrukken dat die toetsen volgens ons een instrument zijn om de kwaliteit van het onderwijs te monitoren, niet om leerlingen op af te rekenen. Voor Vooruit mogen ze dus maximaal een element zijn in een veel bredere beoordeling door de klassenraad, maar zeker nooit het enige vertrekpunt.

Dat is trouwens ook, denk ik, heel belangrijk om te vermijden dat er een soort van 'teaching to the test'-dynamiek op gang komt voor de vakken Nederlands en wiskunde en om het risico op curriculumvernauwing te beperken.

Het gevaar op rankings is een bijzonder belangrijk aandachtspunt voor ons. Doel van de centrale testen is de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, maar niet om de concurrentie tussen scholen op de spits te drijven of te organiseren. Die rankings moeten wat ons betreft absoluut onmogelijk worden gemaakt. Nu, daar hebben we met de minister al lang en breed over gediscussieerd in de commissie. Ik wil ook wel geloven dat de minister juridisch alles op alles heeft gezet om rankings te vermijden. Dat is absoluut niet de bedoeling, maar 'the proof of the

pudding is in the eating' natuurlijk, en ik ben niet helemaal gerustgesteld. Er zijn nog altijd veel mensen die toegang hebben en men kan het risico niet helemaal uitsluiten.

Heel kort en technisch, ik wil het nog eens herhalen, hadden we liever gezien dat de afweging dat ouders die in bijzonder individueel belang inzage kunnen krijgen in schoolfeedbackrapporten, een clause die is toegevoegd na advies van de Raad van State, dat die inschatting beter niet door de scholen zelf zou worden gemaakt, maar door een hoger orgaan zoals de administratie. Dat scholen die inschatting zelf moeten maken, betekent potentieel veel extra werk en druk, maar er is ook het bijkomend gevaar op juridisering, want er is ook geen duidelijk kader op welke basis scholen die afweging dan moeten maken wat individueel van bijzonder belang is. We zijn bang dat sommige ouders die echt graag die schoolfeedbackrapporten willen inzien wel eens een advocaat onder de arm kunnen nemen om die inzage af te dwingen.

Ik zei het daarnet al, centrale toetsen zijn voor ons een belangrijke stap naar kwaliteitsvol onderwijs. Het is een stap maar zeker geen eindpunt. Met meten alleen zijn we natuurlijk niets. Centrale toetsen op zich gaan de kwaliteit van het onderwijs natuurlijk niet magisch opkrikken als scholen er daarna niet mee aan de slag gaan om te kijken hoe ze hun aanpak, werking en didactiek misschien moeten verbeteren en bijsturen. Dat kan alleen als er opvolging is en scholen daar echt bij worden geholpen.

Laat dat meteen onze grootste kritiek zijn. Ik lees en hoor dat scholen die herhaaldelijk onder de verwachting scoren verplicht een begeleidingstraject moeten volgen. Maar ook na herhaaldelijk vragen in de commissie is me toch nog altijd niet duidelijk wat dat nu betekent. Wie beslist over dat 'herhaaldelijk' en 'beneden de verwachtingen'? Wie kan die begeleiding organiseren? Zijn dat de pedagogische begeleidingsdiensten? Is dat iets voor externe partners? Hoe gaan we ervoor zorgen dat die dat goed doen? Is daar budget voor voorzien? Of moeten scholen dat uit eigen middelen betalen?

Ik hoor u ook zeggen dat als het knipperlicht gaat na zo'n toets bij een school, dat de inspectie daar dan prioritair moet langsgaan. Ik ben het daar op zich helemaal mee eens, maar dan lijkt het me ook logisch dat de inspectie daarop voorbereid is en voorzien. Ik vind dat u daar bij de debatten iets te licht bent over gegaan. Als straks in die scholen de knipperlichten afgaan, en ik vrees dat dat in een aantal scholen wel echt zal gebeuren, dan moeten de inspecties, de begeleidingsdiensten en het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs klaarstaan om kort op de bal te kunnen spelen om scholen te ondersteunen en de kwaliteit in de feiten te verbeteren op basis van de resultaten. Ik heb nog altijd niet het gevoel dat u zich daar voldoende bewust van bent, laat staan dat u voldoende mensen en middelen hebt voorzien.

Die kritiek is voor ons redelijk fundamenteel. Of dit ontwerp van decreet echt een keerpunt wordt om de kwaliteit van ons onderwijs te versterken, zou heel hard afhangen van de opvolging, van de begeleiding van scholen om met de resultaten aan de slag te gaan. Dat is volgens mij, ons, niet gegarandeerd en daar maken we ons zorgen om.

Collega's, waar we hier vandaag over stemmen, gaat over de invoering van centrale toetsen op zich. Ja, er zijn, zoals ik duidelijk heb aangetoond, nog een aantal onduidelijkheden en zwakke plekken. Ik heb me de voorbije weken in eer en geweten afgevraagd of de nadelen voldoende opwegen tegen de voordelen, tegen het principe of ze er moeten komen, die centrale toetsen. Opnieuw, Vooruit is voorstander van de centrale toetsen om de kwaliteit van het onderwijs beter te kunnen monitoren.

Ik kan alleen maar zeggen dat wij eerlijk en kritisch aan politiek willen doen. Kritisch betekent dat u ervan op aan kunt dat ik de uitrol en opvolging van die toetsen met argusogen ga opvolgen in het parlement, zodat die toetsen niet alleen maar rapporten opleveren, maar ook resultaat, namelijk het resultaat dat de kwaliteit van ons onderwijs wordt versterkt en dat scholen daarbij worden begeleid en ondersteund. Maar eerlijk betekent dat wij eigenlijk ook blij zijn dat die centrale toetsen straks ook in Vlaanderen worden ingevoerd. En daarom, collega's, gaan we toch voor stemmen. (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Collega's, ik ga het iets minder lang maken dan mijn voorganger. Ik heb vier puntjes.

Ten eerste: in Vlaanderen moeten leerlingen al heel veel toetsen afleggen tijdens hun schooltijd. Ik ben hier al een paar keer met die cijfers geweest. Er is discussie over hoeveel het er zijn, maar het zijn tussen de drie- en de vijfduizend toetsen tijdens hun schoolloopbaan. De Vlaamse Regering wil daar nu nog eens centrale toetsen aan toevoegen, om de onderwijskwaliteit te monitoren en te versterken. Die toetsen zullen ongetwijfeld helpen met het monitoren van de cognitieve prestaties in het onderwijs en de verschillen tussen de scholen. Maar gaan die toetsen globaal veel andere resultaten geven dan de reeds bestaande OVSG-toetsen (Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten), de interdioecane proeven, de PISA-testen (Programme for International Student Assessment) en de PIRLS-testen (Progress in International Reading Literacy Study), namelijk dat de kwaliteit afneemt? We weten uit al die andere vergelijkende toetsen dat de kwaliteit daalt. Die toetsen vergelijken ons met andere landen. Die toetsen vergelijken ons doorheen de tijd. Dus, of die toetsen veel nieuwe info gaan geven, durven wij toch te betwijfelen.

Ten tweede trekt de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) het instrument in vraag. De Vlor heeft daar een uitgebreid rapport over geschreven, waarin hij kritiek geeft op wat hier voorligt. Ik citeer uit de kernbesluiten: "De koppeling van de Vlaamse toetsen aan het versterken van onderwijskwaliteit creëert onrealistische verwachtingen naar het onderwijsveld en de brede samenleving. De memorie van toelichting maakt niet helder waarom de Vlaamse toetsen een efficiënt en effectief middel zijn om onderwijskwaliteit te versterken." Verder luidt het: "Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat er geen eenduidige wetenschappelijke consensus is of centrale toetsen inderdaad een geschikt middel zijn." En tot slot: "In geen geval vallen de resultaten van de toetsen samen met onderwijskwaliteit. Het gaat om een selectie van eindtermen voor Nederlands en wiskunde en ze hebben slechts betrekking op enkele van de 37 kwaliteitsverwachtingen daaromtrent."

De Vlor heeft dus ernstige vragen over de effectiviteit van dat instrument. Hij heeft ook vragen over de juridische en technische onderbouwing van het ontwerp van decreet, over de manier waarop de leerwinstmeting gaat gebeuren, over het sturende karakter van de centrale toetsen naar de scholen, over de maatregelen rond het gevaar van de rankings tussen de scholen et cetera.

Kortom, wij maken ons wel zorgen over dit ontwerp van decreet. Er zijn onzes inziens veel factoren die meespelen in de dalende onderwijskwaliteit, waaronder het lerarentekort en de grote ongelijkheid in de samenleving, die zich weer spiegelt in onze scholen. Er is zeer veel segregatie. We zitten in de top als het gaat over segregatie en witte en zwarte scholen. Er is de vroege schoolkeuze, waar we het vandaag nog over gehad hebben. Dat zijn de vragen die wij stellen.

Anderzijds zien en horen wij ook wel vanuit het veld dat die toetsen toelaten om meer precies te zien waar elke school en elke leerkracht staan. En als er

garanties komen, zoals de minister expliciet belooft, om die rankings te vermijden, kan het ook wel extra informatie opleveren.

Om die reden gaan wij ons onthouden bij de stemming over dit ontwerp van decreet. Ik dank u. (*Applaus van Jos D'Haese*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik kies er toch voor om dit ontwerp van decreet vanaf het spreekgestoelte te bespreken, want de Vlaamse toetsen zijn inderdaad een mijlpaal die we hier in Vlaanderen nemen, een mijlpaal om de vinger aan de pols te houden.

Aan collega's die zeggen dat het gewoon een toets is die erbij komt: neen, collega's, het is een Vlaanderenbrede toets, voor alle scholen. Alle leerlingen gaan dezelfde gevalideerde toets doen. En dat is iets anders dan de toets of het examen dat opgesteld is door de ene school of de andere school. En dat is ook iets anders dan de OVSG-toetsen of de interdiocesane toetsen, die zich alleen maar op één moment in het lager onderwijs bevinden en die niet Vlaanderenbreed zijn. Ik vind niet dat je dat zomaar op één hoop kunt gooien.

En waarom is dat cruciaal, collega's? Met die Vlaamse toetsen houden we jaar na jaar de vinger aan de pols over de kwaliteit van ons onderwijs. Niet alleen voor de overheid, niet alleen voor internationale instellingen, maar ook voor de school en de leerkracht. En nu zijn we afhankelijk van een steekproef, bij een aantal leerlingen in een aantal scholen, die om de zoveel jaren door een internationale organisatie wordt afgenomen. Wel, met deze Vlaamse toetsen nemen we dat in eigen beheer.

Collega's, we moeten dat doen. We kunnen niet om de vijf jaar bekijken waar we nu met Nederlands of met wetenschappen staan. Die termijn is te lang. De kwaliteit van ons onderwijs staat onder druk, en dus moeten we jaar na jaar de vinger aan de pols houden.

Een tweede punt dat ik wil aanhalen, is dat er soms door collega's naar Nederland wordt verwezen, al is dat nu nog niet gebeurd. In Nederland is het resultaat op die ene toets op dat ene moment bepalend voor wat je nadien kunt doen. Die keuze maken we in Vlaanderen expliciet níet. De Vlaamse toets is een onderdeel en de klassenraad kan die Vlaamse toets gebruiken, absoluut, er wordt ook tijd in gestoken, maar het is niet het bepalende onderdeel.

Een derde punt is 'teaching to the test'. Dat zou waar zijn als je zou zeggen waar de lat precies ligt, dat het erop of eronder is en wat de items zijn. Maar de toetsen zijn wel degelijk semiadaptief. Als een leerling een toets invult en het eerste toetsresultaat is juist, gaat die naar een moeilijker item, tot op het moment dat we merken dat die zijn maximum heeft bereikt. Omgekeerd krijgt een leerling die een toetsitem fout invult, een makkelijker item. Dat maakt dat die toetsen de leerling drijven tot waar hij kan. Zo vermijden we dat er in scholen wordt lesgegeven tot op het punt dat de leerlingen de leerstof voor een toets kennen en dat ze dan mogen stoppen. Nee, we blijven verder inzetten, want dat is de ambitie die we in Vlaanderen hebben en dat is ook waar de N-VA achter staat.

En die toetsen helpen. Ze helpen de scholen, de leerkrachten, de inspectie, de pedagogische begeleiding. Ja, ja. Op die manier kunnen ze naar een meer gerichte begeleiding gaan, kort op de bal, en ook, wat mij en onze fractie betreft, naar ontzorging en minder planlast. Want scholen die het goed doen en die met alle leerlingen goede resultaten neerzetten, die ervoor zorgen dat de leerlingen

vooruitgaan en dat er leerwinst is, moet je aanmoedigen om zo verder te doen. Ook op dat vlak is het interessant.

Er vloeit een feedbackrapport uit voort. Dat zal inderdaad datageletterdheid vragen van onze leerkrachten en scholen. We zullen dat moeten begeleiden, collega's, daarmee zijn we het absoluut eens. Maar de stap die we vandaag zetten, is wel zeer belangrijk.

Ik wil graag het zeer uitvoerige advies van de Raad van State aanhalen. Hij stelt dat de vrijheid van onderwijs in dezen niet in het gedrang komt. En dat is ook logisch, collega's, want die toetsen zeggen niet hoe er moet worden lesgegeven, maar gaan wel na wat er bereikt werd met dat lesgeven. En dus zou het heel raar zijn, mocht dat de vrijheid van onderwijs in het gedrang brengen.

Het klopt dat er nog een aantal stappen moeten worden gezet, collega's, en dat zal ook op de werkvloer, van leerkrachten en van scholen, een verandering vragen om ermee om te gaan. Ik hoorde daarnet een aantal partijen zeggen dat ze zich zouden onthouden. Laat dat toch niet de reden zijn om deze stap niet te zetten.

Collega's, ik haal nog een aantal zaken aan. Ten eerste: het gaat inderdaad over het vierde en zesde leerjaar in het lager onderwijs en het tweede en zesde jaar in het secundair onderwijs, en ook over de leerlingen van het buitengewoon onderwijs OV4 (opleidingsvorm). Dat wordt soms vergeten, maar die leerlingen volgen het normale curriculum. We blijven hen hierin meenemen.

We starten met wiskunde en Nederlands. Collega's, het is hier al genoeg gezegd: Nederlands, met begrijpend lezen, schrijven en grammatica, is de basis van alle vakken. Als je de leerkracht niet verstaat, wordt het heel moeilijk om het vak te begrijpen. En wiskunde is het vak waarop heel wat andere vakken gestoeld zijn.

Wil dat zeggen dat die andere vakken dan niet belangrijk zijn? Uiteraard niet, want deze toetsen vormen een onderdeel, maar niet de totaliteit.

Collega's, ik besluit: dit is echt een belangrijke stap in ons Vlaams onderwijs, een historische stap die we verder moeten opvolgen, ook in implementatie. Het eindigt hier dus niet, maar we gaan met onze fractie dit ontwerp van decreet met zeer veel goesting goedkeuren.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Collega's, minister, als het Vlaams Belang vinden we het zeer goed dat er Vlaamse toetsen ingevoerd worden. Laat dat zeer duidelijk zijn. Die toetsen zijn erg belangrijk om jaar na jaar het niveau in ons onderwijs objectief te gaan meten en ze zijn een essentieel startpunt om de scholen zelf een instrument te geven om hun kwaliteit op te trekken. Maar toch gaan we ons, zoals in de commissie, bij dit ontwerp van decreet onthouden wegens een drietal bedenkingen.

Ons belangrijkste bezwaar is en blijft dat er in het secundair onderwijs alleen maar toetsen voorzien zijn voor het tweede en het zesde middelbaar, maar niet voor het vierde. Dat is nochtans een belangrijk schakeljaar om een keuze te maken voor de derde graad. Ik heb in mijn schoolcarrière velen een verkeerde richting weten te kiezen voor de derde graad, bijvoorbeeld met een te zwaar pakket wiskunde, vaak omdat de ouders daar nogal sterk op aandrongen. Niet alle leerlingen en ouders geven immers gehoor aan het advies van de klassenraad. Dan is een uitslag van die Vlaamse toetsen ongetwijfeld een extra feit om je te doen nadenken en je eventueel met beide voeten op de grond te zetten.

Het is ook belangrijk om correct de leerwinst te meten want nu is het gat tussen de twee toetsmomenten veel te groot. Heel wat leerlingen veranderen immers in die vier jaar nog van richting of zelfs van school. Toen ik in de commissie vroeg of het niet-toetsen van het vierde jaar ingegeven was door financiële redenen, liet de minister weten dat dat niet het geval was, maar dat de invoering zo al moeilijk genoeg was. Hij gaf nog wel aan dat er in de toekomst wel werk van gemaakt zou kunnen worden, maar dat is voor ons nog geen garantie.

Het tweede bezwaar betrof de kwestie van het al dan niet mogen meenemen van de resultaten van deze toetsen naar de deliberatie. Scholen mogen dat inderdaad doen, maar ze moeten dat vooraf aangeven in het schoolreglement. Wij vrezen dat dit toch zou kunnen leiden tot een vertekend beeld. Als leerlingen weten dat de resultaten mee besproken worden op de klassenraad, dan gaan ze zeker meer hun best doen dan wanneer dat niet het geval is. Dat is heel menselijk. Als je als leraar een toets afneemt, krijg je heel vaak van de leerlingen vooraf de vraag of dat meetelt voor het rapport, waarop je natuurlijk altijd bevestigend moet antwoorden want anders nemen ze de test sowieso minder serieus. Daarom zouden we dat voor de Vlaamse toetsen overal opleggen. Dat betekent natuurlijk niet dat de cijfers doorslaggevend zouden worden. Ze zijn slechts een element in een groter geheel. Maar het versterkt wel de perceptie dat het ernstig bedoeld is. Op die manier zou er volgens ons nadien minder ruis op de resultaten zitten.

Ons derde bezwaar is dat scholen waar de leerlingen bij de eerste afname zwaar ondermaats scoren, niet onmiddellijk een begeleidingstraject zullen moeten volgen. Dat is pas wanneer ze stelselmatig onder hun niveau scoren, mevrouw Goeman heeft daar ook al op gewezen. We zijn daar toch niet helemaal gerust in. Op die manier verliezen we minstens een jaar om de kwaliteit te verbeteren. Dat vinden we toch wel jammer. Collega's, we staan heel positief tegenover het ontwerp van decreet in het algemeen en we juichen de invoering van de Vlaamse toetsen toe, maar er zijn nog wel wat verbeterpunten. We hopen dat die in de toekomst nog doorgeduwd kunnen worden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, met dit ontwerp van decreet wordt er een decretale grondslag verleend aan wat er in het regeerakkoord afgesproken werd. De Vlaamse toetsen geven ons een beeld van de kennis en de vaardigheden van onze leerlingen. Naast dat het een houvast is voor leerlingen, leerkrachten en ouders, biedt dit ontwerp van decreet – en voor onze fractie was dat toch heel belangrijk – ook duidelijkheid aan het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs over het kader waar de operationalisering zou kunnen plaatsvinden.

En uit de gedachtewisseling, die trouwens zeer interessant was, leren we dat er toch wel wat onzekerheid bestaat over de manier waarop we dit decreet in de praktijk zouden omzetten, toch in het hoofd van de medewerkers. En ik herhaal heel graag mijn punt, minister, mijn uitdrukkelijke vraag dat u als minister de operationalisering goed opvolgt, dat u dat goed bewaakt, en zeker ook bewaakt welk mandaat we aan het steunpunt geven via dit decreet.

De Vlaamse toetsen, collega's – het is hier al vaak gezegd –, zijn een bron van data over de leerwinst van de Vlaamse scholieren. Het blijft voor onze fractie dan ook zeer belangrijk dat het afleveren van een diploma of een getuigschrift gebeurt op basis van alle sleutelcompetenties, en die diploma's moeten als het ware een som zijn van alles wat een leerling heeft geleerd, zowel qua kennis als qua competenties als qua attitudes. Het mag zich in elk geval niet beperken tot de twee leergebieden waarover de toetsen nu gaan.

De klassenraad moet wat ons betreft altijd autonoom kunnen blijven beslissen over het al dan niet geslaagd zijn van een leerling, vertrekkende van alle informatie die hij heeft verzameld tijdens het leerproces. Het werd al aangehaald: de Raad van State bevestigt dat het ontwerp van decreet de autonomie van scholen en klassenraden niet aantast, en niet verhindert dat scholen hun eigen doelen blijven nastreven en realiseren. Dat, wat we in het regeerakkoord ook hebben afgesproken en wat er via dit ontwerp van decreet qua doelen is vastgelegd, zal moeten blijken. Het werd ook al gezegd: 'The proof of the pudding is in the eating.'

Ik betreur toch wel, minister, dat er in de voorbereidende gesprekken in de commissie toch wel wat wantrouwen was bij een aantal collega's, wantrouwen ten aanzien van leerkrachten, wantrouwen ten aanzien van scholen. Al was het maar omdat sommigen de Vlaamse toetsen centrale examens of centrale proeven blijven noemen. Want die centrale proeven zouden als het ware een 'yes or no' kunnen betekenen voor het al dan niet slagen van leerlingen, wat in elk geval niet is wat we hebben afgesproken in het regeerakkoord en wat ze ook niet hoeven te zijn. Ze bepalen, terecht, niet of een leerling geslaagd is of niet. Het oordeel van de klassenraad kan op dat punt nooit worden vervangen.

Voor ons blijven de eindtermen minimumdoelen; dat zijn ze altijd geweest. Ze worden herdoopt op een bepaald moment, maar ze zijn altijd minimumdoelen geweest. Wat ons betreft moeten die minimumdoelen ook aangeven wat leerlingen minimaal moeten kunnen, welke attitudes ze moeten aanleren, welke competenties. Het kan wat ons betreft niet de bedoeling zijn dat die eindtermen zodanig geformuleerd worden dat ze ook die Vlaamse toetsen dienen. Dat is niet de doelstelling van een eindterm. De eindtermen moeten wel de maatstaf voor kwaliteit blijven en de leerkrachten moeten ermee aan de slag kunnen gaan.

Wat hier vandaag voorligt, collega's, is niet gestart van een wit blad. In Vlaanderen is er al heel wat expertise op het vlak van toetsen. Er werd al verwezen naar de interdiocesane proeven, de OVSG-toetsen. En als ik kijk naar wat er bijvoorbeeld met de OVSG-toetsen werd gerealiseerd, dat de pedagogische begeleidingsdiensten op grond van de uitslagen van de toetsen aan de slag gingen, bijvoorbeeld rond leesvaardigheid, en daarvan ook resultaten zien in de toetsen, dan denk ik dat daar al een goede basis ligt.

De kwaliteit van het onderwijs mag niet alleen afhangen van wat we kunnen meten. Sommige zaken zijn nu eenmaal minder toetsbaar, minder meetbaar via toetsen, maar die blijven even belangrijk. De vraag is dan ook dat ons onderwijs gericht blijft op kwalificeren, op socialiseren en op subjectiveren. Het is vooral belangrijk voor ons dat scholen een brede kijk op leerlingen behouden en zich niet beperken tot die Vlaamse toetsen.

De eindtermen zijn minimumdoelen – ik had het er al over – en de onderwijsverstrekkers kunnen via de leerplannen extra doelen aan het curriculum toevoegen. Morgen hebben we hier wellicht een discussie over in de commissie. We willen de lat hoog blijven leggen, maar de scholen moeten ook die extra doelen kunnen blijven meenemen in de evaluatie. Daarmee is ook de kwaliteit van ons onderwijs gediend.

In het ontwerp van decreet staat trouwens, minister, dat het technisch mogelijk is om de extra doelen en de extra items van de onderwijsverstrekkers mee te nemen en te integreren in de Vlaamse toetsen. Voor de cd&v-fractie hoeven we daar niet mee te wachten. Van zodra de toetsen beschikbaar zijn, moeten de onderwijsverstrekkers ook hun toetsitems kunnen toevoegen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt daarbij om dat ten laatste in het schooljaar 2024-2025 mee te nemen. Vandaar nogmaals mijn uitdrukkelijke vraag, minister, om ook bij

het Steunpunt aan te dringen om daar prioritair werk van te maken, en dat ook technisch mogelijk te maken zoals vandaag decretaal is bepaald, eerder dan dat het Steunpunt zich richt op de ontwikkeling van elementen die niet in het ontwerp van decreet van vandaag zijn meegenomen.

Minister, ik waardeer dat de toetsen de gelijkwaardige eindtermen kunnen meenemen, dat is ook vastgelegd in het ontwerp van decreet waar we straks over stemmen. Ik was toch wat verbaasd dat er volgens het Steunpunt daar nog geen duidelijkheid over is. Daarom dring ik er toch nog op aan om die mogelijkheid te garanderen, ook in het licht van de vrijheid van onderwijs, want op basis van wat er in het ontwerp van decreet staat, heeft de Raad van State ook zijn uitspraak gedaan.

The proof of the pudding is in the eating. Om alles goed te laten slagen, moet er ook voldoende garantie zijn dat er ICT-materiaal aanwezig is, en mensen goed onderlegd zijn om de toetsen af te nemen. De toetsen waren vooral vernieuwend omdat de leerwinst bij de individuele leerling kon worden vastgelegd. Het was dan ook wel verrassend om te horen dat de operationalisering van de leerwinstmeting in het secundair onderwijs zou worden uitgesteld. Het Steunpunt gaf namelijk aan dat de meting van de gecontextualiseerde leerwinst in beperkte groepen niet mogelijk zou zijn. Toch lezen we nergens in het ontwerp van decreet dat er toetsen zouden worden afgenomen van groepen van leerlingen. Dat zijn allemaal zaken waar we in de commissie al vragen over hebben gesteld, minister. We vragen heel uitdrukkelijk om de vinger aan de pols te houden, en heel goed op te letten wat de doelstellingen van dit ontwerp van decreet zijn, en wat de haalbaarheid is bij de uitvoering ervan.

Volgens het ontwerp van decreet dienen de toetsen als een meting van de leerwinsten, maar dat kunnen focustoetsen niet. Het is hier ook nodig dat het Steunpunt decretaal weet wat het wel en niet kan. Voor de bevraging van scholen, leerkrachten en leerlingen waar het Steunpunt extra informatie uit wil halen, zie ik ook geen decretale basis in dit ontwerp van decreet, minister. Het is dus echt belangrijk dat het Steunpunt zich eerst bezighoudt met wat wel in het ontwerp van decreet staat, en dan verwijs ik graag naar het invoegen van de toetsitems van onze onderwijsverstrekkers.

De bezorgdheid over de cesuur in het vierde leerjaar werd ook al geuit, want die cesuur is er eigenlijk niet, die is er enkel in het zesde leerjaar. Ook daar kent u mijn bezorgdheid dat de Vlaamse toetsen niet als te sturend mogen overkomen naar onze scholen en onze onderwijsverstrekkers.

Over het doel van deze toetsen is iedereen het eens, namelijk dat ze duurzaam moeten inzetten op kwaliteit. Het moet een kompas zijn om goed onderwijsbeleid te kunnen voeren, zowel op metaniveau als voor de school zelf. De toetsen zullen dus een bron van data zijn, en ze zullen heel veel extra data opleveren, maar we moeten vooral opletten dat de toetsen de kwaliteit zullen verbeteren. Ik hoop dan ook dat de scholen genoeg informatie en tijd kunnen krijgen om met die data om te gaan, en om datageletterd te kunnen worden, nog meer dan ze nu zijn. Ik hoop dat leerkrachten blijvend de eerste evaluator zijn van onze leerlingen, dat ze gesterkt worden in het opmaken van eigen valide en betrouwbare testen, en dat ze expert worden en blijven in het evalueren.

We gaan dit ontwerp van decreet goedkeuren, collega's. Er zijn nog een aantal vragen over de effectieve uitvoering, maar dat zijn zaken en vragen die er vooral zijn uit een zorg voor maximale rechtszekerheid. Mijn waardering gaat ook uit naar de experts van het Steunpunt, naar hun inzet en expertise, en naar de openheid die ze hadden tijdens de gedachtewisseling. Het lijkt mij nuttig, collega's en minister, om heel regelmatig in de commissie Onderwijs een

gedachtewisseling te organiseren met het Steunpunt om de vinger aan de pols te houden over wat het operationaliseren van dit ontwerp van decreet betreft, maar ik hoop alvast dat dit goed landt. Bij dezen denk ik dat het ook duidelijk is dat we dit graag goedkeuren.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): De gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde net- en koepeloverschrijdende proeven. Minister, ik word in het algemeen minder wild van overal Vlaams voor te zetten, maar op zich vind ik dat een goede afkorting. De reden waarom ik het eerst voluit heb gezegd, is omdat daar iets heel belangrijks in staat, namelijk dat het net- en koepeloverschrijdend is, en dat het bijgevolg voor elke leerling binnen elke school in Vlaanderen en het Vlaams onderwijs in Brussel telt. Dat is heel belangrijk, omdat dat ervoor zorgt – want sommigen die altijd pleiten voor de vrijheid van onderwijs vergeten soms dat iedereen die daar lesgeeft, ook betaald wordt door de belastingbetaler – dat die eindtermen en dergelijke ook worden vastgelegd en dat men zich daar moet naar richten. Want het is voor ons belangrijk dat op het einde van de rit elk kind dezelfde kansen krijgt. En daarom is het vandaag een belangrijke dag voor het onderwijs in Vlaanderen. Dit gaat namelijk niet over rankings van scholen, maar over hoe we ervoor zorgen dat elk kind dezelfde kansen krijgt en hoe we op tijd kunnen ingrijpen daar waar er zich problemen voordoen.

We kijken naar leerwinst en bijgevolg ook naar alle scholen op een goede manier, namelijk of de school waar ik mijn kind naartoe stuur, doet wat ze moet doen, namelijk al het potentieel uit mijn kind halen. Vandaag kunnen we niets anders dan vaststellen dat ons onderwijs het bijzonder moeilijk heeft. De internationale toetsen, of het nu gaat over PISA, TIMSS of over PIRLS, zeggen allemaal dat Vlaanderen achteruitgaat. Vlaanderen draait eigenlijk op een kenniseconomie en bijgevolg zijn degenen die afstuderen van onze scholen, degenen die ervoor zorgen dat die kenniseconomie, en onze welvaart zoals wij die kennen, al dan niet kan blijven bestaan. Dat is een verantwoordelijkheid voor eenieder en het feit dat we nu inderdaad kijken naar de voortgang van leerlingen en naar elke leerling individueel, maar ook naar de scholen en op welke manier zij die leerwinst bij die leerlingen kunnen boeken, zorgt er ook voor dat we ook tijdig kunnen ingrijpen als dat niet het geval is.

Ik vind dit dus een bijzonder goede zaak waar we, indien noodzakelijk, inzetten op die remediëring en waar we in de toekomst verder kunnen uitbreiden naar andere jaren en vast ook goede zaken die naar voren gebracht zijn door collega's. Ik denk dat dit een belangrijk punt is waar we vandaag gekomen zijn. We hebben in het regeerakkoord geschreven dat we een tool gingen uitwerken. Ik denk dat de tool die vandaag voorligt, een goede tool is die op een goede manier opgebouwd is en die ervoor zorgt dat we vooruit kunnen met ons onderwijs op het vlak van elke leerling.

Daarnaast, minister, – u weet dat wij dat al enkele malen hebben gezegd, ook in de commissie – zijn collega Rutten en ikzelf ook voorstander om op het einde van de schoolloopbaan een groot algemeen examen te organiseren met een algemene kennistoets over alle scholen heen die ervoor zorgt dat je weet waar je aan toe bent en waar je klaar voor bent. Je kunt dat perfect baseren op wat we vandaag hebben. Ik ben ervan overtuigd dat, als alles goed loopt bij deze Vlaamse toetsen en we erin slagen om in te grijpen daar waar er problemen zijn, dat elkeen op een juiste manier naar dat centraal examen kan, goed voorbereid op wat er daarna komt.

Want op het einde van de rit moeten zij die verder willen studeren, ook daarop voorbereid zijn. Dus het is belangrijk dat we dat goed doen.

Want er is iets heel speciaals. We praten regelmatig over het feit dat het middelbaar onderwijs achteruitgaat. Het gaat voor een stuk achteruit omdat ook het lager onderwijs achteruitgegaan is; die stromen door naar het middelbaar. We zeggen dan ook dat het al een geluk is dat het universitair onderwijs niet achteruit is gegaan. Dat is een speciale redenering, want dat zou betekenen dat je in die maanden vakantie tussen het middelbaar onderwijs en de universiteit wonderbaarlijke vooruitgang boekt, terwijl men meestal zegt dat je in een vakantie achteruitgaat. Met andere woorden: we weten al dat onze universitaires de volgende jaren voor een groot stuk gaan worden geconfronteerd met problemen.

Het is dus een heel goede zaak dat we de Vlaamse toetsen ingebouwd hebben, dat we kunnen remediëren waar nodig, dat we elke individuele leerling die leerwinst wil maken, maximaal helpen. De vraag is of we op termijn kunnen evolueren naar een centraal examen dat ervoor zorgt dat iedereen goed voorbereid is voor om verdere studies aan te vatten. (*Applaus van Gwendolyn Rutten*)

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voor de collega's die Onderwijs niet volgen, wil ik onderstrepen dat dit een zeer belangrijke en ingrijpende maatregel is, die een enorme verandering zal teweegbrengen in ons onderwijs. Waarover we hier stemmen, is wel degelijk een heel belangrijk ontwerp van decreet. Er zijn collega's die er enorm lyrisch over gedaan hebben en er zijn collega's die iets kritischer durven te zijn over die Vlaamse toetsen. Ik moet zeggen dat wij iets minder onverdeeld lyrisch zijn, want we hebben een aantal bedenkingen. Ik durf zelfs te zeggen dat we niet onverdeeld zeker zijn dat dit een evolutie ten goede is.

Centrale toetsen, overheidscontrole, het centraal organiseren van onderwijs, minister – dat hebben we vorige week kunnen aanschouwen –: daar is niet altijd een garantie, daar is geen een-op-eenrelatie die ervoor zorgt dat de kwaliteit van het onderwijs omhooggaat. Laat ons dat duidelijk stellen. Er zijn landen die minder centrale controles hebben, die veel autonomie laten aan de scholen en waar je een groot engagement en een grote betrokkenheid ziet, een groot eigenaarschap van de leerkrachten, en waar men goede resultaten boekt. Zomaar zeggen dat er een een-op-eenrelatie is van centrale toetsen en het verhogen van de onderwijskwaliteit, dat kunnen we dus zeker niet.

Wat onze bezorgdheid is bij het invoeren van die centrale toetsen, is dat er zeker aan een aantal voorwaarden moet worden voldaan. Ik denk dat het belangrijk is dat scholen en leerkrachten dat eigenaarschap niet verliezen en dat we niet komen tot een onderwijs van 'teaching to the test' en waarbij we de enorme rijkdom van andere vakken, vaardigheden en competenties dan diegene die getest worden, zouden verliezen.

Ik ben het dus eens met diegenen die hier al gezegd hebben dat we de nadruk moeten leggen op andere sleutelcompetenties en de rijkdom van ons onderwijs. Het te allen prijze vermijden van het 'teaching to the test' is een heel belangrijke bezorgdheid.

Er zijn een aantal goede zaken. Jullie hebben bewust gekozen om geen 'high-stake' toetsen in te voeren. Dat wil zeggen dat de toetsen niet kunnen bepalen naar welke universiteiten je mag of kan gaan en dat de toetsen niet bekendgemaakt zullen worden, net om te vermijden dat er rankings komen. Zo kan vermeden worden dat er nog meer elitescholen, nog meer segregatie ontstaat. Wat dat is een probleem in Vlaanderen waarvan we ons bewust moeten zijn en dat we zouden moeten aanpakken. Doordat er een aantal garanties ingebouwd zijn dat de resultaten niet bekendgemaakt gaan worden, zouden we dat inderdaad moeten vermijden. Maar collega Goeman heeft ook al gezegd dat er zodanig veel uitzonderingen zijn ingebouwd van mensen die de resultaten wel zouden

kunnen inkijken – en dat moet ook zo – dat het maar de vraag is of niet vlug de ronde zal doen welke de goede scholen zijn. Als we dan geen inschrijvingsbeleid hebben, zal er weer volop gekampeerd worden om in die scholen toegang te krijgen, of zal er op een andere manier een selectie gebeuren aan de schoolpoort. Dit is zeker te vermijden.

De toetsen moeten niet meetellen in het eindresultaat. Er zullen scholen zijn die zeggen dat ze belang blijven hechten aan de klassenraad en de permanente evaluatie en die bekijken hoe een leerling doorheen het jaar presteert.

Er zullen echter misschien ook scholen zijn die wel veel belang zullen hechten aan die toetsen, die die wel voor een belangrijk deel laten meetellen. We zien dan dat dat toetsen worden die ervoor zorgen, naast het feit dat wij al ontzettend veel evalueren, dat heeft de heer De Witte ook gezegd, dat er nog meer stress bijkomt in ons onderwijs, zeker als dat dan gepaard gaat met goede scholen die de reputatie hebben veel belang te hechten aan die toetsen. We zien dat ook in andere landen. Potentieel is er dus ook een welzijnsgevaar, een gevaar van nog meer stress voor leerlingen, als die toetsen steeds belangrijker zouden kunnen worden. We moeten dat dus echt in de gaten houden en bewaken dat echt wordt voldaan aan de garanties die zagezegd zijn ingebouwd om dit 'low-stakes'-toetsen te houden.

Minister, ten slotte, zo'n toets is ten hoogste een thermometer als je daar geen andere gevolgen aan koppelt. Ik heb dat in de commissie ook een aantal keren benadrukt, maar wil dat hier nog een keer doen. Met een thermometer kun je de temperatuur meten, maar daarmee heb je het onderliggende probleem nog niet aangepakt. In wat nu voorligt en wat u hebt voorgesteld, zien wij veel te weinig hoe, als die thermometer inderdaad aantoont dat er wel wat problemen zijn, die zullen worden aangepakt. Eerst en vooral, de analyse van de resultaten zal niet simpel zijn. We hebben daar voorbeelden van gezien. Je moet inderdaad al iets van data kennen, van data-interpretatie en -analyse om daarmee aan de slag te gaan. Stel dat je dat als directeur kunt, dan moet je ook nog het beleidsvoerend vermogen hebben om daar verder mee aan de slag te gaan, om verbeterpunten en -plannen op te stellen en dergelijke. We weten dat sommige directeurs inherent wel het beleidsvoerend vermogen hebben, maar niet de mogelijkheden, omdat ze ook bezig zijn met de infrastructuur, met het repareren van de toiletten enzovoort. We zitten in ons onderwijs, in onze scholen ook wel een beetje met een gebrek aan beleidsvoerend vermogen om voldoende gevolg te kunnen geven aan wat die thermometer aangeeft. Oké, ze zullen worden bijgestaan door de inspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten. Dat is de bedoeling, maar goed, we weten ook hoe het zit met de inspectie. Die is totaal overwerkt. In plaats van om de zes jaar inspecties te doen, is dat slechts om de tien jaar omdat ze geen tijd hebben. Hoe zullen zij, als ze niet worden versterkt, scholen kunnen opvolgen waar er alarmbellen afgaan of oranje lichten zijn? Dat lijkt ons toch wel wat problematisch.

Ik heb de vergelijking gemaakt, en zal dat nu nog eens doen: ik heb het gevoel dat wat hier gebeurt, een beetje gelijkaardig is aan de invoering van het M-decreet. Minister Smet zei toen dat de Rubicon was overgestoken, dat het was gebeurd en 'après moi le déluge'. Het kwam erop neer dat hij de beslissing had genomen en dat men daarna wel zou zien, dat men het achteraf dan maar moest oplossen. We zijn aan het einde van de legislatuur. U voert iets gigantisch ingrijpends in. Dat zal misschien een aantal problemen blootleggen. En dan, minister? Dan zal het aan uw opvolger zijn om alle problemen die worden blootgelegd aan te pakken. Ik zou bijna zeggen dat ik hoop dat u het zelf bent, maar dat is misschien wat overdreven. Dat zal toch wel een hele uitdaging zijn. Ik had dus liever gezien dat ook dat luik veel beter was uitgewerkt voor we zoiets moesten goedkeuren.

Kort samengevat, minister, er zijn voor ons toch wel nog heel wat vraagtekens en bedenkingen, waardoor wij ons met betrekking tot dit ontwerp van decreet zullen onthouden.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, ik zou de bespreking van dit ontwerp van decreet toch niet willen laten eindigen in de negativiteit van collega Meuleman. Daarom vraag ik toch nog even het woord. Minister, ik ontnem u dan misschien even het woord, maar ik zal het heel kort houden.

Ik wilde gewoon maar even het volgende meegeven. We hebben de mond vol van onze onderwijskwaliteit. We zijn daar allemaal bezorgd over, en af en toe moeten we een stap zetten in een bepaalde richting. Als we altijd bij alles vraagtekens zetten en die de overhand laten nemen, dan zetten we nooit een stap verder en dan zullen we ook nooit iets teweegbrengen wat die onderwijskwaliteit betreft, waarover we allemaal zo ongerust mogen zijn.

Collega Meuleman, ik ben inderdaad een van die collega's die meer lyrisch is over dit gegeven. Ik stond werkelijk versteld tijdens de hoorzitting met de ontwikkelaars van de Vlaamse toetsen over wat wij allemaal uit die toetsen zullen kunnen halen. Die toetsen zullen onze scholen inzichten geven in hun eigen prestatie. Door de jaren heen zullen ze inzicht krijgen in hun evolutie. Ze zullen inzicht krijgen in de punten waaraan ze moeten werken. Ze zullen zich ter zake kunnen bijsturen. Ze zullen de prestaties van hun leerlingen kunnen volgen. Er zullen vergelijkingen kunnen gebeuren met resultaten van PISA, van PIRLS, van TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study). We zullen kunnen vergelijken of de resultaten van de Vlaamse toetsen in verhouding zijn met hoe wij presteren in de internationale toetsen.

Dus ja, ik geloof echt in dit ontwerp van decreet, ik geloof in die Vlaamse toetsen. Zij zullen, mijns inziens, echt een inzicht geven in het voordeel van het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat, als je dit debat gevolgd hebt, je, op basis van het kritische gehalte van de tussenkomsten, blind niet zou kunnen beoordelen wie tot de meerderheid dan wel tot de oppositie behoort, en dat is ook goed. Ik heb uitermate grote waardering voor diegenen die wat voorligt ook open en eerlijk op de merites trachten te beoordelen, en een afweging maken van de voor- en de eventuele, al dan niet vermeende, nadelen.

Ik zal toch nog trachten enkele punten die zijn aangehaald, bezorgdheden of mogelijk onduidelijkheden, te beantwoorden, en mogelijk zelfs diegenen die, niet altijd met verpletterende argumenten, tot de conclusie komen dat ze zich onthouden, te overhalen.

Mis dit niet, beste vrienden van Onderwijs, mis dit niet. U moet er zuinig mee zijn, met het adjectief, en we hebben het daarstraks al gebruikt, maar historisch kun je deze stap zeker en vast noemen. Hij is inderdaad revolutionair, maar niet zaligmakend, of niet alleen zaligmakend, wat betreft onze strijd voor een betere kwaliteit van het onderwijs. Maar het is mijns inziens wel een essentieel instrument om te zorgen voor een betere onderwijskwaliteit, en wel omdat ik geloof dat dit effect heeft op minstens drie niveaus: Vlaams niveau, schoolniveau en individueel niveau.

Op Vlaams niveau, omdat we dan inderdaad niet meer afhankelijk zijn van buitenlandse studies die om de drie tot vijf jaar worden gevoerd, die wij trouwens

zelf betalen en meestal ook zelf afnemen, op basis van een steekproef. Nu hebben wij eindelijk een instrument waarbij we zelf constant de vinger aan de pols kunnen houden, wat betreft de evolutie van de kwaliteit van ons onderwijs in Vlaanderen, en waarmee we ons eigenlijk ook aansluiten bij de rest van de OESO-landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Wij zijn immers nagenoeg het enige land van de OESO dat ter zake nog niet over een landsbrede toets beschikt.

Daarnaast levert dit ongetwijfeld ook, heel broodnodig, resultaat op voor de scholen. Ik kan niet anders dan mij inbeelden dat veel scholen wel benieuwd zijn om eindelijk te kunnen weten hoe ze het doen in vergelijking met vergelijkbare scholen, of ze goed bezig zijn, dan wel of ze werkpunten hebben, in eerste instantie ten aanzien van Nederlands en wiskunde. Dan kunnen we ze tenminste die broodnodige informatie geven, want vandaag kunnen ze dat niet weten.

Ook op leerlingniveau heeft dit effect. Wij kunnen meedelen aan leerlingen en ouders in welk kwartiel of deciel hun kind zit, als je kijkt naar de Vlaamse populatie. Vervolgens kunnen we ook de evolutie van de betrokken leerling gadeslaan, omdat de toets net wordt afgenomen op vier momenten in de studiecarière van een leerling.

Er zijn vanzelfsprekend wel wat onduidelijkheden in een decreet, net omdat je niet alles in een decreet wilt regelen. Anders wordt het gebetonneerd en als je dan en cours de route wijzigingen zou willen aanbrengen, moet je dat volgens de decretale procedure doen. Dat willen we dus niet.

Wat betreft de heel concrete bezorgdheden die worden geuit, zoals over de leerwinstmeting: dat is inderdaad uitdagend, complex en gedurfd. Daarom starten we alvast met het beperken van het meten van de leerwinst tussen het vierde en het zesde leerjaar. Maar wil dat zeggen dat we dan in een totaal nieuw land terechtkomen of dat dat een totaal novum is? Neen, want zelfs in Vlaanderen is er al drie keer wetenschappelijk onderzoek gevoerd en leerwinst gemeten, wat betreft het vierde en het zesde leerjaar. Er zijn drie onderzoeken waarnaar ik kan verwijzen: de PIRLS-repeatstudie tussen 2016 en 2018 voor taal; de TIMSS-repeatstudie tussen 2019 en 2021 voor wiskunde en het SiBO-onderzoek (Schoolloopbanen in het basisonderwijs) voor taal en wiskunde – die ging nog verder – in de periode 2007-2009.

Het is dus geen totaal novum, maar toegegeven: het is complex, het is gedurfd. Maar dat mag ons er niet van weerhouden om die stap te zetten.

Wat betreft het operationaliseren, en als het erover gaat dat het onduidelijk is hoe scholen gaan worden geclusterd, om te bepalen welke scholen vergelijkbaar zijn met andere: dat is nu net bij uitstek iets wat we moeten overlaten aan het Steunpunt. Zij doen dat ook op grond van statistische data, en ik heb daar wel vertrouwen in. Maar dat kunnen we niet regelen in dit ontwerp van decreet.

'Teaching to the test', dat was een argument dat we aanvankelijk hoorden, ik denk zowat twee jaar geleden. Ik heb het niet meer zo nadrukkelijk horen weerkeren, tot op vandaag. Ik heb daarop twee antwoorden. Mocht het effect van teaching to the test spelen: er worden vandaag OVSG-toetsen (Onderwijsvereniging van steden en gemeenten) en interdiocesane proeven georganiseerd. Men heeft er nog nooit over geklaagd dat er een effect van teaching to the test zou zijn. Maar mocht dat in dezen dan zo zijn omdat het een belangrijke Vlaamse toets is, ja, het gaat over Nederlands en wiskunde en daarover kan men niet genoeg teachen, denk ik dan. Als daar dus inderdaad een effect zou zijn waarbij men, door het invoeren van deze proef, overmatig veel aandacht zou hebben voor Nederlands en wiskunde, dan denk ik dat het ook nog eens een goede zaak is. Want dat zijn net de essentiële vakken die alle andere vakken mogelijk

maken. Dat zie ik dus zelfs niet als een negatieve uitwasem, maar wel als een mogelijk positief resultaat.

Wat betreft de rankings, denk ik dat de Raad van State en ook de commissie van toezicht (cvt) ons kan geruststellen, of jullie, als jullie mijn woorden niet geloven denk ik dat de Raad van State jullie toch enigszins kan geruststellen. Men erkent daarbij dat dit eigenlijk wel goed geregeld is in dit ontwerp van decreet.

Wat betreft de relatie tot nieuwe eindtermen, stelt het probleem zich niet. De minimumdoelen waaraan we nu aan het werken zijn, gaan over de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. En door fasegewijs deze toetsen in te voeren, gaan we in de derde graad van het secundair onderwijs pas in 2024 de eerste afname van deze toetsen hebben. Ik denk dat we er zelfs met de huidige timing veel vroeger dan dat voor gaan kunnen zorgen dat die eindtermen, die minimumdoelen zijn ingevoerd.

Wat doen scholen met individuele resultaten? Daarover zijn er twee meningen, waarbij men bij Vooruit – en ik denk bij Groen eigenlijk ook – vraagt om ervoor te zorgen dat deze resultaten niet gebruikt mogen worden in de eindevaluatie ... *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Vlaams Belang zegt dat je moet inschrijven dat ze altijd meegenomen worden in de eindevaluatie. Zoals in het ontwerp van decreet staat, geven we vertrouwen aan de scholen, en is het dus hun keuze. Maar als ze die keuze maken, moeten ze het wel vooraf duidelijk maken in het schoolreglement, zodat je niet voor verrassingen komt te staan. Maar het is wel de keuze die zij maken. En gelet op het feit dat het enkel over Nederlands en wiskunde gaat, zal men sowieso altijd andere evaluaties meenemen. Maar goede afspraken maken goede vrienden. Daarom is het ook goed geregeld: als je het meeneemt in de eindevaluatie, geef dat dan vooraf ook aan in het schoolreglement.

Wat betreft het verplicht begeleidingstraject hebben we inderdaad gezegd dat, wanneer we vaststellen dat scholen stelselmatig onderpresteren, we die ook moeten kunnen begeleiden naar een verbeteringstraject. Dat is de logica zelf. Ook dat is het nut van deze Vlaamse toetsen. Maar ik denk dat er in dit ontwerp van decreet eigenlijk niet zo gek veel staat over dat begeleidingstraject, eenvoudigweg omdat dat al bestaat. En als u vraagt wie erover zal beslissen, wel, dat is diegene die daarover ook vandaag beslist: de onderwijsinspectie. Want vandaag is het zo dat dat in het Kwaliteitsdecreet al ingeschreven staat: de onderwijsinspectie kan beslissen op grond van een negatieve evaluatie, op grond van een doorlichting. En dat is ook wat we hier vastleggen, namelijk: de resultaten van deze toetsen gelden als een soort knipperlicht.

Op grond daarvan zal de onderwijsinspectie een doorlichting doorvoeren. Vervolgens kan zij, wanneer zij komt tot een negatieve evaluatie, een begeleidingstraject beslissen. Op dat vlak is er eigenlijk niets nieuws. De resultaten van deze toetsen dragen enkel bij tot een soort knipperlicht waardoor de onderwijsinspectie kan zeggen dat ze daar toch eens moeten gaan kijken, dat ze daar toch eens moeten doorlichten

Nog een bezorgdheid die wordt geuit, betreft het kunnen lezen van de resultaten. Deze bezorgdheid is terecht. Daarom hebben we het Steunpunt heel specifiek de opdracht gegeven om ervoor te zorgen dat de data worden vertaald en behapbaar zijn. De scholen moeten die resultaten kunnen vatten en lezen, zodat ze ermee aan de slag kunnen. Dat is belangrijk. Anderzijds zorgen we er ook voor dat de scholen zelf worden gesteund door de pedagogische begeleidingsdiensten voor wat betreft de zogenaamde datageletterdheid. We hebben daarvoor ettelijke miljoenen euro's uitgetrokken, specifiek met de 'libellé' richting de pedagogische

begeleidingsdiensten om die miljoenen euro's te gebruiken in functie van de datageletterdheid en de scholing van de schooldirecties op dat vlak.

Een van de argumenten voor de onthouding van het Vlaams Belang was dat deze revolutie niet altijd revolutionair wordt doorgetrokken, bijvoorbeeld niet naar het vierde jaar secundair onderwijs. Ik sluit niets uit voor de toekomst, maar wij hebben twee jaren gekozen in het secundair onderwijs. De scharnierjaren zijn het tweede en het zesde jaar secundair onderwijs. Dat zijn de belangrijkste momenten waarop de fundamentele keuzes worden gemaakt. Dat is evident. Je zou het onmiddellijk voor alle jaren kunnen doen. Ik denk dat we nu al voor een gigantische operatie staan. We rekenen altijd, rudimentair genomen, met 70.000 studenten-leerlingen per leerjaar. We staan dus voor een oefening waarbij we in 2027 280.000 leerlingen in een bijna gelijke periode onderwerpen, volledig digitaal, aan een en dezelfde toets. Dat is toch wel een uitdaging.

Maar ik onderschrijf de ambitie. Met de introductie van deze Vlaamse toetsen verleggen we meer dan een steen in de rivier van het onderwijs. Het is een flinke kassei. Het kan een begin zijn. Ik onderschrijf het enthousiasme van diegenen die zeggen dat we daar nog andere items aan moeten kunnen toevoegen. Er zijn ook onderwijsverstrekkers die zo enthousiast zijn dat ze er toetsitems aan willen toegevoegd zien. Ik denk dat we misschien na deze start verder kunnen gaan dan enkel met Nederlands en wiskunde, dat we dan ook kunnen uitkijken naar andere vakken. Maar we moeten ergens beginnen. Ik denk dat dit een goede start is, een Vlaamse start, een ambitieuze start, en dat we hiermee een kassei in de rivier verleggen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (Neen)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1590/3)

– *Artikel 1 tot en met 17 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs – 1612 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1612/3)

– *Artikel 1 tot en met 9 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra – 1579 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra.

De bespreking is geopend.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, dit voorstel van resolutie is er gekomen nadat we vorig najaar berichten kregen over moorden en moordpogingen in een woonzorgcentrum in Oostrozebeke. Nadien kwamen daar nog feiten bij over een woonzorgcentrum in Hasselt. Uit inspectieverslagen van het woonzorgcentrum in Oostrozebeke bleek dat er toch al jaren voor de feiten opmerkingen waren gemaakt over het toedienen en registreren van en het behandelen met medicatie. Uit een meer algemene screening bleek bovendien dat er in heel wat woonzorgcentra structurele problemen op te merken zijn of waren op het vlak van medicatieveiligheid. Het is natuurlijk uiterst belangrijk dat in een woonzorgcentrum medicatie op een juiste manier wordt voorgeschreven, besteld, afgeleverd en bewaard, en dat ze ook correct wordt klaargemaakt en toegediend. Vervolgens moet ook worden opgevolgd hoe de bewoner erop reageert. Medicatie legt dus een hele weg af en in al die stappen moet er uiteraard zorgvuldig mee worden omgegaan.

Belangrijke sleutelfiguren in het medicatiebeleid van de woonzorgcentra zijn vanzelfsprekend de behandelende arts en de coördinerende en raadgevende arts (CRA). Sinds juli 2021 kunnen woonzorgcentra ook een coördinerend en raadgevend apotheker aanstellen. Die neemt dan de rol op van geneesmiddelenexpert en kan in samenspraak met de behandelende arts, de CRA en verpleegkundigen het geneesmiddelengebruik verbeteren. In ons voorstel van resolutie vragen we om de inzet van de coördinerende en raadgevende apotheker, met zicht op eventuele versterking en uitrol van die functie, verder op te volgen en te onderzoeken wat de mogelijke rol kan zijn van de apothekers die de geneesmiddelen leveren.

Naast de verantwoordelijkheid van de voorziening is er de verantwoordelijkheid van Zorginspectie en het agentschap Zorg en Gezondheid om bij tekorten een voorziening ook verder op te volgen. Als Zorginspectie tekorten vaststelt, zal het

agentschap Zorg en Gezondheid aan de voorziening een actie- en remediëringsplan vragen. In ons voorstel van resolutie vragen we om de handhavingstermijnen zo strikt mogelijk toe te passen om onveilige situaties zo snel mogelijk een halt toe te roepen. Zo nodig moet er worden overgegaan tot een casus-overleg tussen Zorginspectie en het agentschap. Die kunnen dan samen een goede inschatting maken van de ernst van de situatie en een beslissing nemen over een gepaste handhavingsmaatregel.

Om gegevensuitwisseling nog efficiënter te organiseren, is het nodig om te investeren in de nodige software. Om op sectorniveau een beeld te kunnen krijgen van bepaalde problematieken in de woonzorgcentra, vragen we om op basis van de data uit de inspectieverslagen rapporten op te maken over een bepaald thema, zoals medicatieveiligheid. Als er dan een structureel probleem is, kan dat zo aan het licht komen, kunnen we dat bespreken in het parlement en kunnen er vanzelfsprekend – dat is het belangrijkste – gerichte beleidsmaatregelen worden opgesteld.

We kunnen, collega's, nooit voor 100 procent uitsluiten dat er iets fout loopt. We kunnen ook nooit 100 procent uitsluiten dat er mensen zijn die kwaad opzet hebben en die misbruik maken. Wat we wel kunnen, is voorkomen dat ouderen foutieve medicatie of niet de juiste dosering krijgen door onzorgvuldig of foutief handelen. Het zijn in de eerste plaats de woonzorgcentra die de verantwoordelijkheid dragen om een goed medicatiebeleid te voeren. Met ons voorstel van resolutie vragen we de Vlaamse Regering om de woonzorgcentra daarin te ondersteunen maar ook om nauwgezet te controleren en snel en gepast tegen inbreuken op te treden.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Beste collega's, mochten we dit voorstel binnen een onderwijsopdracht indienen, dan zouden we mogelijk net een voldoende krijgen, of misschien zelfs een onvoldoende. En eigenlijk is dat heel spijtig, want dit voorstel van resolutie is toch wel heel belangrijk. Het bevat een ernstige problematiek, namelijk de medicatieveiligheid in woonzorgcentra. In de commissie hebben we de amendementen van de collega's van Vooruit gesteund en we gaan die ook opnieuw goedkeuren, maar ik geef de collega van Vooruit straks het woord om die opnieuw toe te lichten.

We hebben tijdens de bespreking ook zelf constructieve voorstellen gedaan om het voorstel van resolutie beter te maken. We hebben verwezen naar het COME-ON-onderzoek (Collaboratieve approach to Optimise MEDication use for Older people in Nursing homes), waarin onderzocht werd hoe in woonzorgcentra de processen en de structurele elementen die deel uitmaken van een medicatiemanagement, konden worden verbeterd. De aanbevelingen in die studie zijn beschikbaar. Die waren goed beargumenteerd. We hebben gevraagd om een aantal van die aanbevelingen mee op te nemen in het voorstel van resolutie, omdat je op die manier het voorstel van resolutie veel sterker zou maken. Maar helaas, beste collega's, was er geen openheid om de elementen van de aanbevelingen uit dat onderzoek mee op te nemen en mee te integreren in het voorstel. Wij vinden dat spijtig. Dat is echt een gemiste kans om het beter te maken. We zullen ons straks dan ook onthouden bij de stemming.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Toen wij een analyse maakten op basis van alle beschikbare inspectieverslagen van woonzorgcentra, waaruit bleek dat er in meer dan de helft van de Vlaamse woonzorgcentra een ernstig probleem is rond medicatieveiligheid, en we de minister daarover interpelleerden, was mijn verwondering groot dat de minister ons, de oppositie, zowaar eens gelijk gaf en zelfs

aangaf dat onze cijfers allesbehalve overdreven waren. Ze heeft dan ook zelf een nieuwe studie laten uitvoeren, die dat ook bevestigde.

De problemen rond medicatieveiligheid in onze woonzorgcentra zijn dus groot. En dat is van groot belang, omdat medicatie iets is wat enorm gevoelig ligt in een woonzorgcentrum. Het gaat over onze oudste en kwetsbaarste mensen. Elk probleem of elke verkeerde toepassing van medicatie kan heel grote gevolgen hebben. Iemand die medicatie niet krijgt die die eigenlijk wel zou moeten krijgen, of iemand die twee keer of zelfs drie keer dezelfde medicatie krijgt en dus een veel te grote dosis binnenkrijgt, dat heeft enorme gevolgen. Bovendien weten we ook dat er bij een aantal woonzorgcentra – zeker niet bij alle woonzorgcentra – een cultuur is, door personeelstekorten, om mensen quasi te gaan verdoven. Dat is gemakkelijker. Dan heb je minder personeel nodig. Maar dat zijn niet de toestanden die je wilt in een woonzorgcentrum. En dat is ook niet hoe je later zelf je oude dag wilt beleven.

Het is dus een heel belangrijk thema. Ik ga de bespreking van in de commissie niet helemaal overdoen. We hebben daar onze argumenten gegeven. Maar ik moet eerlijk zeggen – en dat ga ik wel herhalen – dat onze conclusie is dat dit voorstel van resolutie eigenlijk weinig om het lijf heeft en weinig ambitieus is en dat er eigenlijk weinig nieuwe dingen in zitten die nu eens echt het verschil gaan maken. Nogmaals, ik ga de analyse hier niet helemaal opnieuw uit de doeken doen. Dat hebben we in de commissie uitgebreid gedaan. We gaan wel opnieuw onze amendementen indienen, omdat we denken dat die het toch nog wat sterker maken en het iets meer body geven. Maar ik moet zeker collega De Martelaer gelijk geven. Ik denk dat we vanuit de oppositie allebei de hand hebben gereikt om samen rond de tafel te gaan zitten en te kijken of we deze tekst toch nog sterker konden maken om de veiligheid in onze woonzorgcentra te verbeteren. Het is jammer dat daar niet op ingegaan is.

Wij gaan ons opnieuw onthouden, tenzij uiteraard als de meerderheid onze amendementen nu wel mee goedkeurt. Dan zullen wij onze stem heroverwegen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik neem even het woord namens mijn collega Saeys die hier niet aanwezig kon zijn, maar wel heeft meegewerkt aan de resolutie.

Ik heb begrip voor de bezorgdheden van collega Anaf. Hij zegt dat de situatie op het terrein een aantal alarmbellen doet afgaan. In 28 procent van de geïnspecteerde woonzorgcentra bevatten de zorgdossiers onvoldoende informatie over de medicatie. Daarover kun je je zorgen maken en daar heb ik absoluut begrip voor. Maar het is net daarom dat de minister dat thematisch rapport heeft gemaakt en opgevraagd. Dat biedt toch wel inzicht in een aantal zaken die nu in de resolutie werden opgenomen.

Overigens lijkt het mij niet alleen nuttig voor de woonzorgcentra zelf, ook voor de coördinerend artsen, de apothekers en de hoofdverpleegkundigen kan het een nuttig instrument zijn om te reflecteren over de situatie in de woonzorgcentra en hoe we die kunnen verbeteren.

Je kunt dus zeggen dat dat tekortschiet en onvoldoende is, maar ik denk dat we toch aan de slag kunnen gaan met een aantal zaken. Ik hoop alsnog, gezien de alarmerende situatie, dat u het alleszins nog kunt ondersteunen. U weet dat ik een groot voorstander ben van resoluties over partijgrenzen heen.

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Wij hebben mee deze resolutie geschreven omdat we de versterking van die rollen zeker opnemen. Ik begrijp de opmerkingen die hier werden gemaakt, we hebben het er uitgebreid over gehad in de commissie. Maar bij deze resolutie versterken we de rollen die er toe doen. Zo kan de rol van de apotheker nu worden geïntegreerd in de woonzorgcentra, als coördinerend en adviserend apotheker.

Naast het versterken van de rol, moet ook de dialoog worden versterkt in het casusoverleg. We moeten ervoor zorgen dat er een effectieve gegevensuitwisseling zal komen. We hebben het er uitgebreid over gehad en deze resolutie onderstreept dat. Ook de handhavingsrol zal worden verscherpt.

Ik denk dat we het er samen over eens dat het signaal werd gegeven en dat we dat bij dezen eensgezind herhalen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de stemmingen over de amendementen en de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft – 1679 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Peter Van Rompuy bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft.

Mevrouw Schryvers heeft het woord, enkel over de spoed.

Katrien Schryvers (cd&v): Enkel over de spoed, voorzitter. In 2020 hebben we naar aanleiding van de COVID-19-pandemie een decreet goedgekeurd dat de isolatie, de quarantaineverplichting oplegde. Vanmorgen heeft de Interministeriële Conferentie (IMC) voor Volksgezondheid beslist dat dat niet meer nodig is en dat die verplichting kan worden opgeheven. Met dit voorstel van decreet willen wij daar dadelijk aan tegemoetkomen zodat die isolatieverplichting vanaf vandaag kan worden opgeheven. Dat kan vanzelfsprekend slechts als we dat voorstel van decreet ook vandaag behandelen en goedkeuren.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

Dat is duidelijk. De tegenproef lijkt me niet nodig.

Het voorstel tot spoedbehandeling is aangenomen. Dan stel ik voor dat het voorstel van decreet onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, collega's, in maart 2020 werden we allemaal overvallen door de coronacrisis, door COVID-19. De ernst van de ziekte, de grote impact op de gezondheid van mensen die werden besmet, de enorme druk op ons hele gezondheidssysteem als gevolg van die pandemie, de besmettelijkheid van het virus en het ontbreken van een vaccin noopten ons tot heel ingrijpende maatregelen.

Ook in dit parlement hebben we in dat kader verschillende decreten goedgekeurd met als doelstelling de volksgezondheid te beschermen en onze zorgsector staande te houden. Zo werd in het Preventiedecreet ook een artikel ingevoegd om los van het individuele bevel van een daartoe aangestelde ambtenaar-arts dat aan heel wat vormvereisten moet voldoen, ook afzondering op grotere schaal mogelijk te maken. Hierdoor moest iemand die besmet was met COVID-19 of iemand van wie een besmetting vermoed werd of mensen die een hoog risico-contact gehad hadden, in tijdelijke afzondering. Collega's, het gaat hier natuurlijk over een ingrijpende verplichting, die toch impact heeft op de individuele vrijheid van mensen.

Gelet op de evolutie van de pandemie intussen, de evolutie van het virus en de vaccinaties heeft de interministeriële conferentie (IMC) vanmorgen beslist dat die verplichting opgeheven kan worden. Met dit voorstel van decreet heffen we dan ook de bepaling in het Preventiedecreet, het artikel dat we ingevoegd hadden, op. Als we dit goedkeuren, geldt er vanaf vandaag geen afzonderingsverplichting meer voor wie besmet is met COVID-19 of wie vermoed wordt besmet te zijn.

Collega's, dat neemt natuurlijk niet weg dat wie besmet is, nog wel het best de nodige voorzichtigheid aan de dag legt. De coronacrisis heeft ons allen bewuster gemaakt van het belang om ook anderen te beschermen. Zo krijg je vandaag bijvoorbeeld geen appreciatie meer als je ziek gaat werken, terwijl dat vroeger wel het geval was. Sinds de coronacrisis beseffen mensen veel meer dat ze hierbij een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben om een ziekte niet verder te verspreiden. Maar daar is geen decreet meer voor nodig dat een isolatieverplichting oplegt. Het gaat om een algemeen maatschappelijke bewustwording en om verantwoordelijkheid.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1679/1)

– *Artikel 1 tot en met 7 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

**ONTWERP VAN DECREET over de Vlaamse toetsen in het onderwijs
– 1590 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

105 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
72 leden hebben ja geantwoord;
33 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

Ik neem aan dat de redenen voor onthouding daarnet al duidelijk zijn geworden.

**ONTWERP VAN DECREET over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn
– 1604 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet over de transitie van personeelsleden van sommige instellingen van Onderwijs naar Welzijn.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
61 leden hebben ja geantwoord;
46 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs
– 1612 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en het

decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs, wat betreft het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
104 leden hebben ja geantwoord;
3 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft – 1679 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Tine van der Vloet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat de opheffing van de bepalingen over de tijdelijke afzondering in het kader van COVID-19 betreft.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
107 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra – 1579 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 4

Stemmingen over de amendementen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 4, van Hannes Anaf, Ann De Martelaer, Freya Van den Bossche, Jeremie Vaneeckhout, Conner Rousseau en Celia Groothedde, op het voorstel van resolutie van Katrien Schryvers, Veerle Geerinckx, Freya Saeys, Koen Daniëls, Maaïke De Rudder en Elke Sleurs over meer medicatieveiligheid in woonzorgcentra.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
44 leden hebben ja geantwoord;
61 leden hebben neen geantwoord;
2 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Omdat er hier links en rechts van mij insinuaties worden gemaakt over mijn reden voor onthouding, wil ik toch zeggen dat het is vanwege een stemafpraak met collega Tavernier.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Bij mij is het ook vanwege een stemafpraak met collega Perdaens.

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 5, van Hannes Anaf, Ann De Martelaer, Freya Van den Bossche, Jeremie Vaneeckhout, Conner Rousseau en Celia Groothedde.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
44 leden hebben ja geantwoord;
62 leden hebben neen geantwoord;
2 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 6, van Hannes Anaf, Ann De Martelaer, Freya Van den Bossche, Jeremie Vaneeckhout, Conner Rousseau en Celia Groothedde.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
44 leden hebben ja geantwoord;
62 leden hebben neen geantwoord;
2 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
82 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

ROUWHULDE voor de heren André Moreau en Gilbert Bossuyt, gewezen Vlaamse volksvertegenwoordigers

De voorzitter: Dames en heren, op 5 april 2023 overleed de heer André Moreau, die van 1999 tot 2004 lid was van onze assemblee. Hij behoorde tot de VLD-fractie.

Mevrouw Rutten heeft het woord voor een rouwhulde.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Collega's, op 5 april overleed de heer André Moreau op 88-jarige leeftijd. Hij was lid van dit Vlaams Parlement van 6 juli 1999 tot 12 juni 2004 voor de toenmalige VLD-fractie. André werd op 1 januari 1935 in Overwinden geboren. Hij behaalde eerst het diploma van regent, en later ook dat van licentiaat in de politieke en sociale wetenschappen.

Hij werd voor de liberale partij PVV verkozen als gemeenteraadslid in Tienen in 1971. Vanaf 1982 bekleedde hij gedurende twee legislaturen het mandaat van schepen in zijn stad namens de door hemzelf gevormde lijst Vrij Sociaal Democraten. Op 13 juni 1999 werd hij verkozen als Vlaams volksvertegenwoordiger voor de VLD. Tijdens zijn mandaat in onze assemblee was hij lid van onder andere de commissies Onderwijs, Welzijn, Brussel en de Vlaamse Rand. Als sociaalvoelend man was hij daarna nog voorzitter van het OCMW in Tienen van 2004 tot 2006.

André Moreau was een toegewijd parlementsman. Tijdens de plenaire vergadering was hij stevast als allereerste aanwezig op de banken. Zijn verknochtheid aan de suikerstreek, zijn geboortedorp en de stad Tienen kwam tot uiting in de parlementaire vragen die hij stelde. Daarna ijverde hij voor kwaliteit in het onderwijs en in de woonzorgcentra. André was naast de politiek ook actief in tal van verenigingen. Hij was voorzitter van de Liberale Mutualiteit in Tienen, en ook voorzitter van de toneelvereniging De Heidebloem. Hij had een vlotte pen, hij schreef heel wat boeken, onder meer over de geschiedenis van het Joodse volk, maar ook over zijn Overwinden. Hij was ook uitgever van een eigen tijdschrift, Democraat. Sportief maakte hij in zijn jonge jaren carrière als voetballer bij Racing Tienen, het latere KVK. Na een actieve voetballoopbaan bleef hij nog actief supporter.

Zijn vrienden en familie herinneren hem als een sociaal bewogen man, die echt met iedereen, van hoog tot laag, een gesprek kon voeren. Door zijn jarenlange inzet in de lokale politiek verliest Tienen met het overlijden van André Moreau een politiek monument.

Namens het Vlaams Parlement bieden wij ons medeleven aan aan zijn familie en vrienden.

De voorzitter: Dames en heren, op 17 april 2023 overleed de heer Gilbert Bossuyt, die van 1981 tot 2009 lid was van onze assemblee. Hij behoorde tot de sp.a-fractie.

Mevrouw Goeman heeft het woord voor een rouwhulde.

Hannelore Goeman (Vooruit): Op 17 april overleed Gilbert Bossuyt op 75-jarige leeftijd. Hij was lid van de Vlaamse Raad van 1981 tot 1995 en van het Vlaams Parlement van 1995 tot 2009 voor SP, later sp.a.

Gilbert is altijd een sociaal bevlogen mens geweest. Als 20-jarige student rechten, was hij lid van de studentenvakbeweging en gaf hij al gratis juridisch advies aan wie dat nodig had. Na zijn doctoraat in de rechten ging hij aan de slag bij de textielvakbond, waar hij vrij snel nationaal secretaris werd. Over die periode zei hij ooit: "Na een periode van sociale welvaart merk je dat alles wat door een maatschappij werd opgebouwd, eigenlijk heel kwetsbaar is. Je moet je overtuiging daarin weten te situeren, ook politiek."

Want ja, Gilbert was overtuigd van het belang van politiek. Het verbaasde dan ook niemand dat hij in 1971 de stap naar de politiek zette. Eerst in Menen, waar de partij, zeker ook dankzij Gilberts harde werk, in 1983 kon toetreden tot de meerderheid, na lange jaren in de oppositie. Hij zou er uiteindelijk ook zelf burgemeester worden en tot 2012 actief blijven in de gemeentepolitiek. Intussen liet hij zijn stem ook op een hoger niveau horen, in 1981 als Kamerlid, later ook als fractievoorzitter in het Vlaams Parlement. Sommige mensen zullen zich misschien nog herinneren dat hij voorzitter werd van de eerste Vlaamse onderzoekscommissie, naar de Kempische steenkoolmijnen en wat er met de reconversiemiddelen was gebeurd. Een belangrijke taak waar hij zich vol overgave voor smeedde.

Een ander hoogtepunt in zijn carrière is ongetwijfeld zijn ministerschap, als opvolger van Steve Stevaert. Als minister van Mobiliteit stond hij mee aan de wieg van de Mobiliteitsraad en begonnen de renovatiewerken aan de Antwerpse ring. Hij had ook absoluut een hart voor verkeersveiligheid. Onder zijn ministerschap werden de eerste flitspalen uitgerold over heel Vlaanderen. Het 150e kruispunt dat werd uitgerust met flitspalen, kwam in zijn eigen Menen. Zijn liefde voor West-Vlaanderen bleek ook uit een aantal infrastructuurprojecten. Hij wilde niks liever dan de West-Vlaamse schoonheid voor iedereen bereikbaar maken.

Als fractievoorzitter liet hij zich opmerken als een gedegen bemiddelaar, een bevlogen politicus die over een meer dan behoorlijke dosis overredingskracht beschikte en heel verzoenend kon optreden. Hij was in de eerste plaats een coach, een ploegspeler zonder sterallures. Hij werd er wijd en zijd geroemd om zijn gedrevenheid en dossierkennis. Hij stond zowel in Mensen als in Brussel bekend als een dienstbaar volksvertegenwoordiger, als een burgemeester die zijn taak ernstig nam en voor wie nooit iets te veel was. Hij kwam altijd op voor mensen die zichzelf niet konden verdedigen. Hij vocht voor de vrijheden en sociale verworvenheden.

Maar Gilbert was natuurlijk meer dan een politicus. Hij was een echtgenoot, vader en ondertussen ook grootvader. Na zijn politieke loopbaan genoot hij als familieman van de kleine dingen des levens. Helaas zorgde zijn ziekte de voorbije jaren soms voor een donkere wolk, maar laat die vooral alle mooie herinneringen niet overschaduwen, integendeel. En zo waren er gelukkig veel. Wij zullen alvast alle mooie herinneringen aan de momenten met Gilbert samen koesteren. Namens de Vooruitfractie willen we in ieder geval ons heel oprechte medeleven uitdrukken aan zijn familie en aan iedereen die hem graag gezien heeft. Heel erg bedankt voor alles, Gilbert.

De voorzitter: Dames en heren, namens u allen betuig ik mijn oprechte deelneming aan de families en nabestaanden.

Mag ik u vragen ter nagedachtenis van de heren André Moreau en Gilbert Bossuyt enkele ogenblikken van stilte in acht te willen nemen?

– De Vlaamse volksvertegenwoordigers nemen enkele ogenblikken van stilte in acht.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 3 mei 2023 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 19.46 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Staf Aerts, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandepuut, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Onno Vandewalle, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın.

Afwezig met kennisgeving

Leo Pieters: ambtsverplichtingen;

Freya Perdaens, Annabel Tavernier: bevallingsverlof;

Meyrem Almaci, Maaïke De Rudder, Katia Segers, Orry Van de Wauwer, Manuela Van Werde: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Jeremie Vaneeckhout: familieverplichtingen;

Sihame El Kaouakibi, An Moerenhout, Lise Vandecasteele, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Els Ampe, Hannes Anaf, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els

Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Onno Vandewalle, Wim Verheyden

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Maxim Veys

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans,

Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Kim De Witte, Onno Vandewalle

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Wim Verheyden, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 6:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Wim Verheyden, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy,

Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 7:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenbergh, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Wim Verheyden, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Allessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 8:

JA-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Allessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose,

Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys